

Täysistunto

Tiistai 28.6.2022 klo 10.00—14.54

Täysistunto alkoi klo 10.00. Täysistunto keskeytettiin klo 10.25. Täysistuntoa jatkettiin klo 10.39. Täysistunto päättyi klo 14.54.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (10.00—10.25, 10.39—11.58 ja 14.00—14.54) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (11.58—14.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 27.6.2022 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 72-76/2022 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 81/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 16/2022 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 27.6.2022 pidetyssä istunnossa.

Nyt ryhdytään lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Tehtiin seuraavat lisätalousarviota koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskustansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset:

1. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 23.10.88: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus päivittää omistajaohjausstrategiaansa siten, että huoltovarmuus ja turvallisuus korostuvat tavoitteissa ja että takausvastuiden ja riskikeskittymien vähentäminen tapahtuu ensisijaisesti kohteista, jotka eivät kuulu huoltovarmuuden tai turvallisuuden piiriin.” (Vastalause 1)

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

2. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 24.30.66: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus suuntaa kehitysyhteistyöpanoksensa tulevinä vuosina sodan runteleman Ukrainan tukemiseen esimerkiksi koulutuksen ja jälleenrakennuksen muodossa.” (Vastalause 1)
3. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 24.30.66: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkistaa kehitysyhteistyön vastaavan Suomen pitkän linjan poliittisia ja taloudellisia etuja sekä mitoittaa kehitysavun määrän EU-maiden mediaanitasolle eli käytännössä leikkaa kehitysapupanoksia.” (Vastalause 1)
4. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 26.40.21: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus kompensoi Ukrainan sotaa pakenevien vastaanottamisesta aiheutuvat kulut laskemalla väliaikaisesti Suomen pakolaiskiintiön nolnaan.” (Vastalause 1)
5. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 26.40.21: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii maahanmuuttopoliittisen ohjelman, jolla minimoidaan humanitaarinen maahanmuutto ja muutetaan se väliaikaiseksi ja työperäisessä maahanmuutossa korostetaan kykyä tulla toimeen työtulolla ja palautetaan ajalliset sekä tulorajalliset karenssit.” (Vastalause 1)
6. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 27.10.01: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa riittävän Puolustusvoimien henkilöstömäärän nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa.” (Vastalause 1)
7. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 27.10.18: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus korostaa puolustusmateriaalihankintojen kotimaisuusastetta hankintapäätöksiensä kriteerinä.” (Vastalause 1)
8. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 27.10.50: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää Maanpuolustuskoulutus MPK:n toiminnan rahoituksen siirron budjettirahoituksen piiriin.” (Vastalause 1)
9. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 30.20.40: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus täydentää käynnistämäänsä maatalouden tukiohjelman tuotantotehtäjäiden omavaraisuuden nostamiseksi sekä valkuaisainetuotannon ja -tutkimuksen lisäämiseksi.” (Vastalause 1)
10. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 30.64.50: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ei vaaranna metsäteollisuutemme toimintakykyä EU:n hiilinieluneuvotteluissa taipumalla itsemääräämisoikeutemme kaventamiseen tai metsiemme käyttöoikeuksien kansalliseen vapaaehtoiseen rajoittamiseen.” (Vastalause 1)
11. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 30.64.50: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää käsittelemättömien soiden lisäämistä hiilinielulaskentaan ja näin kasvattaa Suomen hiilinielua todellisuutta vastaavaksi.” (Vastalause 1)

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

12. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 30.64.50: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa metsien hakkuumahdollisuudet kotimaisen teollisuuden kasvavia tarpeita vastaavasti.” (Vastalause 1)

13. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana 32.40.45: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa kuljetusalan määräaikaista kustannustukea, kunnes logistiikkaketjun kustannuskriisi on saatu hallintaan muilla toimenpiteillä, kuten esimerkiksi polttoaineiden valmisteveron alentamisella tai ammattidieselillä.” (Vastalause 1)

14. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii selonteon siitä, millaisia vaikutuksia suomalaisella kireällä ilmastopolitiikalla ja kielteisellä suhtautumisella energiatukiin on maamme elinkeinoelämän kansainväliseen hintakilpailukykyyn tilanteessa, jossa muilla mailla on huomattavasti maltillisemmat ilmastotavoitteet ja merkittävästi suuremmat energiatuet kotitalouksille ja yrityksille.” (Vastalause 1)

15. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus alkaa viipymättä valmistella kotitalouksien ostovoiman turvaavaa ja palkkainflaatiokierrettä ehkäisevää toimenpidekokonaisuutta.” (Vastalause 1)

16. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus alkaa edistää EU-tasolla päästökaupan määräaikaista keskeyttämistä tai merkittävää keventämistä.” (Vastalause 1)

17. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu ylimitoitetuista ilmastopoliittisista tavoitteista ja vaihtaa ne EU:n sitoviin minimitasoihin, ettei maamme kilpailukyky heikentyisi tarpeettomasti.” (Vastalause 1)

18. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkastelee, mille ryhmille kohdennettuja energiatukia tulisi erityisesti suunnata ja mikä olisi julkisen talouden kestävyys huomioiden paras tapa alentaa polttonesteiden yleistä hintatasoa esimerkiksi valmisteveroa ja uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitetta alentamalla.” (Vastalause 1)

19. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää venäläisen öljyn tullimaksuja. Korkeilla tullimaksuilla viennistä Venäjälle jäävää rahamäärää olisi mahdollista pienentää, ja tullista saatavilla tuloilla voitaisiin rahoittaa esimerkiksi energiaverojen madaltamista tai Ukrainan tukemista.” (Vastalause 1)

20. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus korottaa työtulovähennystä työnteon kannustavuuden lisäämiseksi ja kallistuneiden työmatka- ja elinkustannusten kompensoimiseksi.” (Vastalause 1)

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

21. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja toteuttaa asianmukaiset indeksikorotukset tuloverotaulukoihin.” (Vastalause 1)

22. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ilmoittaa eduskunnalle jo etukäteen, miten se aikoo suhtautua EU:n tulonsiirto- ja velkaunioniulottuvuuksia edistäviin hankkeisiin, ja erityisesti, miten se aikoo kyseisten esityksien toteutumisen torjua, jos niiden hyväksymiseen unionitasolla riittää enemmistöpäätös.” (Vastalause 1)

23. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus estää Fit for 55 -sosiaalirahaston läpimenon määränemmistöpäätöksellä tarvittaessa ilmoittamalla etukäteen, että esityksen kannalta välttämätöntä ja yksimielisyyspäätöstä edellyttävää rahoitusta ei Suomi tulisi hyväksymään.” (Vastalause 1)

24. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii selonteon, jossa valtion talousarvion määrärahat pääluokittain priorisoidaan siten, että välttämättömät, tarpeelliset ja vähemmän tarpeelliset menokohteet on selkeästi eroteltu, tavoitteenaan välttämättömien menojen turvaaminen kaikissa tilanteissa luomalla selkeät listat niistä asioista, joista voidaan pakon edessä luopua.” (Vastalause 1)

25. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus vähentää kuntia sitovia velvoitteita ja siten huolehtii kuntien kyvystä selvittää taloudellisesti suomalaisten peruspalveluiden saatavuudesta.” (Vastalause 1)

26. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tasapainottaa julkisen talouden kestävyyttä ennemmin julkisen sektorin tehtävien karsimisella ja eläköitymisen kautta kuin veroasteen korottamisella.” (Vastalause 1)

27. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa huolella valtion velka- ja takausvastuiden kehitystä ja pyrkii vähentämään kokonaisvastuita sekä riskien keskittymistä.” (Vastalause 1)

28. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että yleisen turvallisuuden parantamiseksi rikosalttiutta vähennetään huolehtimalla julkisilla paikoilla tapahtuvan rikollisuuden riittävästä rangaistuksista ja nollatoleranssista sekä riittävästä poliisipartioinnista muun muassa varmistamalla 8 000 poliisimiehen tavoitetason saavuttaminen.” (Vastalause 1)

29. Ville Vähämäki ps Sami Savion ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus puuttuu välittömästi ja päättäväisesti jengiytymiskehitykseen, jotta Suomi välttyisi Ruotsin kaltaiselta nuorten oirehtimiselta.” (Vastalause 1)

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

30. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa Suomen riittävän taloudellisen, humanitaarisen ja materiaalisen tuen Ukrainalle.” (Vastalause 2)

31. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esitykset, kuinka se asettaa menot tärkeysjärjestykseen ja kattaa budjettikehyksien sisältä varautumisen ministerityöryhmän vihreän siirtymän määrärahat, jotka tulee rahoittaa kehysten sisältä.” (Vastalause 2)

32. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus syksyn budjettiriihessä uudelleenarvioi kehyksiin tehdyn poikkeuslausekkeen ja hyväksyy jatkossa kehysten ulkopuolelle siirrettäväksi ainoastaan sellaiset menot, jotka erittäin tiukoin ja julkisesti arvioitavin kriteerein ovat välttämättömiä muuttuneen turvallisuustilanteen johdosta.” (Vastalause 2)

33. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus julkaisee erikseen tarkan ja yksityiskohtaisen selvityksen poikkeuslausekkeen perusteella kehysten ulkopuolelle siirretyistä menoista, jotta julkisesti voidaan arvioida, täyttävätkö ne muuttuneen turvallisuustilanteen välttämättömyyskriteerin.” (Vastalause 2)

34. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esitykset suomalaisten ansiotuloverotuksen keventämiseksi tasaisesti kaikilla tulotasoilla ihmisten ostovoiman parantamiseksi ja kasvun tukemiseksi.” (Vastalause 2)

35. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esitykset velkavastuun kirjaamisesta lain tasaisesti.” (Vastalause 2)

36. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo talouskasvun vauhdittamiseksi uskottavan suunnitelman, joka sisältää konkreettiset keinot työllisyysasteen nostamiseksi, elinkeinotoiminnan edellytysten parantamiseksi, reilun kilpailun lisäämiseksi, tuottavuuden kasvattamiseksi ja työmarkkinoiden tehostamiseksi.” (Vastalause 2)

37. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo puuttuvat esitykset, joilla valtiovarainministeriön arvion mukaan saavutetaan hallituksen itselleen asettama työllisyystavoite 80 000 työllisestä siten, että julkinen talous vahvistuu hallituksen tavoitteiden mukaisesti 2 000 miljoonalla eurolla. Hallitusohjelman pysyvät menolisäykset luvattiin kattaa työllisyyttä vahvistamalla.” (Vastalause 2)

38. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus sitoutuu budjettiriihessä talouspolitiikan arviointineuvoston suosittelemalla tavalla julkisen talouden sopeuttamiseen 0,4 prosentilla suhteeseen

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

sa bruttokansantuotteeseen vuosittain, jotta julkisen talouden kriisinkestokyky ja luottamus Suomen taloudenhoitoon voidaan palauttaa.” (Vastalause 2)

39. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo osana työllisyyspäästösten kokonaisuutta esityksen ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastamiseksi niin, että etuustaso on korkeampi työttömyysjakson alussa ja laskee tasaisesti työttömyyden keston mukaan.” (Vastalause 2)

40. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo osana työllisyyspäästösten kokonaisuutta esitykset etuusjärjestelmän kannustinloukkujen purkamiseksi.” (Vastalause 2)

41. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esityksen reilun paikallisen sopimisen edistämiseksi kaikissa yrityksissä.” (Vastalause 2)

42. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen terapiatakuusta välittömästi eduskunnan syysistuntokauden 2022 aluksi, niin että asia ehditään päättää ja saattaa voimaan kuluvan vaalikauden aikana.” (Vastalause 2)

43. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää ohjelman, jolla parannetaan julkisten palveluiden vaikuttavuutta ja tehokkuutta sekä hillitään menojen kasvua.” (Vastalause 2)

44. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen soteuudistuksesta, jonka avulla saavutetaan uudistukselle asetetut alkuperäiset tavoitteet: kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitää kustannusten kasvua. Uudistuksessa on lisättävä valinnanvapautta ja ihmisten mahdollisuutta vaikuttaa käyttämiinsä palveluihin.” (Vastalause 2)

45. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa pikaisesti esityksen pahasti puutteellisen hyvinvointialueiden rahoituslain korjaamiseksi.” (Vastalause 2)

46. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa ja niiden rahoitusta koskevan erillislainsäädännön tuomista eduskuntaan sekä yliopistosairaaloiden vaativan erikoissairaanhoidon ja valmiuden ylläpidon vaatiman lisärahoituksen huomioimista hyvinvointialueilla, joilla sijaitsee yliopistosairaala.” (Vastalause 2)

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

47. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus osoittaa riittävät määrärahat myös palo- ja pelastustoimen toimintakyvyn ja riittävän pelastajamäärän varmistamiseksi.” (Vastalause 2)

48. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esityksen maataloustukijärjestelmän uudistamisesta, jonka avulla turvataan ruoantuotannon huoltovarmuus ja panostetaan tehokkuuteen sekä uudistumiseen.” (Vastalause 2)

49. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo riittävät toimet suomalaisen ruuantuotannon ja maatalouden turvaamiseksi.” (Vastalause 2)

50. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus pitää kiinni parlamentaarisesti sovitusta Liikenne 12 -ohjelmasta.” (Vastalause 2)

51. Timo Heinonen kok Sari Sarkomaan kok kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ei anna tiestön korjausvelan enää kasvaa vaan osoittaa määrärahat, joilla korjausvelan umpeenkurominen voidaan käynnistää.” (Vastalause 2)

52. Sari Essayah kd Sari Tanuksen kd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo uskottavan suunnitelman julkisen talouden vakauttamiseksi vaihteittain vahvistamalla edelleen kestävän talouskasvun edellytyksiä ja keinot työllisyysasteen nostamiseksi, elinkeinotoiminnan edellytysten parantamiseksi, tuottavuuden kasvattamiseksi ja työmarkkinoiden tehostamiseksi. Hallituksen tulee lisäksi esittää suunnitelma, jolla varaudutaan korkotason nousun aiheuttamaan julkisen talouden liikkumavaran kaventumiseen.” (Vastalause 3)

53. Sari Essayah kd Sari Tanuksen kd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus sitoutuu keinoihin, joilla julkisen talouden kestävyysvaje voidaan kuroa umpeen vuosikymmenen loppuun mennessä, ja aloittaa niiden toimenpanon jo tämän vaalikauden aikana.” (Vastalause 3)

54. Sari Essayah kd Sari Tanuksen kd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ei nosta työnteon ja yrittäjyyden verotusta vaan pyrkii lisäämään työnteon ja yrittäjyyden kannustavuutta.” (Vastalause 3)

55. Sari Essayah kd Sari Tanuksen kd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii Suomen maatalouden kannattavuudesta ja huoltovarmuudesta sekä ryhtyy toimenpiteisiin, joilla voidaan turvata maatalousyritysten toimintamahdollisuudet nykyisessä kriisitilanteessa.” (Vastalause 3)

56. Sari Essayah kd Sari Tanuksen kd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa nopeasti nousevia liikkumisen ja asumisen kus-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

tannuksia ja valmistelee polttonesteiden hinnan nousun kompensoimisen kansalaisille ja yrityksille veronalennuksilla ja -palautuksilla.” (Vastalause 3)

57. Sari Essayah kd Sari Tanuksen kd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee veroelvytystoimia, jotka kohdistetaan niin, että ne vahvistavat kansalaisten ostovoimaa kiihtyvässä korko- ja inflaatiopaineessa.” (Vastalause 3)

58. Sari Essayah kd Sari Tanuksen kd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että koko maan elinvoiman ja kasvun varmistamiseksi tiestön korjausvelkaa kurotaan umpeen ja peruskorjataan myös maakuntien ja maaseudun pahasti rapautunutta tieverkkoa.” (Vastalause 3)

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 88, ei 62; poissa 49 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 89, ei 61; poissa 49 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 33, tyhjiä 1; poissa 50 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 35; poissa 51 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 5 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 33; poissa 52 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 6 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 64; poissa 50 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 7 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 109, ei 40; poissa 50 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 8 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 64; poissa 48 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 9 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 10 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 11 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 12 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 62; poissa 51 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 13 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 49, tyhjiä 12; poissa 51 (äänestys 13). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 14 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 37, tyhjiä 2; poissa 58 (äänestys 14). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 15 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 64; poissa 48 (äänestys 15). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 16 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 34, tyhjiä 1; poissa 51 (äänestys 16). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 17 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 36; poissa 49 (äänestys 17). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 18 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 110, ei 38, tyhjiä 2; poissa 49 (äänestys 18). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 19 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 19). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 20 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 20). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 21 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 21). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 22 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 110, ei 37, tyhjiä 2; poissa 50 (äänestys 22). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 23 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 64; poissa 48 (äänestys 23). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 24 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 64; poissa 48 (äänestys 24). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 25 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 65; poissa 47 (äänestys 25). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 26 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 65; poissa 47 (äänestys 26). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 27 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 65; poissa 47 (äänestys 27). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 28 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 65; poissa 47 (äänestys 28). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 29 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 65; poissa 47 (äänestys 29). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 30 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 65; poissa 47 (äänestys 30). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 31 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 65; poissa 47 (äänestys 31). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 32 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 65; poissa 47 (äänestys 32). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 33 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 65; poissa 47 (äänestys 33). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 34 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 59; poissa 48 (äänestys 34). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 35 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 117, ei 32, tyhjiä 2; poissa 48 (äänestys 35). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 36 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 88, ei 65; poissa 46 (äänestys 36). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 37 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 88, ei 65; poissa 46 (äänestys 37). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 38 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 88, ei 65; poissa 46 (äänestys 38). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 39 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 89, ei 64; poissa 46 (äänestys 39). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 40 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 65; poissa 47 (äänestys 40). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 41 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 88, ei 63; poissa 48 (äänestys 41). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 42 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 88, ei 63; poissa 48 (äänestys 42). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Puhemies Matti Vanhanen: Pidetään hetken tauko äänestyksissä. Edustaja Ari Koposen äänestyslaite ei toimi.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 43 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 88, ei 64; poissa 47 (äänestys 43). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Puhemies Matti Vanhanen: Istunto keskeytetään, ja pidämme 15 minuutin tauon. Istuntoa jatketaan kello 10.40.

Täysistunto keskeytettiin kello 10.23.

Täysistuntoa jatkettiin kello 10.39.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan äsken keskeytettyä istuntoa.

[Äänestys 44 mitätöitiin]

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 44 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 82, ei 63; poissa 54 (äänestys 45). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 45 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 64; poissa 50 (äänestys 46). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 46 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 64; poissa 50 (äänestys 47). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 47 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 83, ei 63; poissa 53 (äänestys 48). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

[Hälinää]

Puhemies Matti Vanhanen: Koneella numero sekoittui äsken, mutta mennään tässä puhemiehen pöytäkirjaan lukemassa järjestyksessä.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 48 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 81, ei 61; poissa 57 (äänestys 49). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 49 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 83, ei 64; poissa 52 (äänestys 50). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 50 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 62; poissa 52 (äänestys 51). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 51 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 63; poissa 51 (äänestys 52). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin ehdotus 52 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 64; poissa 50 (äänestys 53). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin ehdotus 53 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 84, ei 64; poissa 51 (äänestys 54). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin ehdotus 54 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 64; poissa 50 (äänestys 55). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin ehdotus 55 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 84, ei 64; poissa 51 (äänestys 56). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin ehdotus 56 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 46, tyhjiä 1; poissa 56 (äänestys 57). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin ehdotus 57 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 63; poissa 51 (äänestys 58). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin ehdotus 58 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 83, ei 64; poissa 52 (äänestys 59). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirjaan merkittiin seuraavat ilmoitukset: Arja Juvonen /ps tarkoitti äänestää ”ei” kohdassa 5, Antero Laukkanen /kd tarkoitti äänestää ”ei” kohdassa 1 ja ”jaa” kohdissa 2—4, Sari Tanus /kd tarkoitti äänestää ”ei” kohdassa 1 ja ”jaa” kohdissa 2—5, Pihla Keto-Huovinen /kok tarkoitti äänestää ”jaa” kohdassa 14.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 81/2022 vp sisältyvän ehdotuksen valtion vuoden 2022 toiseksi lisätalousarvioksi mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valionkunnan ehdotuksen vuoden 2022 toisen lisätalousarvion soveltamisesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Lopuksi päätetään epäluottamuslause-ehdotuksista. Keskustelussa ovat Timo Heinonen Matias Marttisen kannattamana ja Ville Vähämäki Jani Mäkelän kannattamana tehneet seuraavat ehdotukset epäluottamuslauseen antamisesta valtioneuvostolle:

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Ville Vähämäki /ps Jani Mäkelän /ps kannattamana: ”Eduskunta toteaa, että hallitus talouspolitiikallaan kasvattaa vastuuttomasti valtion menoja ja vastuita tavalla, joka ei edistä suomalaisten kestävästä hyvinvointia. Pieni- ja keskituloisten ostovoima heikkenee huomattavasti kohonneen inflaation myötä, ja työssäkäynti uhkaa käydä kannattamattomaksi kohonneiden kustannusten myötä. Ilmastotoimet tulevat edelleen kasvattamaan elämisen, asumisen ja autoilun kustannuksia. Hallitus kiihdyttää toimillaan ilmastoinflaatiota. Maatalous on kannattavuuskuopassa, ja metsäpolitiikkamme on lipumassa kansallisista käsitä. Palkkainflaatio ja kohoavat yksikkötyökustannukset uhkaavat heikentää vientimme kilpailukykyä. Eduskunta katsoo, että hallitus on epäonnistunut kansalaisten ostovoiman tukemisessa, kansallisten etujen puolustamisessa sekä taloudenhoidossa eikä nauti eduskunnan luottamusta.”

Timo Heinonen /kok Matias Marttisen /kok kannattamana: ”Eduskunta toteaa, että hallituksen velkaantumista kiihdyttävä linja sekä riittävien julkista taloutta vahvistavien työllisyyspäästösten tekemättä jättäminen uhkaavat murentaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus pohjan pysyvästi. Me olemme huolissamme siitä, ettei hallitus ole täyttämässä lupaustaan lopettaa eläminen tulevien sukupolvien kustannuksella. Jatkuvaan velkaan perustuva politiikka vaarantaa Suomen kriisinkestokyvyn ja heikentää mahdollisuuksia vastata ilmastomuutoksen kaltaisiin haasteisiin. Hallitus ei ole kyennyt kantamaan vastuuta ja tekemään arvovalintoja kestävästä tulevaisuudesta puolesta. Eduskunta toteaa, että hallituksen jatkuvaan velkaantumiseen perustuvat hyvinvointipalvelut ja Suomen taloudellisen kriisinkestokyvyn vaarantava politiikka on epäonnistunut eikä hallitus nauti eduskunnan luottamusta.”

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Ensin äänestetään Timo Heinosen ehdotuksesta Ville Vähämäen ehdotusta vastaan, ja lopuksi äänestetään siitä, nauttiiko valtioneuvosto eduskunnan luottamusta.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Ville Vähämäen ehdotus ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 118, ei 32; poissa 49 (äänestys 60). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Ville Vähämäen ehdotuksen.

2) Luottamuslause valtioneuvostolle ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 63, tyhjiä 1; poissa 50 (äänestys 61).

Eduskunta päätti, että valtioneuvosto nauttii eduskunnan luottamusta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 231/2021 vp

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Lakialoite LA 37/2020 vp
Toimenpidealoite TPA 88/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 12/2022 vp
Pöytäkirjan liite Lausumaehdotukset 28.6.2022 Liite 4A

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Keskustelu asiasta päättyi ja asian käsittely keskeytettiin 27.6.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Arja Juvonen Minna Reijosen kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaiset kuusi lausumaehdotusta ja lisäksi kolme lausumaehdotusta, jotka on monistettu ja jaettu edustajille. (Liite 4A) Mia Laiho Terhi Koulumiehen kannattamana on tehnyt vastalauseen 2 mukaiset neljä lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 231/2021 vp sisältyvät 1.-4. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 37/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteen hylkäämisestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 111, ei 37; poissa 51 (äänestys 62). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 84, ei 42, tyhjiä 19; poissa 54 (äänestys 63). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 109, ei 40; poissa 50 (äänestys 64). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 65). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 5 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 66). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 6 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 67). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Mia Laihon lausumaehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 62, tyhjiä 2; poissa 50 (äänestys 68). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Mietintö ”jaa”, Mia Laihon lausumaehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 35; poissa 49 (äänestys 69). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Mia Laihon lausumaehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 70). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Mia Laihon lausumaehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 63; poissa 50 (äänestys 71). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen monistelausumaehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 64; poissa 49 (äänestys 72). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen monistelausumaehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 63; poissa 51 (äänestys 73). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen monistelausumaehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 64; poissa 48 (äänestys 74). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskeväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 62/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2022 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 27.6.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Arja Juvonen Minna Reijosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään. Lisäksi keskustelussa on Arja Juvonen Minna Reijosen kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Hylkäysehdotuksesta on äänestettävä.

Lakiehdotusten hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 117, ei 35; poissa 47 (äänestys 75).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 62/2022 vp sisältyvät 1.—12. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 38; poissa 48 (äänestys 76). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä huoltovarmuuden turvaamisen järjestelyistä rahoituslalla ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 104/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Saarikko. [Hälinää] — Odottakaa hetki, että hälinä väistyy. Olkaa hyvä.

Keskustelu

10.59 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rahoitusmarkkinoiden vakaa ja häiriötön toiminta on edellytys sille, että yhteiskunta toimii. Rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin häiriöt ja kriittisten järjestelmien käytön estyminen voivat vaarantaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden. Talouden ja sen infran toimivuus ja väestön vähimmäistoimeentulon turvaaminen ja turvallisuustehtävien toimeenpano edellyttävät omaisuustietojen saatavuutta ja pysyvyyttä sekä kykyä maksujen tekemiseen, maksujen välittämiseen ja maksujen vastaanottamiseen.

Suomen ja Itämeren alueen turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö on muuttunut nopeasti tavalla, jonka valtioneuvoston ajankohtaisselonteko kuvasi ja jonka kaikki suomalaiset tunnistavat. Selonteon linjausten mukaan kynnystä vaikuttaa ulkoapäin suomalaiseen yhteiskuntaan nostetaan eri hallinnonalojen varautumisella kokonaisturvallisuusmallin mukaisesti ja totta kai myös kansalaisten kriisinsietokyvyllä. Viranomaiset ovat seuranneet rahoitusalan turvallisuustilannetta nimenomaan ulkoisten uhkien näkökulmasta keväen ajan tiiviisti eivätkä ole havainneet mitään poikkeavaa. Alan yksittäiset toimijat ovat varautuneet hyvin esimerkiksi kyberhyökkäyksiin. Meidän pitää kuitenkin jatkaa varautumistamme koko yhteiskunnan tasolla siten, että pystymme turvaamaan päivittäismaksamisen myös kaikkein vakavimmissa häiriötilanteissa. Tämä esitys, arvoisa puhemies, on nyt osa Suomen varautumista.

Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys perustuu rahoitusmarkkinaviranomaisten operatiiviseen valmiussuunnitteluun. Sen tavoitteena on ollut päivittäismaksamisen turvaamisen edellyttämien toimenpiteiden toteuttaminen lyhyellä aikavälillä ja varautuminen tilanteeseen, jossa luottolaitosten tavanomaisesti käyttämät järjestelmät eivät olisi käytettävissä. Valmistelu on rajattu ajankohtaisen turvallisuustilanteen vuoksi ja myöskin nopean val-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

mistelutarpeen vuoksi lyhyellä aikavälillä toteutettavissa oleviin käytännön toimenpiteisiin.

Mitä nämä toimenpiteet ovat?

Esityksessä ehdotetaan luotavan huoltovarmuustilijärjestelmä, joka normaaliolojen häiriötilanteissa ja myös poikkeusoloissa turvaisi yhteiskunnan päivittäismaksut, tilisiirrot, korttimaksut ja käteisen nostamisen. Huoltovarmuustilijärjestelmä otettaisiin tarvittaessa häiriötilanteissa käyttöön valtioneuvoston päätöksellä. Järjestelmä voitaisiin ottaa käyttöön tilanteessa, jossa luottolaitosten tilitiedot tai järjestelmät eivät olisi käytössä, pankkien välisiä maksuja ei kyettäisi toteuttamaan tai korttitapahtumia varmentamaan tai välittämään. Tämä huoltovarmuustilijärjestelmä muodostuisi luottolaitoksen tilien toiminnan turvaavasta huoltovarmuustilipalvelusta sekä korttimaksamisen turvaamista koskevasta huoltovarmuuspalvelusta. Häiriötilanteessa luottolaitoksen, jonka omat järjestelmät eivät olisi käytössä, asiakkaiden tili- ja korttitiedot otettaisiin käyttöön huoltovarmuustilijärjestelmään, joka toimisi häiriön kohteena olevan lukuun. Häiriön päätyttyä tiedot tili- ja korttitapahtumista palautettaisiin takaisin häiriötilanteessa olleeseen pankkiin. Huoltovarmuustilijärjestelmän ylläpitäminen säädettäisiin nyt tällä esityksellä Rahoitusvakausviraston tehtäväksi.

Luottolaitosten toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi esityksessä ehdotetaan perustettavan varajärjestelmä myös pankkien välisen maksuliikkeen, maksujen selvityksen ja katteen siirron toteuttamiseksi. Tämän järjestelmän ylläpitäminen säädettäisiin puolestaan Suomen Pankin tehtäväksi.

Huoltovarmuustilijärjestelmä ja pankkien välisen maksamisen varajärjestelmä toteutettaisiin nyt siis julkisena palveluna. Luottolaitoksille ja merkittävillä sivuliikkeillä esitetään tätä täydentävää velvollisuutta ylläpitää jatkuvaa valmiutta huoltovarmuustilijärjestelmän sekä Suomen Pankin ylläpitämän järjestelmän käyttämiseen, siis yhteensopivuuteen, valmiuteen, mutta päävastuu on nyt julkisella palvelulla.

Esityksessä ehdotetaan myös perustettavan rahoitusmarkkinoiden häiriönhallinnan yhteistyöryhmä, mitä pidän hyvänä. Se suunnittelisi ja sovittaisi yhteen häiriötilanteiden hallinnassa tarvittavia toimenpiteitä, hankkisi tarpeellisia tietoja viranomaisille päätöksenteon tueksi ja välittäisi myös häiriötilanteessa tietoa toimijoille ajantasaisesti. Lakisääteisen toimielimen perustaminen mahdollistaisi myös salassa pidettävän tiedon vaihtamisen viranomaisten ja yksityisten toimijoiden kesken. Olemme tekemisissä sektorin kanssa, johon tietenkin liittyy myös hyvin luottamuksellista ja salassa pidettävää tietoa kaiken kaikkiaan, myös osana tätä varautumisen esitystä.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva esitys ei turvaa kaiken mahdollisen maksuliikenteen toimimista kaikissa mahdollisissa häiriötilanteissa. Sellaista ei pystytty tällä aikataululla valmistelemaan, koska halusimme löytää nopeita ratkaisuja kaikkein vaativimpiin asioihin. On siis keskitytty yhteiskunnan kannalta keskeisimpien maksutapojen turvaamiseen vakavissa häiriötilanteissa, suomeksi vaikka siihen, että ruokakaupassa käyminen onnistuu ja sosiaaliturvaetuudet pystytään maksamaan sellaisissa poikkeusoloissa ja tilanteissa, joissa luottolaitosten ulkomailla sijaitsevien järjestelmien käytettävyyden estyisi, meillä esimerkiksi yhteydet ulkomaailmaan katkeaisivat.

Käsiteltävänä oleva esitys sisältää esitykset nopeavaikutteisiksi lainmuutoksiksi, jotka ovat tarpeen päivittäismaksamisen valmiussuunnitelman toimeenpanemiseksi juuri tässä ajankohtaisessa turvallisuustilanteessa. Käytännön työ näiden toimenpiteiden toteuttamiseksi on jo käynnissä viranomaisten toimesta valtiovarainministeriön määräyksellä, ja nyt

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

toteutettavat toimet, nämä pienet lakimuutokset, luovat pohjaa tulevalle käytännön varautumistyölle yhteistyössä viranomaisten ja huoltovarmuuskriittisten yritysten kesken.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu.

11.05 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Moni suomalainen on viime aikoina huomannut häiriöitä esimerkiksi verkkopankin toiminnassa tai pankkikortilla maksamisessa, ja näitä on tapahtunut ihan teknisistä syistä. Mutta nyt puhutaan erityisesti varautumisesta siihen, että jokin vieras valtio käyttäisi hybridivaikuttamisen keinona pankkiliikenteen häiritsemistä, ja kuten tiedämme, pankkiliikenteen toiminta ja sen sujuvuus on aivan ehdoton edellytys koko yhteiskuntamme vakaudelle ja ihmisten päivittäiselle toiminnalle. Tällaista hybridivaikuttamista voi esiintyä, ja se voi tulla yllättäen, ja siksi on äärimmäisen tärkeää, että olemme varautuneita. Oli hyvä kuulla valtiovarainministerin puheenvuorossa, että tämä esitys ei takaa kaikkea, mutta varautumista edelleen jatketaan, ja tässä tehdään nopeita keinoja, joilla erityisesti vaikutetaan siihen, että pyritään turvaamaan ihmisten mahdollisuus saada esimerkiksi palkkansa ja sosiaaliturvaetuutensa ajoissa ja maksaa ruokaostoksensa kaupassa.

Arvoisa puhemies! Suomalainen yhteiskunta on hyvin riippuvainen sähköisestä maksuliikenteestä. On erittäin kannatettavaa, että tällä hallituksen esityksellä varmistetaan pankkitoiminnan jatkuvuutta myös häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikana. Esityksessä tosiaan ehdotetaan luotavan huoltovarmuustilijärjestelmä, joka normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa turvaisi yhteiskunnan päivittäismaksut, kuten tilisiirrot, korttimaksut ja käteisen nostot.

Tässä yhteydessä on hyvä todeta myös se, että on tärkeää turvata, että jokaisella suomalaisella on mahdollisuus avata pankkitili, pitää sitä yllä, käyttää verkkopankin palveluita — nämä ovat perustoimintoja, joita ihmiset tarvitsevat arjessaan. Tarvitaan myös tiedottamista, jotta ihmisillä on kyky ja osaaminen vastata esimerkiksi erilaisiin verkkopankkihuijausyrityksiin — ne ovat yhä ovelampia ja katalampia.

Arvoisa puhemies! Tämän huoltovarmuustilin ylläpito ja käyttöönotto maksavat jonkin verran valtiolle ja luottolaitoksille, mutta on huomattava, että rahoitusjärjestelmän lakkaaminen tai kaatuminen vasta kalliiksi tulisikin. Vaikutukset olisivat niin merkittäviä, että koko yhteiskunnan toimivuus olisi vaarassa, ja tämä hallituksen esitys on hyvä ja tarpeellinen osa varautumisen kokonaisuutta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkynen.

11.08 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Olemme tämän kuluneen kevään aikana käyneet talousvaliokunnassa laajasti huoltovarmuuteen liittyviä asioita lävitse erityisesti energian, finanssisektorin ja muun varautumisen osalta, ja on käynyt selväksi, että Suomessa varautuminen on erittäin hyvällä tasolla. Varsinkin energian suhteen on tehty kuluneen kevään aikana useita eri järjestelyitä, joilla energiansaanti Suomessa turvataan myös kriisioloissa, ja on erittäin tervetullutta, että nyt nopeasti on tuotu myös esitys tästä huoltovarmuustilijärjestelmän luomisesta.

Se, että tänä päivänä kriisitilanteessa, kun tietoliikenneyhteydet esimerkiksi muihin maihin katkeavat, pystymme jatkamaan taloudellista toimintaa, hoitamaan ihan päivittäisiä maksuja ruokakaupassa tai muuta vastaavaa rahaliikennettä, on aivan välttämätöntä.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Tänä päivänä on myös myönnettävä ja sanottava ääneen se, että käteisellä emme pysty edes kriisitilanteessa kaikkia maksuja hoitamaan, palkkojen maksuja, sosiaaliturvaetuuksien maksuja. Ei yksinkertaisesti enää käteistä niin paljoa ole olemassa, että pystyisimme käteisellä pelaamaan. Sen takia on erittäin välttämätöntä ja tärkeää, että tällainen huoltovarmuustilijärjestelmä nyt julkisena palveluna luodaan. Haluan kiittää tästä nopeasta valmistelusta.

Sinänsä on myös tärkeää, että suomalaiset voivat luottaa siihen, että kaikissa mahdollisissa tilanteissa pyrimme varmistamaan sen, että meidän maksut kulkevat ja talousjärjestelmä toimii ja pystymme myöskin vaikeina aikoina toimimaan Suomessa. Kun näemme, miten vaikeaksi arki menee myös niillä alueilla, jotka eivät ole akuuttien sotatoimien kohteena esimerkiksi Ukrainassa, niin ymmärrämme varmasti, että kaikkeen on varauduttava, ja tämä on osa sitä — suuri kiitos ministerille esittelystä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Tae.

11.10 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Tänäänkin talousvaliokunnassa kuulimme, että 95 prosenttia maksuliikenteestä tapahtuu sähköisesti, ja juuri kuten edustaja Mäkinen sanoi, käteisen merkitys yhteiskunnassamme ja yleisestikin maailmalla on vähentynyt. Mutta se ei tarkoita kuitenkaan sitä, että siitä pitäisi kokonaan luopua. Meillä on vanheneva väestö, ja olisi erittäin tärkeää, että niitäkin ihmisiä varten, jotka ovat edelleen kykenemättömiä käyttämään erilaisia sähköisiä maksupalveluita ja -järjestelmiä, luotaisiin mahdollisuus saada esimerkiksi ruokaa ja lääkkeitä häiriötilanteessa. Tämä olisi ensimmäinen terveinen tälle häiriötilaryhmälle, joka perustetaan, ja minusta, kuten ministeri erinomaisesti sanoi, on hyvä esitys, että tällainen ryhmä olisi olemassa.

Mutta tässä ei vielä ole kaikkea huomioitu, ja tähän täytyy ottaa huomioon myös muita asioita siltäkin varalta, että esimerkiksi internetin liikenne kokonaan katkeaa Suomessa pankkien välillä. Miten sen kanssa toimitaan, jos tällainen tilanne sattuu vastaan, ettei pystytä oikeastaan ollenkaan kommunikoimaan? Tarkoittaako se sitä, että 95 prosenttia kaikesta maksamisesta, myös ruoan ja eläkkeiden suhteen, katkeaisi? Entäs jos sähkö katkeaa, jos tällainen hyökkäys kohdistettaisiin esimerkiksi pankkeihin? Onko pankkeilla generaattoreita? Onko keskeisillä palvelimilla generaattoreita, joilla pystytään esimerkiksi sähköä tuottamaan niin, että järjestelmä toimisi?

Onkin järkevää häiriötilaryhmän miettiä sitä, voimmeko me yhteistyössä esimerkiksi kaupallisten toimijoiden kanssa luoda järjestelmän, jossa merkataan ihan paperille, mitä ruokaa on ostettu ja millä se on maksettu, onko se toimitettu velaksi — käydä siis tämmöistä keskustelua siitä, että siinäkin tilanteessa, että meillä ei olisi mitään mahdollisuutta saada maksuja läpi eivätkä pankkijärjestelmät toimi ollenkaan, ihmiset edelleen saisivat keskeisesti ruokaa ja lääkkeitä ympäri Suomen, koska tämä on turvattava kaikkialla.

Ja sitten lopuksi: mikä ehkä tästä esityksestä vähän jää pois, on se, miten esimerkiksi pörssitalot ja erilaiset vaihdannat tapahtuvat. Tässähän keskitytään vahvasti siihen, että yksittäinen ihminen saisi ruokaa, lääkkeitä ja muita perustarvikkeita, mutta tällaisessa häiriötilanteessa myöskin rahoituslaitosten pitää pystyä toimimaan laajemmin, että kauppaa pystyttäisiin käymään. Tämä olisi totta kai merkittävää suomalaisen yhteiskunnan kannalta, jotta sitten Suomi pysyisi tavallaan liikenteessä ja yhteydet myös muuhun maailmaan pelaisivat näitten pörssien suhteen.

Tässä olisivat siis terveiset tälle esitykselle, ja toivon, että ne otettaisiin huomioon.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

11.13 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Käteisvarat ovat ne, mitkä ovat huolettaneet itseäni, ja olen tehnyt toimenpideohjeen käteisen rahan käytön turvaamiseksi Suomessa. Siitä Suomen Pankki teki heti perään samansisältöisen lainsäädäntöaloitteen, ja ymmärtääkseni tämä on jatkumoa sille. Elikkä tässä esityksessä ehdotetaan perustettavaksi huoltovarmuustilijärjestelmä ja pankkien välisen maksamisen varajärjestelmä. Järjestelmä ylläpitäisi pankkien välisen maksuliikenteen, maksujen selvityksen ja katteensiirron toteutumisen häiriötilanteissa.

Olen käyttänyt esimerkkinä tällaista: Ymmärrätte, kuinka paljon ruokaa tuodaan maaseudulta tänne Helsinkiin. Jos tämä sähköinen maksujärjestelmä, esimerkiksi merikaapelit, vaurioituu, niin rekat eivät kulje enää, koska myös niiden tankkaaminen tapahtuu tämän sähköisen maksujärjestelmän kautta. Tämä on ehkä ollut itselleni kaikista huolettavin piirre siinä: se, miten yhteiskuntamme pysähtyy ihan totaalisesti.

Mutta nyt tässä esityksessä on hyviä asioita, ja on hyvä, että tätä varajärjestelmää pidetään yllä. Olen itsekkin parlamentaarisessa huoltovarmuusselonteon ryhmässä nostanut tätä asiaa esille. Linaan täältä muutaman kohdan: ”Esityksen tavoitteena on turvata yhteiskunnan päivittäismaksaminen, kuten tilisiirtojen ja korttimaksujen toteutuminen sekä käteisen nostaminen, normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.”

Yhtä lailla tärkeää olisi tämän rinnalla pitää sitä, että yhteiskuntamme erilaiset maksut esimerkiksi VR:llä tai muualla pystyisi hoitamaan käteisellä. Se on vielä varmempaa kuin tämä järjestelmä, jolla haetaan varmistusta nykyiseen sähköiseen maksujärjestelmään, jossa on tietyt riskit, että se voi vaurioitua. Se on semmoinen tilanne, että jos maksat huoltoasemalla omalla kortillasi, niin käytännössä se tieto käy Etelä-Euroopassa tarkistettavana, toimiiko tilisi.

On hyvä, että tällaista järjestelmää rakennetaan tähän rinnalle. Aikaisemmin käytetty pankkien välinen kotimainen järjestelmä suljettiin vuonna 2014. Mielestäni on hyvä, että nyt käytännössä sen aikainen järjestelmä luodaan tähän uudelleen. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kemppi.

11.16 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan perustettavaksi huoltovarmuustilijärjestelmä ja pankkien välisen maksamisen varajärjestelmä, ja pidän tätä esitystä sen vuoksi erittäin tarpeellisena ja ajankohtaisena. Kiitoksia ministerille tämän esityksen tuomisesta eduskuntaan.

Perusajatuksena on tietenkin turvata tililtä tilille siirretty raha, mutta olen erityisen huolissani myös käteisestä ja sen saatavuudesta. Kun ministeri on täällä paikalla, niin haluaisinkin kysyä sitä, onko tulossa apuja myös käteisen turvaamiseen häiriötilanteissa. Valitettavasti esimerkiksi posti- ja pankkipalvelut ovat karanneet monen maaseudulla asuvan ulottumattomiin, ja näiden peruspalveluiden digitalisoituminen on tietenkin ollut hyvä asia. Esimerkiksi monella meistä työikäisistä se on auttanut arjen asiointia, ja siihen tämä esitys tuo ratkaisua. Mutta esimerkiksi ikäihmisille — ja monille suomalaisille — edelleen käteinen on se maksamisen väline. Tämä muutos on ollut niin nopeaa, että kaikki eivät ole pysyneet siinä mukana. Ja erityisesti tällaisessa sotatilanteessa minua pelottaa se, että ihmiset eriarvoistuvat vielä entisestään käteisen häiriötilanteissa. Arjen turvallisuutta on tietenkin se, että hätätilanteessa saamme apua, kun tilanne sitä vaatii. Ajattelen, että huolto-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

varmuus on korea sana mutta ennen kaikkea siinä on kysymys ihmisten elämisen perusedellytyksistä.

Lisäksi tässä esitetään varautumista ja erityisesti tämmöisen häiriönhallinnan yhteistyöryhmän perustamista, valtiovarainministeriölle mahdollisuutta perustaa tällainen yhteistyöryhmä. Pidän myös sitä hyvänä esityksenä ja ajattelen, että sen voisi laittaa itse asiassa mahdollisimman nopeasti vireille. Varautumiseen liittyen ajattelen, että ruokakriisi on talouden suurempia riskejä, ja toivoisin, että tämä häiriönhallinnan yhteistyöryhmä voisi pureutua erityisesti tämän Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksiin, globaaliin ruokaturvaan ja sen vaikutuksiin Suomen talouden kannalta.

Kiitoksia tästä esityksestä, toivon tälle nopeaa käsittelyä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

11.18 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys huoltovarmuustilin perustamisesta on varmaan sinällensä kannatettava. Kun täällä ministeri on paikalla, niin ajattelin kuitenkin kysyä muutamasta asiasta, joita tässä tämän asian ympärillä on keskusteluissa pyörinyt.

Elikkä ensinnäkin tämä huoltovarmuustilijärjestelmä on todennäköisesti kuitenkin luotolaitosten ja pankkien kanssa yhteistyössä sovittu järjestelmä. Tämä kustannustason nousu on tietenkin kohtuullisen kova, elikkä noin 50 prosenttia kasvavat nämä kustannukset alalle. Tietysti sitten kysymys herää siitä, että kun meillä on pankkeja, jotka toimivat Pohjoismaissa rajat ylittäen, niin millä tavalla on otettu huomioon se, että eri maissa on varmasti erityyppisiä vastaaviin tilanteisiin tarkoitettuja järjestelmiä. Ja sitten ehkä vielä yksi kysymys liittyen tähän tekniseen toteutustapaan: Tästä on ollut arveluja, että tämä tekninen toteutustapa olisi jollakin tavalla vähän vanhanaikainen. En tiedä, en tunne tätä sisältöä niin hyvin. Ehkä ministeri voi sitä kommentoida. On esimerkiksi verrattu Ukrainaan, joka on tällä hetkellä sodan keskellä, että siellä on käytössä järjestelmä, joka tällaisissakin tilanteissa on pystynyt varmistamaan maksuliikenteen ylläpitämisen maassa, joka on sotatilassa, ja on verrattu siihen, että tämä Suomeen pystytettävä järjestelmä olisi jopa vanhanaikaisempi kuin se, mikä tällä hetkellä Ukrainassa on, mutta ministeri osaa näihin varmasti sitten antaa vastauksia.

Nostaisin vielä tässä yhteydessä esille erityisesti nämä vähimmäisetuuksien varassa elävät henkilöt. He ovat hyvin haavoittuvassa asemassa. Nykyäänkin, jos ajatellaan, että tulee muutamia viivästyspäiviä vaikkapa jostain syystä, että Kelan maksut eivät lähde aikanansa tai pankkijärjestelmässä on jotain viivästyksiä, minimietuuksien varassa elävien talous on hyvin haavoittuvainen, ja voi sanoa, että ihan lyhyetkin häiriöt saattavat vaikuttaa siihen, että elämä menee monellakin tavalla sekaisin. Yleensä niillä on sitten kerrannaisvaikutuksia: alkaa juosta erilaisia viivästyskorkoja, sakkomaksuja ynnä muita perintään meneviä maksuja. Siltä osin on erityisesti otettava huomioon se, että esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen ja esimerkiksi työeläkeyhtiöitten maksatusten nämä varajärjestelyt perustuvat varmasti siihen oletukseen, että pankkien tarjoama maksuliikenteen palvelu toimii häiriöttä ja koko ajan.

Tietysti tämmöinen toimiva päivittäismaksamisen järjestelmä on ihan kaiken kaikkiaan talouden toiminnan välttämätön edellytys. Yritystoiminta on täysin riippuvainen siitä, että rahoitusmarkkinat toimivat ja palvelut toimivat siellä ja koko se infrastruktuuri on kunnossa. Erilaisten talouskriisien yhteydessä on havaittu se, että esimerkiksi normaalioloissa

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

tapahtuvalla luotonannon kiristymisellä on ihan suoria heijastusvaikutuksia yritysten toimintaedellytyksiin ja kansantalouden kehitykseen. Maksujen välityksen sekä kassavarojen ja muun lyhytaikaisen likviditeettihallinnan estymisen vaikutukset olisivat tätä huomattavasti suuremmat ja myöskin merkittävämmät. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

11.21 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että kaikissa olosuhteissa kansalaisten mahdollisuudet esimerkiksi arjen ruoka- ja lääkeostosten maksamiseen ja tärkeiden laskujen hoitamiseen turvataan. Uusien uhkien tunnistaminen ja ratkaisujen etsiminen on tämän hallituksen esityksen tärkeä lähtökohta.

Tässä esityksessä ehdotetaan siis säädettäväksi uusi laki huoltovarmuuden turvaamisen järjestelyistä rahoitusosalalla sekä muutettavaksi luottolaitostoiminnasta annettua lakia ja Rahoitusvakausviraston hallintomaksuista annettua lakia. Laeilla perustettaisiin huoltovarmuustilijärjestelmä ja pankkien välisen maksamisen varajärjestelmä. Samalla luottolaitosten varautumisvelvollisuutta koskevan säännöksen soveltamisalaa täsmennettäisiin kattamaan valmiuslain mukaisten poikkeusolojen ohella normaaliolojen vakavat häiriötilanteet.

Lisäksi häiriötilanteisiin varautumiseksi ja niiden hallitsemiseksi esitetään, että valtiovarainministeriö voisi asettaa rahoitusmarkkinoiden häiriönhallintaan yhteistyöryhmän. Muutosten hyvänä tavoitteena on varmistaa yhteiskunnan päivittäismaksamisen jatkuvuus normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Mielestäni pohdittava asia kuitenkin on, minkä verran pankkien itsensä tulisi olla vastuussa omasta huoltovarmuudestaan ja minkä verran sen turvaamisen kustannukset kuuluvat ylipäätään valtiolle.

Arvoisa puhemies! Lisäksi olen itse nostonut huoltovarmuusselonteon parlamentaarissa ryhmässä muutamia finanssialaan liittyviä asioita esiin. Kansainvälisesti verkottunut finanssiala on erittäin altis erilaisille häiriöille, jotka voivat vaikuttaa laajasti koko yhteiskuntaan. Finanssialan kriisinkestävyys on varmistettava riittävällä sääntelyllä. Pankkien ja valtioiden kohtalonyhteyttä on edelleen pyrittävä vähentämään. Mielestäni Basel-pankki-sääntely on saatettava täysimääräisesti voimaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

11.23 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelussa esiin nousseesta tuesta eduskunnalta tämän esityksen eteenpäinviemiseen. Korostan, että se on poikkeuksellinen. Se on tehty muuttuvien olosuhteiden edessä nopealla aikataululla vaativana työnä ja vahvalla yhteistyöllä sekä toimialan että viranomaisten kanssa. Se ei ole täydellinen, se ei vastaa kaikkiin ongelmiin, mutta sen ydin on vastata niihin kaikkein akuuteimpiin tilanteisiin, joita vakava häiriötilanne tuottaisi esimerkiksi päivittäismaksamisen osalta tai kriittisimpien etuuksien tilille saamisen osalta — ja tämäkin keskustelu on nostonut esiin myös muita hyviä esimerkkejä. Pankeilla on tässä myös omaa vastuuta. Korostan, että meillä ei ole juuri nyt akuuttia huolta asiasta, sellaista minulla ei ole tiedossani, ja kyllä käsitykseni myös pankkien omista varautumisen malleista on verrattain hyvä. Mutta tilanteet voivat olla hyvin moninaisia. Minkälainen tilanne voi eteemme tulla, jos vaikkapa todellakin käytännössä yhteydet maailmalle täältä katkeaisivat? Se on ongelmatilanne, johon tämä esitys pyrkii vastaamaan, kun eurooppa-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

laiset yhteydet maksujärjestelmiin eivät toimisikaan. Se on tässä vahva taustaolettama ja on edellyttänyt käytännönläheisiä toimia, joihin on itse asiassa jo teknisen varautumisen osalta ryhdytty valtiovarainministeriössä. Ja tämä esitys — nämä pykälämuutokset — on nyt mahdollistamassa esimerkiksi tätä vastuun selkiyttämistä ja tehtävänantoa, uuden tehtävän antoa rahoitusvakaussviranomaiselle.

Kiitän valiokuntaa jo etukäteen joustavuudesta ja harkinnastanne tämän esityksen käsittelyssä, ja luotan siihen, että näissäkin kysymyksissä esiin nousseisiin hiukan yksityiskohteisempiin ja osittain myös turvallisuuttamme sivuaviin teemoihin vastataan valiokunnalle asiantuntijakuulemisissa viranomaisten ja toimialan puolelta. Kun aihepiiri on varautumisesta ja Suomen turvallisuutta, niin tässäkin on perusteltua noudattaa hyvää harkintaa, mitä kaikkea käsittelemme täällä ja mikä kaikki on juridista tai teknistä ja toisaalta, mille kaikelle tarkemman informaation valiokuntakuulemiset voivat antaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laakso.

11.26 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Täytyy kiitosta antaa hallitukselle silloin, kun siihen on aihetta, ja tilanne on se, että on äärettömän hyvä, että tällainen järjestelmä luodaan.

Tietysti on niin, että tililtä tilille hoidetaan näitä rahasuorituksia, ja pääsääntöisesti aika pitkälle tässä keskustelussakin on mukana ollut se, että turvataan, että ihmiset saavat ruokaa ja lääkkeitä, mutta tietysti pakko on sanoa, että on haasteellista, jos ei niitä ruokia, lääkkeitä ole siellä tarjolla, niin kuin edustaja Mäenpää ansiokkaasti toi esiin, että tämäkin tilanne voi tulla eteen, ettei niitä yksinkertaisesti ole siellä kauppojen ja apteekkien hyllyillä. Me joka tapauksessa tiedetään, että jos sellainen kriisi tulee tai tällainen kriisi tulisi, niin tuskin meillä kuitenkaan kukaan nälkään kuolisi, koska se on sanomatta selvää, että joka kerta kriiseissä auttamisen tahto on äärettömän kova. Se on nähty nyt ukrainalaisten tukemisessakin. Täältä Suomesta on lähtenyt linja-autoporukoita vaikka kuinka paljon hakemaan Ukrainasta jopa porukkaa tänne. Meillä ei varmasti tule sitä ongelmaa olemaan, että me tämän asian takia jouduttaisiin tuskaan. Enemmän me vain joudutaan tuskaan siitä, että ei ole tavaraa, mitä me jaetaan.

Edustaja Mäenpää tosiaanakin aika hyvin ansiokkaasti toi esiin sen, että tällainen tietynlainen maksuliikenne pitää myös saada tähän järjestelmään mukaan, koska muuten tulee se problematiikka, että kokonaisuus ei toimi, ja toivon mukaan näitä asioita sitten vielä oikeasti otetaan mukaan enemmän tässä valmisteluvaiheessa, ja tietysti käteinen on yksi sellainen asia, mikä on pakko saada pysymään jollain tavalla, jopa juuri tämän huoltovarmuuden takia. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Etukäteen varatun ajan puitteissa vielä puheenvuoro edustaja Grahn-Laasoselle.

11.28 Sanni Grahn-Laasonen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Rahoitusmarkkinoiden vakaa ja häiriötön toiminta kaikissa tilanteissa on tärkeää, ja tiedämme, että se on myös edellytys tänä päivänä yhteiskuntamme toimivuudelle. Suomi on varautunut häiriötilanteisiin hyvin, mutta tätä kyvykkyyttä on syytä edelleen kehittää. Talousvaliokuntakin on kuulemisissaan saanut tietoa ja tullut siihen johtopäätökseen, että erityisesti pankkisektorin ja päivittäismaksamiseen liittyvien varautumisjärjestelmien kehittäminen on välttämätöntä,

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

ja siksi kiitämmekin hallitusta tästä esityksestä, jonka tulemme talousvaliokunnassa huolella käymään läpi.

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi huoltovarmuustilijärjestelmä ja pankkien välisen maksamisen varajärjestelmä. Käytännössä kyse on siitä, että halutaan varmistaa pankkitilien käytettävyys, pankkien välisen maksuliikenteen turvaaminen ja korttimaksamisen turvaaminen. Tämä ei kokonaan poista ongelmia tai rakenna täydellistä järjestelmää, mutta tässä tilanteessa vaikuttaa ensi katsomisen perusteella siltä, että tämä on hyvin harkittu esitys ja parempi esitys kuin mitä aikaisemmissa eri vaiheissa tätä valmistelua vuosien saatossa on ollut esillä.

Talousvaliokunta tulee järjestämään vielä tällä viikolla ylimääräisiä kuulemisia ja koukousia ja pyrkii saamaan mietinnön tästä valmiiksi nopeasti.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 11.29.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 14.47.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Myllykoski.

14.47 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan aiemmin käytiin keskustelua huoltovarmuustilijärjestelmän käyttöönotosta Suomessa. Hallitus on nyt erinomaisella tavalla reagoinut tähän, niin kuin asioihin pitää reagoida. Toki on ikävää, että tämä reagointi johtuu Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan ja siinä kohtaa meillä alkoivat kellot soimaan — tätähän tuki olisi pitänyt jo aiemminkin valmistella.

Se, mitä täällä tuotiin esille, oli oikeastaan hyvä, mutta palaan vähän siihen lähtökohtaan, missä olimme. Kun Ukrainan sota alkoi, media ja pankit alkoivat kertoa, että nyt pitää ihmisten ottaa käteisvaroja kotiinsa, että pärjätään sitten pahimman yli, jos sellainen kriisi tulee. Siinä vaiheessa nousivat karvat pystyyn, koska minä ajattelen juuri toisin. Se on pankkien vastuulla, että kansalaisilla on mahdollisuus nostaa käteistä rahaa, ei yksittäisten ihmisten, vanhusten ja niin edelleen. Me varmasti voitaisiin nähdä, mitä tapahtuu, kun kotiovella rupeaisi olemaan myyntituotteitten esittelijöitä ynnä muita, jotka sitten sen kiihtyvän mahdollisen kotivarannon vuoksi aiheuttaisivat rikollisuutta ja epävarmuutta ja turvattomuutta monessa kodissa. Siinä mielessä tässä valmistelussa nyt jatkossa pitää tuoda todellakin finanssialalle eli pankeille se heidän vastuunsa huolehtia siitä, että jos yhteiskunta joutuu turvautumaan pelkästään setelirahaan, se on pankkien vastuulla eikä valtion kustannettavana. Kyllä pankkien täytyy kantaa nyt oma vastuunsa.

Eräät pankkiryhmit ovat jo ilmoittaneet ennen Ukrainan sota, että vuonna 25 ei ole enää käteistä rahaa. Jätän nyt pankkiryhmittymät sanomatta, mutta näin on ilmoitettu, ja se on ollut tahtotila, ja tähän pitää nyt pystyä puuttumaan. Tällä hetkellä pankista sinä saat kerran viikossa käydä nostamassa tiettyä kellonaikana käteistä rahaa, ja nyt tällä järjestelyllä ja näillä yhteistoimilla, mitä nyt tehdään, pitää pystyä säätelemään sitä, että pankeilla

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

pitää olla velvollisuus huolehtia siitä, että käteinen raha voidaan edelleen turvata ihmisille, jotta meidän infrastruktuuri kaikilta osin — eli ruoan ja lääkkeiden ostaminen ja niin edelleen — toimii, ja tässä tosiaan on myös tämä liikenteen harjoittajien huomioiminen, että palvelut sielläkin sitten pelaavat, jotta sitä tavaraa on kaupoissa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pelkonen.

14.50 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Rahoitusmarkkinoiden vakaa ja häiriötön toiminta on edellytys yhteiskunnan toimivuudelle, kuten tässä hallituksen esityksessä todetaan. Me kaikki tiedämme, miten tuhoisia erilaiset häiriöt, häiriötilanteet ja esimerkiksi palvelunestohyökkäykset voivat olla ja miten ne pahimmillaan uhkaavat yhteiskunnan toimintaa. Suomessa on varauduttu erilaisiin häiriötilanteisiin suhteellisen hyvin, mutta parannettavaa riittää aina. Tämä esitys on siis tervetullut, ja minä — kuten moni muukin edustaja täällä tänään — kiitan hallitusta tästä hyvästä esityksestä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mari Holopainen, poissa. — Edustaja Myllykoski.

14.51 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Jäi todellakin vielä muutama asia — kolmessa minuutissa ei Hämeessä asunut kerinnyt kaikkea sanomaan.

Pitää huomioda todellakin se, mitä edustaja Essayah täällä aiemmin toi esiin puheenvuoroissaan. Nämä järjestelmät ovat kansainvälisiä, meillä on pankkeja, jotka toimivat eri maissa. Jos olen oikein ymmärtänyt, Ruotsi elää omassa turvallisessa kuplassaan eikä ole niin sidottu EU-rahoitusjärjestelmiin kuin me olemme täällä, ja siinä mielessä kaikenlainen huomioiminen... Tässä ei varmasti pystytä nyt kaikkia ratkaisemaan, mutta on tärkeää ottaa tämä askel juuri nyt ja tehdä mahdolliseksi asioiden kehittäminen edelleen niin, että meillä kaikki... Kun me tiedetään, paljonko ihmiset tänä päivänä maksavat erilaisten sovelusten kautta palveluistaan, niin nekin pitää huomioda tässä nyt tehtävässä huoltovarmuustilijärjestelmän kehittämistyössä, niin että meillä todellakin ovat sitten mahdollisia ne palvelut, jotka tällä hetkellä ovat lähestulkoon sähköisiä, ja ne edelleen ovat sitten myös käteisvaroin hankittavissa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.52 Kimmo Kiljunen sd: Me kaikki voimme yhtyä varmasti hallituksen esitykseen siitä, että huoltovarmuuden nimissä meidän täytyy varmistaa, että pankkisektori toimii ja ihmiset saavat muun muassa käteistä rahaa, mihin edustaja Myllykoski tässä viittasi.

Haluaisin vain laittaa tähän passuksen perään, että hienoa, että me niin sanotusti kriisioloissa tunnistamme tämän pankkisektorin toimivuuden järkevyyden ja tarpeellisuuden. Kunpa sen tunnistaisimme myöskin niin sanotusti rauhallisena aikana. Me olemme nimittäin syrjäyttäneet ison joukon kansalaisia, ennen kaikkea ikäihmiset, ulos tästä yhteiskunnasta sen takia, että pankkipalvelut ovat käytännössä kadonneet. Se jonotus, mikä on pankkien ulkopuolella tällä hetkellä, on sietämätöntä. Digitalisaatio ei ole ollut nyt eduksi, ja tässä suhteessa täytyisi tälläkin puolella tästä niin sanotusta huoltovarmuudesta pitää huolta, että meidän pankkijärjestelmä aidosti palvelee kaikkia kansalaisia.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 63/2022 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 2/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Orpo.

Keskustelu

11.30 **Petteri Orpo kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valmiuslain mietinnön. Vuonna 2012 voimaan tulleen valmiuslain tarkoituksena on poikkeusoloissa turvata väestön toimeentulo ja maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys. Valmiuslain soveltamisala käsittää vain erityisen vakavat kriisit, jotka koskevat koko kansakuntaa tai ainakin suurta osaa siitä ja vaikuttavat koko yhteiskunnan toimivuuteen.

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti nykyisen valmiuslain voimaantulon jälkeen. Sisäistä ja ulkoista turvallisuutta on yhä vaikeampi erottaa toisistaan, ja hybridiuhat ovat entistä monimuotoisempia. Valmiuslain toimivaltuussäännöksiä voidaan soveltaa vain siinä määritellyissä poikkeusoloissa, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisen säännönmukaisin toimivaltuuksin. Valmiuslakia on jouduttu soveltamaan vain koronapandemian takia.

Jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan oikeusministeriö oli käynnistämässä valmiuslain kokonaisuudistusta. Uudistuksen valmistelun on arvioitu kestävän noin kolme vuotta. Ukrainan sota muutti asetelmaa siten, että valmiuslain pikakaistavalmisteluun otettiin uusi hybridipykälä, jonka avulla varmistetaan, että valmiuslain nykyisiin poikkeusoloihin ei jää sellaisia aukkoja, joita Suomea kohtaan vihamielinen toimija pystyy käyttämään hyväkseen. Nyt ehdotetun sääntelyn lisäksi valiokunta kiirehtii valmiuslain kokonaisuudistusta, jolle on ilmeinen tarve.

Valiokunta arvioi mietinnössään, että valmiuslakiin ehdotettuja muutoksia ei voida pitää vähäisinä tai teknisluontoisina. Kaikkiaan ensimmäisessä lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi 51 valmiuslain nykyistä pykälää ja siihen lisättäväksi kuusi uutta pykälää. Lisäksi valmiuslakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset rajaturvallisuuden sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, 17 a luku, joka tulisi sovellettavaksi ainoastaan ehdotetun uuden poikkeusolomääritelmän alakohdan perusteella. Uuden poikkeusoloperusteen sisällyttäminen valmiuslain poikkeusolomääritelmään merkitsee koko valmiuslain soveltamisalan laajentamista ja siten olennaista muutosta yksittäisten valmiuslain toimivaltasäännösten soveltamisedellytyksiin.

Hallituksen esitys lähetettiin lausunnoille seitsemään erikoisvaliokuntaan, ja erikoisvaliokuntien huomioita esityksestä käydään läpi mietinnössä. Perustuslakivaliokunta esittää

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

lausunnossaan, että 1. ja 3. lakiehdotus on käsiteltävä perustuslain 73 §:ssä säädettyssä järjestyksessä ja että 2. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Asian merkittävyys ja säätämisyjärjestys ovat saaneet aikaan sen, että mietinnön valmistelussa on tehty poikkeuksellisen laajaa parlamentaarista yhteistyötä.

Uusi poikkeusolomäärätelmä, jota puolustusvaliokunta on mietinnössään tarkentanut myös perustuslakivaliokunnan antaman ohjeistuksen mukaisesti, on ehdottoman tarpeellinen ja välttämätön. Puolustusvaliokunta totesi jo edellisen puolustuselonteon käsittelyn yhteydessä vuonna 17, että valmiuslakiin olisi saatava hybridisäännös. Julkisessa keskustelussa on tarkasteltu lähes yksinomaan välineellistettyä maahanmuuttoa ja siihen liittyvää sääntelyä, mutta uusi poikkeusolomäärätelmä on laadittu niin, että se antaa viranomaisille toimivaltuuksia ja työkaluja vastata hyvin erityyppisiin hybridiuhkisiin.

Valiokunta tarkastelee mietinnössään kokonaisvaltaisesti eri turvallisuusviranomaisten, etenkin Puolustusvoimien, poliisin ja Rajavartioston, yhteistyötä. Valiokunta korostaa tarvetta johtosuhteiden selkeyteen ja nopeaan reagointikykyyn erilaisiin uhkakuviiin vastaisemissa. Viranomaisyhteistyön toimivaltuuksissa tai johtosuhteissa ei saa olla aukkoja, joita ulkopuoliset tahot pyrkivät hyödyntämään.

Valiokunta korostaa eduskunnan käsittelyssä parhaillaan olevan rajavartiolain, HE 94/22, muuttamisen tärkeyttä. Rajavartiolakia koskevan esityksen tavoitteena on vahvistaa rajaturvallisuutta parantamalla Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia varautua ja vastata normaaliolojen häiriötilanteisiin. Muutoksilla parannettaisiin myös Rajavartiolaitoksen varautumista poikkeusoloihin.

Olennaista on varmistaa normaaliolojen lainsäädännön ajantasaisuus, sillä normaaliolojen lainsäädäntö on viranomaisten käytössä myös poikkeusoloissa. Valiokunta huomauttaa mietinnössään, että valmiuslain tyyppiseen sääntelyyn asetetaan ylipäättään liikaa odotuksia. Tämä on osittain seurausta siitä suomalaisesta perinteestä, että erilaisiin kriisityyppisiin pyritään myös sääntelyssä mahdollisimman pitkälle varautumaan. Perustuslaki ei sinänsä edellytä, että kriisejä varten olisi jokin tietty valmiuslaki, vaan perustuslain 23 §, Perusoikeudet poikkeusoloissa, mahdollistaa sen, että myös kriisitilanteissa säädetään 23 §:n nojalla uutta lainsäädäntöä. Näin toimittiin pandemiapoikkeusoloissa.

Todetaan, että perussuomalaisten edustajat valiokunnassa jättivät mietintöön vastalauseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ronkainen.

11.35 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on nykyisen valmiuslain voimaantulon jälkeen muuttunut perustavanlaatuisesti, ja valmiuslain päivitys onkin sinänsä perusteltua. Riski myös Suomeen kohdistetuista hybridiopeeraatioista on kasvanut. Erityisen suuren uhan muodostavat kyberhyökkäysten lisäksi siirtolaisten käyttö hybridihyökkäysten välineenä. Ennen kaikkea valmiuslain uudistamisella tulisikin varautua vihamielisen valtion aikeisiin käyttää siirtolaisia hybridihyökkäyksen välineenä horjuttaakseen kohteena olevan valtion yhteiskuntajärjestystä. Asiantuntijalausunnoissa ilmenevin tavoin Suomelle koituisi vaikeuksia vastaavassa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kannattaa hallituksen esityksestä ilmenevää uutta poikkeusolon määrätelmää, jolla pyritään varautumaan erilaisiin ennakoimattomiin uhkatekijöihin. Voimassa oleva lainsäädäntö ei sellaisenaan sovellu riittävän kattavasti ja te-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

hokkaasti turvallisuusympäristön muutoksiin ja alati muuntuviin hybridiuhkien ilmene-mismuotoihin.

Perussuomalaiset haluaa kuitenkin muutosta lainkohtiin, joissa hallituksen esitys mah-dollistaa laajamittaisen maahantulon tilanteissa jopa sosiaalityrvaan tehtäviä leikkauksia. Tällaista emme voi hyväksyä. Hybridisodankäynnin välineenä käytetty laajamittainen maahantulo tulee estää, eikä toimia niin, että tuolloin olisimme valmiita leikkaamaan eläk-keitä, sosiaaliavustuksia ja muita tukia, kuten esimerkiksi lapsilisä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan valmiuslakiin lisättäväksi uusi luku, joka on tarkoi-tettu Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon varalle. Siinä esimerkiksi kulje-tusyrittäjiä voitaisiin velvoittaa kuljettamaan turvapaikanhakijoita rekisteröintipaikoille ja vastaanottokeskuksiin sekä kansalaisilla olisi velvollisuus jopa luovuttaa kiinteistöjä Maa-hanmuuttoviraston käyttöön. Lisäksi suomalaisten perusturvaa voitaisiin heikentää.

Tällaisilla säännöksillä rajoitettaisiin suomalaisten perusoikeuksia kestäättömästi. En-sisijainen toimenpide pitää olla rajan väliaikainen sulkeminen ja turvapaikkahakemusten vastaanoton keskittäminen yhteen pisteeseen, esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemal-le.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan kuten myös hallintovaliokunnan tulkinnan mukaan niin sanotun välineellistetyn maahantulon tilanteessa lyhytaikainen rajan täyssul-ku voi erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa olla mahdollinen. Tällä hetkellä lainsäädän-tö ei kuitenkaan mahdollista missään oloissa turvapaikkahakemusten vastaanoton keskeyt-tämistä. Tämä luo merkittävän kansallisen haavoittuvuuden hybridihyökkäyksiin varautu-misessa.

Valmiuslain käyttöönoton kynnyksen on oltava korkea. Siksi niin sanotussa normaalis-sa lainsäädännössä, kuten rajavartiolaissa, tulee olla jo riittävät toimivaltuudet turvallisuu-den takaamiseksi nopeissa tilanteissa, ei vasta valmiuslaissa. On huomioitavaa, että val-miuslain käyttöönoton edellytyksenä on asiantuntijalausuntojen perusteella vastaanottoka-pasiteetin ylikuormitus sekä se, ettei tilanne ole rajaviranomaisten hallinnassa. Suomessa on kuitenkin valmius vastaanottaa kymmeniätuhansia ihmisiä lyhyessä ajassa. Tämän vuoksi turvapaikkahakemusten vastaanoton rajalla keskeyttämisen mahdollistavat säädök-set tulee ensisijaisesti sijoittaa rajavartiolaikiin.

Arvoisa puhemies! Teen vastalauseessa 1 mainitut pykälämuutosesitykset. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

11.40 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Pykälämuutokset taidetaan esittää ja kannattaa varsinaisesti vasta yksityiskohtaisessa käsittelyssä, mutta varmuudeksi kannatan edustaja Ronkaisen tekemiä pykälämuutosehdotuksia.

On yleisesti ottaen hieman vaikeaa hahmottaa, mitä tällä valmiuslain muutoksen torsol-la tai tyngällä nyt aiotaan saavuttaa Suomen turvallisuuden kannalta. Tämä poikkeusolon määritelmä ei ole sekään aivan niin yksiselitteinen. Olisiko se tarvittu? Asiantuntijakuule-misissa tuli esille ainakin perustuslakivaliokunnan puolella, että useilla asiantuntijoilla oli näkemys, että olemassa olevat poikkeustilapykälät voisivat toimia useimmissa hybridiyai-kuttamisen tilanteissakin, mutta jos olettaisimme kuitenkin, että tällainen uusi poikkeus-olon määritelmä olisi tarpeen, niin sitten täytyy kysyä, mistä syystä nämä siihen liitetyt toi-mivaltuuspykälät ovat niin vajavaisia, että niissä epäsymmetrisesti luodaan oikeusperusta suomalaisten perusoikeuksien leikkaamiselle massiivisen maahanmuuton tai maahantulon

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

tilanteessa eikä esitä mitään keinoja sen massiivisen maahantulon estämiseksi. Tämä on aivan käsittämätöntä, koska erityisesti eduskunnassa on varsin yleistä tietoa, että lakiin alun perin piti tulla nämä pykälät, mutta ne sieltä jossain kohtaa hävisivät pois, ja edes kaikille hallituspuolueiden kansanedustajille, ainakaan keskustapuolueessa, ei ollut kerrottu, miksi ne sieltä hävisivät ja mihin ne hävisivät.

Todennäköisesti kysymys oli siitä, että vihreät kiristivät siinä jonkinlaisella hallituskysymyksellä saadakseen ne pykälät sieltä laista pois. Tämä on ainakin oma tulkintani, jota ei ole kiistetty julkisuudessa. Tämä kysymys on esitetty myös ministerille kyselytunnilla, ja ministeri Mikkonen ei ole siihen vastannut, joten olettakamme, että tämä on vallitseva asiointi. Vihreät ovat halunneet tämän asian menevän näin, että lailla vahingoitetaan Suomen kyvykkyyttä sulkea omat rajansa maahantulotilanteessa, hybridivaikuttamistilanteessa.

Tässä muodossaan, kuin tämä laki on nyt esitetty, tämä ei muodosta työntövoimatekijää vaan vetovoimatekijän. Tämä on viesti ulkovalloille, että Suomeen pystyy viime kädessä aina tulemaan ja me emme tule sitä estämään tämänkään lainsäädännön nojalla. Yleinen argumentti hallitukselta on se, että rajavartiolaitos hoitavat nämä tilanteet, mutta me kaikki tiedämme, että Suomi on oikeusvaltio. Eivät Suomen viranomaiset voi hoitaa sellaista, mihin heillä ei ole toimivaltuuksia. Ei täällä hoideta asioita lakien vastaisesti. Jos lakiin ei ole kirjattu toimivaltuutta, jotain asiaa ei voida silloin tehdä. Tämä lakiesitys on tällaisenaan täydellinen torso, ja ihmettelen, miksi tämän taakse on lähtenyt hallituspuolueiden niin sanottu vastuullinen enemmistö, ja ilmeisesti myös oppositiopuolue kokoomus on tämän takana.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz.

11.43 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustaja Mäkelä edellisessä puheenvuorossa kyseenalaisti hyvin vahvasti sen, että tähän valmiuslakiin ei ole tuotu sellaisia säädöksiä, joilla voitaisiin tällaisessa hybridivaikuttamisen tilanteessa pyrkiä estämään maahantulo. On totta, että hallitus lupaili niitä tähän yhteyteen, ja on totta, että hallitus ei niitä tämän lain yhteyteen missään vaiheessa tuonut. Mutta sitä en ihan ymmärrä, miten siitä johtuu ongelmia tässä valmiuslaissa, koska itse rajavartiolaissa, joka on parhaillaan käsiteltävänä eduskunnan hallintovaliokunnassa, sen sijaan on säädökset siitä, miten tällaisessa hybridivaikuttamistilanteessa voidaan pyrkiä maahantulo estämään. Ja tällaisen rajavartiolain pykäläthän tulevat sovellettavaksi jo normaaliaikana, joten luulisi, että tämä on hyvä menettely.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Rantanen.

11.44 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Zyskowiczin hyvinkin terävään huomioon on hyvä vastata sen verran, että kyllä. Kun rajavartiolakiin saadaan sellaiset säädökset, joilla tämä laajamittainen maahantulo, hybridivaikuttaminen, voidaan estää, niin silloin ei itse asiassa tarvita tähän valmiuslakiin tehtyä uutta 17 lukua, jolla yritetään vastaanottaa mahdollisimman paljon ihmisiä — jopa siten, että mennään kiinni suomalaisten omistusoikeuteen, heidän rakennuksiinsa, kiinteistöihinsä sekä kuljetusvälineisiinsä. Että siinä mielessä nämä ovat kyllä ristiriidassa, mutta siinä

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

edustaja Zyskowicz on oikeassa, että totta tosiaan nämä tämäntyyppiset toimivaltuudet tulee löytyä aivan normaalilainsäädännöstä eli rajavartiolaista tässä tapauksessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Orpo.

11.45 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelältä on ilmeisesti jäänyt huomaamatta se seikka, mikä tässä talossa laajasti on jo kuukauden, kaksi tiedetty, että nämä kaksi lakia, rajavartiolaki ja valmiuslaki, ovat tiiviisti kiinni toisissaan. Ja jotta päästään siihen haluttuun yhteisvaikutukseen, että raja voidaan sulkea, siihen tarvitaan nimenomaan rajalain puolelle nämä pykälät, joita nyt tällä hetkellä siellä hallintovaliokunnan puheenjohtajan, edustaja Purran johdolla muokataan. Minä nyt luotan siihen, että hallintovaliokunta saa nämä pykälät sinne ja että koko tämä sali — hallituspuoleisestahan tämä enimmäkseen on kiinni — tukee näiden pykälien aikaansaantia. Perustuslakivaliokunta on nyt antanut vihreän valon, että me pystytään vihdoinkin tämä ratkaisu, jota tämä maa on kaivannut vuosia, saamaan suomalaisen lainsäädäntöön. Meillä on ollut tätä puolustusvaliokunnassa erinomaisen yhtenäinen näkemys.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Purra.

11.46 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistan, että kun perussuomalaiset ilmoitti jo hyvissä ajoin, että me emme tule hyväksymään tämän valmiuslain kiireellisenä läpiviemistä, mikäli me emme tule saamaan tehokkaita rajapykälä, niin meitä syytettiin ties miksi kansanpettureiksi ja siksi, että uhmaamme kansallista turvallisuutta. Nyt tässä salissa laajemminkin näyttää olevan jo suurempaa yksimielisyyttä siitä, että tämä on hyvä asia, että nämä kaksi esitystä on koplattu yhteen, ja tietenkin näin on.

Aivan kuten edustaja Rantanen edellä kuvasi, niin nämä tehokkaat estopykälät täytyy saada tähän rajavartiolain mietintöön, niin että ne tulevat normaalilainsäädännössä käyttöön. Valmiuslain hirvittävän kammottavat pykälät siitä, että laajamittaisen maahantulon yhteydessä voitaisiin leikata jopa kansalaisten sosiaaliturvaa, eivät tällaisessa tilanteessa tulisi lainkaan sovellettaviksi, mutta täytyy ymmärtää, että kyllä on yleisen oikeustajun vastaista se, että tällaisia meille edes esitetään siinä tilanteessa, että meidän omat rajamme eivät pitäisi, vaan nämä joukot tulisivat maahan.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Harjanne.

11.47 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on jo hyvin useampi vastannutkin edustaja Mäkelälle, että tässä on kaksi eri lakia, jotka kokonaisuudessaan tarjoavat niitä työkaluja erilaiseen hybridivaikuttamiseen. Hybridivaikuttamiseen kuuluu yhtenä mahdollisena keinona tämä välineellistetty maahantulo. Tämä nyt hallintovaliokunnan käsittelyssä oleva rajavartiolain muutoshan on vihreän sisäministerin alaisuudessa esitelty esitys. Pidän näitä edustaja Mäkelän tulkintoja erikoisina. En ole ihan varma, mitä tässä nyt piti kiistää, mutta hyvin kummallisia tulkintoja sieltä esitettiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Vielä vastauspuheenvuorot ennen puhujalistaan siirtymistä edustajille Kopra, Zyskowicz, Essayah, Mäkelä, Vestman ja Purra. — Edustaja Kopra.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

11.48 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ongelmia voidaan hallita ja ongelmia voidaan torjua eli yrittää estää. Nyt tässä hallituksen esityksessä koko tähän lakipakettiin liittyen, liittyen valmiuslakiin ja rajavartiolaitosiin, näkökulma on ollut se, että he pyrkivät hallitsemaan tilannetta, eli otetaan vastaan se, mitä tulee, ja sitten otetaan turvapaikanhakijat prosessiin ja pakko-otetaan mahdollisesti kansalaisilta resursseja käyttöön sitten tämän mahdollistamiseksi, tai yrityksiltä linja-autoja ja tiloja ja niin edelleen. Tämän sijaan näkökulman tulisi olla se, että ongelmat torjutaan eli estetään maahantulo, estetään välineellistetty maahantulo, aiheeton turvapaikanhaku, ja siltä osin, kun ei pystytä torjumaan, sitten sitä tilannetta pyritään hallitsemaan. Näin yhteiskunnan resursseja kuluisi mahdollisimman vähän ja tilanne sitten lopun perin isossa kuvassa saataisiin pidettyä paremmin hallinnassa.

No, nyt tämä valmiuslakikokonaisuus on tämän esityksen mukainen. Puolustusvaliokunnan lausunto on annettu, ja pallo on nyt hallintovaliokunnalla. Ja toivomme kovasti, että hallintovaliokunta laittaa nyt ne säädökset sillä tavoin, että tämä torjuntanäkökulma saadaan toteutettua siten, että välineellistetty maahantulo pystytään estämään ja tämän jälkeen yhdessä tämä valmiuslaki ja rajavartiolaitosi muodostavat kokonaisuuden, jolla Suomen rajat ovat turvassa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Zyskiewicz.

11.50 **Ben Zyskiewicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Näen asian aivan samalla tavalla kuin edellä edustaja Kopra. Eli rajavartiolaitosiin muutoksilla pyritään hybridivaikuttamistilanteessa estämään tällainen ihmisten käyttäminen aseena Suomea vastaan. Valmiuslakiin ollaan nyt säätämässä säädökset, joiden mukaan poikkeusolojen toteaminen joissakin tilanteissa voisi tapahtua tällaisen hybridivaikuttamistilanteen johdosta, ja valmiuslakiin tulee myös mahdollisuuksia poikkeusoloissa toimia poikkeuksellisella tavalla liittyen esimerkiksi kansalaisten omaisuuteen.

Kuten koronapandemian aikana on nähty, poikkeusoloissa tarvitaan monenlaisia poikkeuksellisia toimia. Henkilökohtaisesti en näe tässä kahtiajaossa mitään ristiriitaa. Säädetään hyvä rajavartiolaitosi ja pidetään kaiken varalta myös olemassa hyvä valmiuslaki.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

11.51 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelen hyvin pitkälti samalla tavoin kuin edustaja Zyskiewicz, että rajavartiolaitosi ja valmiuslaki muodostavat kokonaisuuden, jossa siinä tilanteessa, kun normaaliolot lakkaavat — eli jos rajavartiolaitosi on silloin voimassa ja poikkeusolot alkavat — astumme valmiuslain puolelle, ja näitten kahden lainsäädännön tulisi muodostaa ihan saumaton kokonaisuus, jossa sitten nämä erilaiset toimenpiteet ikään kuin kiristyvät sitä mukaa, kun tilanne todetaan vaikeammaksi. Mutta on äärimmäisen tärkeää saada sinne rajavartiolaitosi puolelle nimenomaan nämä pykälät, jotka liittyvät siihen maahantulon estämiseen ja myöskin siihen, että turvapaikkahakemusten vastaanottaminen voidaan keskeyttää, ja tässä kyllä voin sanoa, että kohdistan toiveeni sinne hallintovaliokuntaan ja myöskin siihen työhön, mitä perustuslakivaliokunnassa on jo tehty tämän asian eteen. Tietysti, kun täällä on myöskin hallintovaliokunnan puheenjohtaja, niin mielellään kuulisi siitä, että kun myös rajavartiolaitosi puolella on näitä

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

pykälää omaisuuden haltuunottamisesta, onko tämä herättänyt siellä valiokuntatyössä keskustelua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

11.52 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On täysin selvää, että minulle sopii se, kun hallintovaliokunta saa sinne rajavartiolakiin ne pykälät, joilla maahantuloa pystytään rajoittamaan hybridivaikuttamistilanteessa. Se on erinomainen asia, jos ja kun näin tapahtuu. Minulle sopisi vaikka ulkomaalaislain avaaminen tässä saman tien, näiden pykälien lisääminen ulkomaalaislakiin. Ne pykälät voidaan lisätä ihan niin moneen lakiin kuin vain halutaan minun puolestani, kunhan se raja saadaan kiinni siinä tilanteessa, kun se täytyy saada kiinni.

Mutta nyt meillä on käsittelyssä valmiuslaki, jossa ei ole näitä pykäläiä, joilla se raja saadaan kiinni, vaan siellä on pykälät, joilla saadaan suomalaisten omaisuus takavarikoitua maahantuliijoille, ja nyt jää nähtäväksi, minkälaisia lakiesityksiä meille tänne saliin tuodaan. Edessämme on nyt sellainen esitys, että viiden kuudesosan enemmistöllä meidän pitäisi säätää nämä pykälät valmiuslakiin, ja siitä keskustellaan nyt. Kuulisin mielelläni järkiperusteet, miksi nämä rajan kiinnilaittamispykälät eivät ole tässä valmiuslaissa. Toki ne voivat olla normaaliajan lainsäädännössä, se on ihan hyvä, mutta miksi ne eivät ole tässä valmiuslaissa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

11.53 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hybridivaikuttamisessa vihollinen voi kohdistaa Suomeen hyvin erilaisia toimenpiteitä ja keinoja, esimerkiksi kyberhyökkäyksiä tai välineellistettyä maahantuloa. Tämä valmiuslakiesityshän parantaa Suomen turvallisuutta ja monin osin vastaa hybridivaikuttamiseen. Esimerkiksi se antaa viranomaiselle mahdollisuuksia torjua kyberhyökkäyksestä johtuvaa sähköjärjestelmän kaaosta, ja tältä osin esitys on kannatettava ja lisää Suomen turvallisuutta.

Sen sijaan, mitä tulee tähän välineellistettyyn maahantuloon, tämä esitys on todella torso. Se lisää lähinnä Suomen vastaanottokykyä eikä torjuntakykyä. Ja kuten edellisissä puheenvuoroissa on korostettu, hallintovaliokunnassa käsittelyssä oleva rajavartiolaki ja tämä valmiuslaki muodostavat kokonaisuuden, ja sinne rajavartiolain puolelle on saatava semmoiset pykälät, joilla välineellistetty maahantulo voidaan tarvittaessa kokonaan itärajalla estää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

11.54 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valmiuslain muutosesityksessä on paljon hyvää, ja perussuomalaiset eivät ole missään vaiheessa vastustaneet kaikkea. Meidän vastalauseestamme käy selvästi ilmi, mitä kohtia me vastustamme.

No, mitä tulee tähän rajavartiolakiin, joka hallintovaliokunnassa on käsittelyssä, niin toisin kuin edustaja Harjanne täällä antoi ymmärtää, niin vaikka se tuleeikin vihreän ministerin esittelemänä, tämä kyseinen hallituksen esitys ei sinällään täytä meidän vaatimuk-siamme. Me olemme tuoneet sen moneen kertaan esille. Te voitte lukea sieltä pykälät ja perustelut ja huomaatte, että niiden välillä on jopa ristiriita: perusteluissa käytännössä kumo-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

taan se, johon pykälät antavat mahdollisuudet. Tämä on se kokonaisuus, jonka parissa hallintovaliokunta tällä hetkellä kamppailee. Meillä on tällekin päivälle vielä toinen kokous, ja me yritämme päästä yksimielisyyteen siitä, että me tästä mietinnöstä saamme riittävän tehokkaan, jotta se täyttää nämä vaatimukset, joita täällä on esitetty.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Orpo.

11.55 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on ollut sekä pakon sanelemaa mutta myöskin vakaan harkinnan tulos, että nämä rajapykälät tulevat nimenomaan rajalakiin eli normaalilainsäädäntöön. Silloin ne ovat käytössä heti ilman poikkeusolojen julistamista, ja se on parempi niin. Sen tähden tämä on tavallaan näennäinen pelko ja arvostelu nyt valmiuslakia kohtaan, koska ne ovat käytössä myöskin silloin poikkeusoloissa ja -tilanteessa. Se on parempi sen tavoitteen ja käytännön toiminnan kannalta, että ne ovat nimenomaan rajalaissa.

Ja kun on tämä epävarmuus siitä, kun jotkut näkevät, että valmiuslaki on puutteellinen, koska siellä ei ole niitä estopykäläiä, niin siksi näitä viedään käsi kädessä tässä talossa ja siksi niistä äänestetään yhtä aikaa. Ja tämä vaatisi nyt sen, että sen lisäksi, että hallintovaliokunta tekee omalta osaltaan työn loppuun ja puolustusvaliokunnan mietintö antaa sille kaiken tuen, niin se vaatii myöskin sen, että eduskuntaryhmät — ja on hienoa, että edustaja Kari tuli paikalle, on lisää hallituspuolueiden edustajia — sopivat pomminvarmasti, että tämä kokonaisuus menee loppuun asti ja että meillä on viiden kuudesosan enemmistö tälle tärkeälle laille tässä tilanteessa, kun Venäjä hyökkää raakalaismaisesti Ukrainassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja listaan. — Edustaja Rantanen.

11.57 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Aivan kuten tässä on jo käynyt ilmi, nyt juuri tänään käsittelemme tätä puolustusvaliokunnan mietintöä valmiuslaista, joka siis on kytkeyty tähän rajavartiolakiin, kuten keskustelusta on käynyt ilmi.

On pakko tähän alkuun sanoa se, että kuten puheenjohtaja Purra äsken totesi, niin me emme suinkaan vastusta tätä koko valmiuslain muuttamista. Tässä itse asiassa esitetään muutettavaksi 51 valmiuslain nykyistä pykälää ja samoin lisättäväksi kuusi uutta pykälää, ja perussuomalaisten kritiikki kohdistuu käytännössä kolmeen kohtaan: kahteen pykälään ja tähän uuteen 17 a lukuun.

Ja totta tosiaan, edustaja Harjanne, nämä esitykset ovat tulleet vihreältä ja vihervasemistolaiselta hallitukselta, missä itse asiassa tämä ongelma sekä tämän valmiuslain että esitetyn rajavartiolainkin osalta piilee. Hallitus pyrkii keskittymään siihen, että kaikki otetaan sisään ja tehdään se mahdollisimman sujuvaksi ja helpoksi. Tämä on täysin päätön ajatus tällaisessa turvallisuustilanteessa ja varsinkin, kun nämä esitykset on annettu nimenomaan tällaista hybridivaikuttamista varten, siis muun muassa sellaisia tilanteita varten, joissa vihamielinen toimija käyttää siirtolaisia painostaakseen toista valtiota. Ja siltä osin pidämme huonona sitä, että näissä aina lähdetään siitä, että no, otetaan kaikki vastaan ja koetetaan sitten helpottaa täällä sitä vastaanottamista tämänäntyyppisillä lakiesityksillä.

Esittelen vielä lyhyesti — vaikka se tässä on tullut esiin — mitä perussuomalaiset itse asiassa tässä vastustivat.

Täällä on olemassa valmiuslaissa, siis nämä pykälät ovat olleet siellä, 56 §, Lakisääteisen vakuutuksen ja etuuksien muutokset, jossa ovat muun muassa työeläkkeet, ja sitten

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

täällä on 57 §, Sosiaaliavustusten muutokset, jossa ovat opintorahat ja työmarkkinatuet ja asumislisät ja niin edelleen. Nyt tämän uuden ehdotetun lain perusteella tällä uudella määritelmällä hybridivaikuttamiselle, joka siis sisältää laajamittaisen maahantulon, annetaan mahdollisuus käyttää näitä toimivaltuuksia siten, että nämä voidaan joko jäädyttää kolmeksi kuukaudeksi tai leikata 50 prosenttia näistä.

Nyt se, mitä perussuomalaiset tässä kohtaa kritisoivat, on se, että me emme halua, että meillä tulisi jossain kohtaa sellainen määrä laajamittaista maahantuloa, että valtion käytännössä maksukyky alenee niin, että joudutaan menemään tänne sosiaaliturvan leikkauksiin. Meidän mielestämme tällaista takaporttia täällä ei tule olla. Sen vuoksi me olemme esittäneet näihin molempiin kohtiin, 56 §:ään ja 57 §:ään, sellaisen pykälämuutoksen, että näitä voidaan muutoin... Siis meidän ymmärrämme, että sotatilanteessa voidaan tällaiseen joutua, ja silloin tämä on aivan täysin ymmärrettävä toimi, että joudutaan ottamaan sotakassaan ehkä tästä sosiaaliturvapuolesta rahaa, mutta sen sijaan me esittäisimme niin, että näitä ei voida soveltaa 6 kohdassa tarkoitettuun rajaturvallisuuteen kohdistuvaan laajamittaiseen maahantuloon. Tämä on se meidän esityksemme.

Sitten me esitämme tässä vastalauseessamme myös sitä, että nämä rajapykälät poistetaan täältä, koska kun tämä on tehty tällaiseen hybridivaikuttamiseen, niin kun me saamme riittävän tiukat pykälät estää se toiminta, emme me tarvitse silloin sellaisia pykäläiä, joilla pyritään vastaanottamaan niin paljon ihmisiä.

Ehkä tässä on ollut pikkasen — varsinkin silloin alkuun, kun tästä keskusteltiin ja perussuomalaiset omat näkemyksensä toivat esiin — vääriä käsityksiä juuri siitä, että perussuomalaiset vastustavat koko lakia — ei suinkaan. Tässä olivat nämä kohdat, joihin me olemme kiinnittäneet huomiota. [Petteri Orpo: Hyvä, että tarkentui!]

Sitten on pakko vielä tähän perään nostaa esiin se, että kaikkihan lähti siitä, että viime marraskuussa Puola joutui Valko-Venäjän painostuksen kohteeksi. Toki se oli silloin vähän vielä kauempana, ja meilläkin aikailtiin ehkä hiukan liian pitkään pohtiessamme, voisiko tämä olla mahdollista Suomessa. No nyt on päästy sentään samaan tilannekuvaan läpi tämän salin. Mutta on pakko nostaa tässä kyllä Ylen 17.11. julkaisema haastattelu, jossa kansainvälisen oikeuden professori Martti Koskenniemi toteaa varsin selkeästi, että ”itse-näinen maa saa suvereenisti sulkea rajansa ja rakentaa esteitä, joiden yli ei pääse”. Ja Koskenniemi tässä samassa Ylen lehtijutussa huomauttaa Puolan osalta sitä, että Puola ei ole sitoutunut mihinkään sopimukseen, jotka vaatisivat sitä pitämään rajansa auki. Suomi on aivan samoissa sopimuksissa, ja Suomi voi myös estää tällaisen eskalaation. Siltä osin nämä perussuomalaisten vastalauseen esittämät pykälämuutokset ovat aivan täysin valideja, ja toivomme niille tietysti laajaa tukea. — Kiitos. [Riikka Purra: Näin on!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

12.03 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valmiuslakia ja asevelvollisuuslakia. Ehdottomasti niitä tuleekin muuttaa, sillä Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut hyvin radikaalisti kuluvan vuoden aikana. Hybridiopeeraation riski on kasvanut myös Suomessa, ja erityisen vaarallinen on sellainen operaatio, jossa välineellistetään turvapaikanhakijoita. Tällaiseen hybridiopeeraatioon varautumisen tulisi olla valmiuslain uudistamisen ensisijainen tarkoitus. Varautuminen edellyttää sitä, että raja on voitava sulkea kokonaan ja turvapaikkahakemusten käsittely on voitava keskeyttää väliaikaisesti. Näin on toimittu Euroopan unionin sisällä aikaisemminkin.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Tämä lakiesitys sen sijaan ei ota kantaa turvapaikkahaun käytänteisiin poikkeustilanteissa, eikä Suomen lainsäädäntö tällä hetkellä mahdollista missään oloissa vastaanoton keskeyttämistä. Tällä hetkellä turvallisuus- ja rajaviranomaisiltamme puuttuvat lainsäädännölliset työkalut hybridioperaation estämiseksi. Esitys on siis tältä osin puutteellinen.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset olemme painottaneet kaiken aikaa, että lakiin ei saa tuoda pykälä, joilla rajoitetaan suomalaisten oikeuksia omaisuuteensa tai sosiaaliturvaan. Suomalaisten perusoikeudet eivät saa hybridioperaation vuoksi heiketä tuumakaan. Eihän se ole oikein, että itärajan yli lompas joku ja se aiheuttaa sen, että pihtiputaanmummon sosiaaliturva laskee, ei ole oikein. Nykyinen esitys velvoittaa kuljetusyrityksiä suorittamaan turvapaikanhakijoiden kuljetuksia ja kansalaisia luovuttamaan kiinteistöjä Maahanmuuttoviraston käyttöön turvapaikanhakijoiden majoittamiseksi. Tämähän nyt on sitten hallituksen vastaus hybridioperaatioon?

Arvoisa puhemies! Lain täytyy myös tunnustaa hybridioperaatio mahdollisimman tehokkaasti. Tämä edellyttää sitä, että hybridioperaatio määritellään tarpeellisella tarkkuudella laissa. Välineellistetyn maahantulon tilanteessa valtiolla ei ole oikeudellista estettä päättää rajanylityspaikkojen määrästä tai niiden sijainnista. Tämä mahdollistaa oikeanlaisen vastaamisen mahdolliseen operaatioon, mutta ilman pykälä rajaviranomaiset eivät voi toimia, sillä heidän toimintaansa ohjaa laillisuusperiaate. Oikea keino hybridioperaatioon vastaamiseksi ei myöskään ole esityksen 17 a luvun mukaiset ehdotukset. Sieltä saa sellaisen vaikutelman, että suomalaisten oleskeluun asetettaisiin rajoitteita, jotta he eivät pääsisi tekemisiin turvapaikanhakijoiden kanssa. Tämä on täysin tarpeetonta, koska Suomen alueellinen turvallisuus on ensisijainen asia. Jos maahantulijoita ei päästetä rajojen sisäpuolelle, ei niiden kanssa kukaan joudu muutenkaan tekemisiin. Esim. itärajan väliaikaisesti kokonaan sulkevalla lainsäädännöllä olisi myös ennaltaehkäisevä vaikutus, sillä vihamielinen valtio lähtee korkeammalla kynnyksellä edes yrittämään operaatiota, jos tietää sen epäonnistuvan alkuunsa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on jatkuvasti loikkinut Euroopan unionin selän taakse piiloon, kun perussuomalaisten ehdottamista rajapykäläistä on puhuttu. EU ja kansainväliset velvoitteet eivät muka mahdollista meille niitä. Tosiasiassa esimerkiksi EIT:n oikeuskäytännöt antavat mahdollisuuksia tehdä poikkeuksia lainsäädäntöön, jos kansallisvaltiota uhkaa vaaratilanne. Tämän hätätilanteen määrittelylle on annettu hyvin vapauksia, ja niitä vapauksia tulisi nyt käyttää. EIT ei ole tuominut muitakaan EU-valtioita näiden poikkeuksien soveltamisesta. Pitää muistaa, että Suomi on EU:n pitkä, pitkä ulkoraja.

Puhemies! Kyllä hallituskin sen ymmärtää, että mahdollinen hybridioperaatio on potentiaalinen vaaratilanne. Tilanteeseen reagoiminen kuuluu Suomen suvereniteettiin, eikä Euroopan unioni voi kävellä sen ylitse. Sellaisiin kansainvälisiin sopimuksiin ei mielestäni tulisi edes lähteä, jotka rajoittavat Suomen suvereniteettia näin oleellisessa kysymyksessä ja mahdollisesti vaarantavat jopa kansalaistemme turvallisuuden. Huomionarvoista on myös se, että valmiuslain käyttöönoton kynnyks on korkealla ja se on myös hidasta. Tämän vuoksi myös normaaliaikojen lainsäädäntöä on kehitettävä. Turvapaikkahakemusten vastaanoton rajalla keskeyttävät pykälät tulisikin mielestäni sijoittaa normaaliaikojen rajalakiin. Siinä kohdalla hallintovaliokunta tekee tällä hetkellä hyvää työtä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja edustaja Harjanne.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

12.08 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos puolustusvaliokunnan ilmeisesti jo salista poistuneelle puheenjohtajalle ja koko puolustusvaliokunnalle erittäin rakentavasta ja hyvästä yhteistyöstämme mietinnön parissa.

Hybridivaikuttaminen tarkoittaa tietysti valtavaa eri keinojen yhdistelemistä ja juuri sen kokeilemista, missä kohtaa niitä yhteiskunnan heikkoja kohtia on, mistä kohtaa voi horjuttaa, missä ehkä lainsäädäntö jättää joitakin epäselvyyksiä ja tämäntyypistä. Ei ole helppo asia taklata tällaista haastetta kattavasti lainsäädännöllä, mutta tämä valmiuslaki yhdessä mainitun rajavartiolain kanssa tarjoaa tähän työkaluja. On nimenomaan tärkeä ymmärtää, että puhutaan laajasta ja varmasti yllätyksiäkin tietävästä haasteiden ja ongelmien ja keinojen kentästä, ja tarvitaan keinoja ja politiikkaa, joilla ennaltaehkäistään mitään haluja lähteä yrityksiin horjuttaa meidän yhteiskuntaa, mutta totta kai myös keinoja hallita erilaisia tilanteita, joita tällainen vaikuttaminen voi aiheuttaa. Uskoisin tämän olevan kaikille lähtökohtaisesti selvää.

Valmiuslain kokonaisuudistus on tosiaan tarpeen, kuten tässä valiokunnan puheenjohtajakin mainitsi, mutta yhtä lailla nyt tämä pikakaista tässä tilanteessa, tämä päivitys, on erittäin tärkeä, ja toivon, että sille tosiaan tässä tuki löytyy.

Valmiuslain ohessa tässä muutetaan asevelvollisuuslakia, ja sekin on itse asiassa hyvä, oikea askel. Tätä on sekä puolustuselonteossa että puolustusvaliokunta selonteosta tekemässään mietinnössä käsitelty, että meidän pitäisi pystyä hyödyntämään meidän asevelvollisia reserviläisiä ja heidän osaamistaan paremmin erilaisissa turvallisuuden häiriötilanteissa ja turvallisuuden takaamisessa. Tämä on askel, jolla tätä osaamista ja kykyä voidaan meidän turvallisuuden parantamiseksi käyttää, joten oikein hyvä myös tämä ehkä vähän vähemmän puhuttu asevelvollisuuslain muutos tässä.

Ehkä lopuksi on ihan paikallaan todeta, kun täällä on kaikennäköistä puhetta, että totta kai vihreät ovat täysin sitoutuneet ja tekevät täysillä töitä Suomen turvallisuuden takaamiseksi. Tämä lakiesitys on yksi osa sitä työtä. Suomen turvallisuus on taattava, tietysti perusoikeuksia ja kansainvälisiä velvoitteita kunnioittaen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja al-Taee.

12.10 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Tällä lailla ja näillä menettelyillä ja ylipäänsä tällä globaalilla tilanteella on tällä hetkellä paljon demokratian ytimeen meneviä asioita ja kysymyksiä. Tavallaan despoottit yrittävät lähettää viestiä, että he voivat yhdellä päätöksellä, pienen vähemmistön päätöksellä, tehdä erilaisia päätöksiä, sulkea rajat tai avata rajat tai julistaa sodan ja niin edelleen. Tällä pyritään jatkuvasti niin Lähi-idässä kuin muuallakin maailmassa tavallaan lähettämään viestiä heidän omille kansalaisilleen ja sisäisesti, että he kykenevät demokratioita nopeammin, agiilimmin, joustavammin tekemään kansakuntaa rajoittavia tai avaavia päätöksiä ja sitten vielä ulkomailmaan, ulkopolitiikkaan liittyviä päätöksiä.

Minusta se, että me täällä eduskunnassa käsittelemme joskus jopa pitkällisestikin tämän tyyppisiä kysymyksiä — rajalakiin, rajavartiolakiin, valmiuslakiin liittyviä kysymyksiä — on merkki myöskin sinne maailmaan, että me todella haluamme käydä keskustelua kansalaistemme kanssa näistä kysymyksistä, siitä, miten turvallisuutta ylläpidetään niin, että kansainväliset lait ja demokratian edellytykset edelleen toteutuvat. Minusta siinä, missä Puola, Liettua ja Latvia kärsivät tammöisestä äkillisestä ja yllättävästäkin tilanteesta, Suomi on kuitenkin pystynyt tässä ajassa hyvin käymään keskustelua siitä, miten me voimme

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

edelleen toteuttaa kansainvälisiä lakeja, ylläpitää vastuutamme, pitää huolta ihmisistä, jotka hakevat turvaa, mutta samanaikaisesti suojata suomalaisten terveyttä ja hyvinvointia täällä sisällä.

Vaikka tämä keskustelu on todella tarpeellinen ja etenemme niin kuin pitääkin eli lain turvin, niin minusta olisi todella tärkeätä nyt, että me edustajat päätämme, että ennen kesätaukoa saisimme tämän kokonaisuuden nytten sinetöityä. Ei ole järkevää nyt siirtää näinkin tärkeitä asioita kesän yli, vaan nyt pitäisi nopeasti löytää konsensus, sillä nähtävästi tämä sali kuitenkin on aika samanmielinen siitä, että tämä laki täytyy saattaa voimaan mahdollisimman nopeasti, myöskin rajavartiolaki. Senkin takia pyytäisin edustajilta, että löytäisimme yhteistyön ja saisimme tämän nyt aikaiseksi heinäkuun alussa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vestman.

12.13 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiitos puolustusvaliokunnalle ja sen puheenjohtajalle valmiuslakiesityksen perusteellisesta käsittelystä — tuo mietintö oli tosiaan ilo lukea.

Kuten totesin edellisessä puheenvuorossa, niin esityshän on pääosin kannatettava ja parantaa Suomen turvallisuutta ja kyvykkyyttä vastata erilaisiin hybrdivaikuttamisen muotoihin, lisää kyvykkyyttä estää ja hallita hybrdivaikuttamisesta johtuvia vaikutuksia suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mutta tämä esitys on todella puutteellinen, mitä tulee tähän välineellistettyyn maahantuloon. Kokoomushan on jo pitkään vaatinut sitä, että Suomen lakiin lisätään yksiselitteinen pykälä, jolla turvapaikanhakua voidaan rajoittaa tai estää tilanteessa, jossa Suomi joutuu vihamielisen operaation kohteeksi, jossa turvapaikanhakijoita käytetään ihmisaseena Suomea vastaan. Ja kuten todettu, tällainen Suomen kykyä torjua välineellistettyä maahantuloa käsittelevä pykälä on nyt sitten rajalakiin esitetty, ja tämä rajalaki on tällä hetkellä hallintovaliokunnan käsittelyssä ja muodostaa valmiuslain kanssa siinä mielessä kokonaisuuden, että ilman tätä tehokasta rajapykälää tätä valmiuslakia on kyllä täällä eduskunnassa toisaalta sitten hyvin vaikea kuitata, koska kuten keskustelussa on käynyt ilmi, tässä valmiuslaissa on välineellistetyn maahantulon osalta sellaisia pykäläiä, jotka lisäävät Suomen vastaanottokykyä, ja ilman sitä, että tällainen estopykälä sieltä rajalaista löytyy, näitä pykäläiä on kyllä todella haastava täällä itselle kuitata.

Tämän rajalain osalta haasteena on todella tämän esityksen perustelut, jotka näyttävät osin kumoavan niitä tavoitteita, joita tälle rajapykälälle on asetettu. Se itse pykäläteksti, jonka hallitus on esityksessään antanut, on siis hyvä, mutta nämä perustelut ovat osittain ongelmalliset eivätkä mahdollista sitä, että toimivaltainen viranomainen tehokkaasti pystyisi sitä rajapykälää ja turvapaikanhaun keskittämistä toimeenpanemaan. Tämä on semmoinen seikka tosiaan, johon hallintovaliokunnan tulee nyt tällä viikolla kiinnittää huomiota, kun sitä asiaa käsitellään ja mietintö sieltä valmistuu.

Lopuksi minä haluan todeta tämän valmiuslain parlamentaariseen käsittelyyn, että tätä vartenhan on ollut seurantaryhmä, parlamentaarinen seurantaryhmä, jota kuitenkin hallituspuolueet eivät ole hyödyntäneet tämän asian valmistelussa. Toivon todella, että sitten kun valmiuslain laajempi päivitys etenee, niin tämä parlamentaarinen valmistelu ja seuranta taataan paremmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Essayah.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

12.16 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Vestmanille totean, että todellakin, valmiuslain kokonaisuudistusta seuraava parlamentaarinen seurantaryhmä ei juurikaan ole tämän niin sanotun pikakaistaesityksen kohdalla ollut koolla. Taisi olla niin, että muutama kerran meidät kutsuttiin koolle ja nopeasti käytiin läpi sitä, mitä ministeriössä ollaan valmistelemassa, mutta olenkin kyllä ymmärtänyt, että varsinaisesti tämä työryhmä on tarkoitettu kokonaisuudistusta varten.

Täällä jo debattipuheenvuorossa toin esille sitä, että näen tämän rajavartiolaiton ja valmiuslain yhteenlinkittämisen tärkeänä, koska siitä, missä normaaliolot ja toimenpiteet, joita siis niissä käytetään, lakkaavat, poikkeusolot sitten alkavat. Ja tietyllä tavalla näitten toimenpiteitten tulisikin portaittain ikään kuin kiristyä, kun siirrytään sitten sinne valmiuslain puolelle. Mutta on tärkeää, niin kuin täällä valiokunnan puheenjohtaja Orpo totesi, että nimenomaan rajavartiolaiton puolella ovat jo ne pykälät, joilla estetään hybrdivaikuttaminen, estetään maahantulo ja joilla on myöskin selkeästi mahdollisuus keskeyttää turvapaikkahakemusten vastaanottaminen. Siinä mielessä, niin kuin aiemminkin jo sanoin, odotan sitä, että meillä hallintovaliokunnassa eduskunnassa pystytään muokkaamaan pykälät tarvittaviksi, kun meillä toisaalta jo perustuslakivaliokunnasta on tullut vihreää valoa sille, että näin voidaan äärimmäisissä olosuhteissa myöskin menetellä, jos tällainen hybrdivaikuttamistilanne Suomea kohtaa.

Täällä valmiuslain puolella kuitenkin on sitten tärkeä esimerkiksi 3 §:ssä määritelmä hybrdivaikuttamiselle. Meillähan tällä hetkellä valmiuslaki ei ole sisältänyt tätä määritelmää, ja siinä mielessä näen tärkeänä, että esimerkiksi tämä määritelmä nyt tuodaan tänne valmiuslain puolelle. Mutta niin kuin aiemmin jo totesin, tässä on tietysti ongelmallisia pykäläiä, jotka liittyvät omaisuuden haltuun ottamiseen erityisesti näissä tilanteissa, jos meillä olisi se tilanne, että meillä ei olisi tätä maahantulon estämistä koskevaa pykälää siellä rajavartiolaiton puolella, mutta luotan siihen, että eduskunta tässä tilanteessa pystyy nyt tekemään tarvittavat toimenpiteet, koska muutoinhan tämä valmiuslaki näyttää siltä, että tämä on ikään kuin vain valmistautumista siihen, että rajan yli tulee massiivisesti ihmisiä, ja olemme jo antautuneet tämän hybrdivaikuttamisen edessä. Siinähan mielessä tällä tavalla tätä asiaa ei pitäisi joutua tulkitsemaan.

Ainut tässä, mitä mietin ja mikä ei ole oikeastaan tässä keskustelussakaan noussut esille, on se, oliko valmiuslain kohdalla, kun täällä puhuttiin terveydenhuoltoon liittyvistä säännöksistä, välttämättömistä toimeentuloista ja muista, että hyvinvointialueille lykättiin tätä vastuuta. Kuitenkin hyvinvointialueethan aloittavat vuoden 2023 alussa ja tässä olisi nyt sitten semmoinen tietynlainen väliaika, jossa meillä [Puhemies koputtaa] olisi ikään kuin nämä kunnat ja sitten myöhemmin hyvinvointialueet. Nousiko tämä siellä valiokunnan mietinnössä tai keskustelussa esille, miten tämmöisessä tilanteessa välttyään tuplatyöltä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

12.19 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä nyt asia, joka liittyy sekä valmiuslakiin että rajalakiin, ja tarkoitus on nyt turvata se pitkä rajamme tässä mahdollisessa tilanteessa, jossa voimme epäillä, että naapurivaltiomme yrittää jotain hybridioperaatiota eli välineellistettyä maahanmuuttoa tuoda rajoillemme. Ja jos on mahdollinen tilanne näin, että sinne tuodaan jopa tuhansia ihmisiä jollekin raja-asemalle tai joillekin raja-asemille, niin meillä pitää olla ihan selkeästi oikeus sulkea tämä raja ja raja-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

asemat koko matkalta. Tämän vuoksi näen, että puolueemme linja on ainut oikea mahdollinen, ja yritämme saada riittävät pykälät näihin lakeihin tai jompaankumpaan.

Edustaja al-Tae tuossa haki ja etsi konsensusta, että tällainen saataisiin aikaan. Tämän on ihan helppo saada aikaan ja lait saada läpi hyvin nopeasti, kun vain hallituspuolueet ja eduskunta yhtyvät näihin meidän näkemyksiimme. En tiedä, mikä siinä niin on vaikea käsittää. Mielestäni yritämme ainoastaan Suomen kansan etua ja yhteiskuntarauhaa turvata näillä esityksillä. Oikeastaan pitää esittää kiitos edustaja Rantaselle, joka oli hyvin syvälle perehtynyt tähän asiaan ja toi esiin omassa puheenvuorossaan sellaisia asioita, jotka selittivät tämän koko asian auki.

Kannatan myös Ronkaisen esittämää vastalauseita ja sen mukaisia pykälämuutosesityksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Orpo.

12.22 Petteri Orpo kok: Arvoisa puhemies! Elokuussa 2015 Torniossa Suomen ja Ruotsin rajalla oli turvapaikanhakijoita. Toimin silloin ministerinä, ja kun kävi selväksi, että ensimmäisenä päivänä heitä oli 500 ja seuraavana päivänä oli tulossa 500 ja sitä seuraavana, niin esitin silloin kysymyksen Rajavartiolaitokselle, että onko siellä puomia, eli tarkoitus oli se, voimmeko me sulkea meidän rajamme, ja vastaus oli yksiselitteinen: Herra ministeri, sellaista käskyä ei voi virkamies antaa. Herra ministeri, sellaista käskyä ei voi suomalainen virkamies noudattaa. — Koska Suomen laki ei antanut sille mahdollisuutta.

Minä olen siitä lähtien odottanut tätä hetkeä, että me keskustellaan ratkaisusta tähän ongelmaan tässä salissa, ja nyt se on syntymässä, koska perustuslain tulkinta, perustuslakivaliokunnan näkemys rajalain korjaamisesta, antaa nyt mahdollisuuden sille, että välineellistetyn maahantulon tilanteessa voidaan yleisen kansallisen turvallisuuden sitä vaatiessa koko maan raja sulkea. Tämä on erittäin iso ratkaisu, ja nyt meidän tehtävämme on huolehtia siitä yhdessä, että tämä saadaan läpi, että siihen löytyy sellaiset muotoilut sekä pykäliin että tekstiin, että asia käytännössä on mahdollista toteuttaa, jotta seuraavalla kerralla ei voida sanoa, että Suomen lainsäädäntö ei mahdollista.

Tämä oli tilanne myöskin vuodenvaihteessa 16, kun Sallasta ja Raja-Joosepista selkeästi lähetettiin hybridioperaation muodossa Suomeen turvapaikanhakijoita. Raja-aseman olisi voinut sulkea mutta rajaa ei. Ei olisi voinut keskeyttää turvapaikanhakemusten vastaanottoa. Tämä tulkinta, mikä meillä on nyt tiedossa, mahdollistaa sen, ja tämä pitää viedä maaliin, ja kun tämä saadaan aikaan, niin se mahdollistaa sen, että tämä puute, joka nyt nähdään valmiuslaissa, poistuu päiväjärjestyksestä, koska silloin meillä on normaalilainsäädännön puolella se väline, jolla me estetään tällaisessa hybridivaikuttamistilanteessa välineellistetty maahantulo, ja siksi näitä käsitellään nyt yhtä jalkaa tässä talossa.

Sitten valmiuslakiin: Se on äärettömän tärkeä laki. Se on ollut vanhentunut, se ei ole tunnistanut nykyisiä uhkakuvia. Tämä poikkeusolojen määritelmä täydennetään hybridivaikuttamisen eri muodoilla ja sen lisäksi, kuten esittelypuheenvuorossani kerroin, lukuisia pykäläiä muutetaan, parannetaan sitä varten, että meidän viranomaiset ja Suomi pystyvät vaikuttamaan, pystyvät toimimaan siinä tilanteessa, jos me olemme selkeän hybridioperaation kohteena, mutta vain poikkeusoloissa. Jos raja on kiinni, niin silloin myöskään nämä pykälät, joista perussuomalaiset kantavat huolta ja joissa puhutaan kuljettamisesta tai maajoittamisesta tai jopa sosiaaliturvaan tehtävistä muutoksista, eivät ole akuutteja. Mutta täytyy myöskin nähdä se tilanne, kun meillä on 1 300 kilometriä yhteistä rajaa Venäjän kans-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

sa, että kaikista näistä pykälistä huolimatta Suomen alueelle jos vaikka maastorajojen kautta tuleekin laittomasti huomattava määrä turvapaikanhakijoita, silloin viranomaisilla on oltava työvälineet myöskin sen tilanteen hallitsemiseen, ja esimerkiksi kuljettaminen ja kiinteistöjen haltuunotto siellä alueella, missä tällainen joukko sitten olisi, on välttämätöntä, jotta me pystytään suojaamaan Suomen yleistä turvallisuustilannetta koko maassa. [Mika Kari: Juuri näin!] Siksi ovat oleellisia myöskin nämä pykälät, mutta ymmärrän oikein täysin sen, että jokainen tässä salissa, toivottavasti, haluaa nähdä, että meillä on rajalaki kunnossa, ennen kuin me hyväksymme näillä näkymin ensi viikon torstaina tässä salissa valmiuslain kiireellisenä viiden kuudesosan enemmistöllä.

Siksi nämä on pistetty yhteen. Siksi kokoomus ja perussuomalaiset heräsivät tähän asiaan ja herättelivät hallituksen ja vaadimme parlamentaarisen keskustelun noin kuukausi sitten, josta vasta lähti liikkeelle tämä prosessi, jossa tätä kokonaisuutta on pyritty ratkaisemaan. Tämä on parlamentaarisesti hoidettu. Tämä on kansallisesti valtavan kokoinen kysymys, ja kansallinen etu vaatii sitä, että tässä toimitaan parlamentaarisesti. Tämä täytyy nyt viedä myöskin loppuun asti.

Arvoisa herra puhemies! Kuten sanoin, valmiuslaki on välttämätön. Siinä oleva ikään kuin puute tulee korjattua sillä, että rajavartiolaitos tehdään nyt hallintovaliokunnassa loppuun siinä muodossaan, että se mahdollistaa nämä rajapykälät, ja sitä kautta meillä on toimiva kokonaisuus, ja olen siitä erittäin tyytyväinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

12.27 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tässä tosiaankin on ongelma, mikä on tunnistettu tässä, mutta sitten tavallaan määrättyllä lailla sitä itse ongelmaa ei haluta kokonaisuudessaan ratkaista. Tuo hybridi vaikuttaminen olisi pakko saada estettyä jokaisessa tilanteessa, eikä niin, että mennään suomalaisten perusoikeuksien kimppuun aikaisemmin. Eli tässä vähän jää nyt sellainen olo, että annetaan hanskat mutta sitten ei annetakaan niitä hanskoja vaan riisutaan ne hanskat.

Tässä edustaja Orpo äsken puhui just siitä, kuinka tärkeää tämä asia on saada maaliin. Edustaja Orpo myös tietää, että tästä talosta löytyy edustajia, jotka ovat valmiita tekemään aika paljon sen asian eteen, ettei tämä menisi maaliin — jopa politisoimaan perustuslakivaliokunnan — ja tilanne on sen takia... Minä näkisin tämän niin, että tässä tapauksessa, kun ne olisivat myös niin sanotusti tässä valmiuslaissa, ei haittaisi mitään, vaikka olisivat sekä rajalaissa että valmiuslaissa. Lähinnä olisi se, että pidettäisiin huoli siitä, että tämä menee maaliin niin kuin ollaan ajateltu, ettei tässä tule käymään sellainen pikku lapsus ja huomata sitten vaikka 2024 — jos Orpo on silloin esimerkiksi sisäministerinä — että tulee se tilanne, että vielääkään sitä puomia ei siellä olisi. [Mika Karin välihuuto — Jukka Kopran välihuuto] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kopra.

12.29 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Eduskunnassa käsittelyssä tällä hetkellä on kolme erillistä lakia, joilla on suuri merkitys maamme turvallisuudelle ja erityisesti rajojen suhteen. Eilen oli lähetekeskustelu ulkomaalaislain muuttamisesta, jossa säädetään muun muassa rajamenettelystä. Hallintovaliokunta käsittelee paraikaa rajavartiolaitoslakia, ja nyt käsittelyssä on tässä salissa tällä hetkellä tämä valmiuslain uudistaminen. Yksi syy näihin la-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

kiuudistuksiin on uhkatilanteen paheneminen, mikä johtuu Venäjän aloittamasta ja käymästä raakalaismaisesta hyökkäyssodasta Ukrainassa. On hyvä, että nyt tehdään, mutta kokoomus on vaatinut monia näistä uudistuksista jo aiemmin, kuten esimerkiksi rajamenettelyn käyttöönottoa.

No, nämä valmiuslain uudistukset ovat tarpeellisia. Hybridivaikuttamisen määritelmä täsmentyy, ja vaikuttamiskeinojen torjunnasta säädetään tarkemmin ajan tarpeita vastaavasti. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan alun perin ollut tehokkaita keinoja välineellistetyin maahantulon eli masinoidun turvapaikanhaun estämiseksi, kuten täällä on näissä keskusteluissa yhdessä todettu. Valiokunnassa tähän kiinnitettiin huomiota, ja asia pitää ratkaista hallintovaliokunnassa käsittelyssä olevassa rajavartiolaissa.

Välineellistetyin maahantulon eli suomeksi sanottuna tarpeettoman turvapaikanhaun tilanteessa toimintajärjestyksen tulee olla se, että ensin uhkaa torjutaan eli maahanpääsy tulee kaikin keinoin estää, ja jos ei joltain osin kyetä estämään, niin sitten siltä osin syntynyt tilannetta pitää hallita. Hallituksen alkuperäisessä esityksessä tärkeysjärjestys oli väärinpäin: hallitus pyrkii tilanteen hallintaan eli jollain tavalla käsittelemään hakemukset, mikä voi pahimmillaan merkittäväällä tavalla kuormittaa viranomaisia ja estää heitä hoitamasta Suomen kansalaisten asioita.

Puolustusvaliokunnassa tähän kiinnitettiin vahvasti huomiota. Menettelyn on oltava tilanteen hallinnan eli vastaanottamisen sijaan ensisijaisesti maahantulon ja turvapaikanhaun estäminen hybridivaikuttamistilanteessa. Tämä asia on ratkaistava osaltaan hallintovaliokunnan käsittelyssä tällä hetkellä olevassa rajavartiolaissa, jossa on annettava viranomaisille riittävät keinot estää turvapaikanhaku tarvittaessa. Jos hallintovaliokunta ei tätä asiaa saa kuntoon, käynee niin, ettei tälle valmiuslaillekaan löydy ensi viikon mahdollisessa äänestyksessä lähellekään sitä viiden kuudesosan enemmistöä, mitä perustuslakivaliokunta edellyttää lain hyväksymiseksi nopeassa aikataulussa.

Toivon siis, että hallintovaliokunta nyt pystyy osaltaan ratkaisemaan tämän asian ja tuomaan ne tarvittavat pykälät, joilla välineellistetty maahantulo pystytään yksikäsittéisesti estämään, ja näin pääsemme tässä kokonaisuudessa eteenpäin ja saamme Suomen turvallisuustilannetta olennaisesti parempaan suuntaan vietyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kari.

12.32 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin tulla tähän pönttöön — tässä on vähän hämäläiselle ehkä enemmän aikaa käyttää puheenvuoroa kuin ainoastaan kolme minuuttia paikalta.

Mutta kun on kuunnellut tätä keskustelua tärkeästä asiasta, niin haluan myös tuoda hallituspuolueen kansanedustajana ja pitkään hallintovaliokunnassa ja näissä meidän turvallisuusvaliokunnissamme työskentelevänä sosiaalidemokraattina esiin myös meidän demareiden ajattelua tästä valmiuslain päivittämisestä, pikakaistasta, ennen sen laajempaa, tarpeellista ja seikkaperäisempää uudistustyötä — huomioita, jotka liittyvät nyt tähän valmiuslakiin ja tietenkin osaltaan myös rajavartiolakiin, mitä tässä ovat edellisetkin puheenvuorot pitkälti käsitelleet.

Rajat ovat kansallisen lainsäädännön päätöksenteon varassa viimesijaisesti silloin, kun kansallista turvallisuutta uhkaa toiminta, joka vaarantaa kansalaisten turvallisuutta ja raja-turvallisuutta, ja näistä ratkaisut tekee Suomen eduskunta. Tähän ovat myös meidän asian-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

tuntijat kiinnittäneet huomiota omissa lausunnoissaan jo valmiuslain yhteydessä, ja uskonpa, että myös sitten rajalainkin yhteydessä tämä sama asia tulee esiin.

Näin ollen on selvää, että kaikissa tilanteissa kansallinen turvallisuus menee sen edelle, että joku vieras valtio, vaikkapa tässä tapauksessa Venäjä, käyttäisi turvapaikanhakijoita välineellistetyn maahantulon työkaluna hybridioperaatiossa — siinä tilanteessa kansallinen turvallisuus menee edelle. Toivon, että myös tuossa rajavartiolain yhteydessä saadaan tämä sama logiikka kuin tässä valmiuslaissa, että raja-asemat siinä tapauksessa suljetaan ja myös maastorajalla estetään maahantulo.

Tämä tietenkin koskee poikkeusaikoja, tilannetta, jossa laajamittainen tai yllätyksellinen hybriditoiminta Suomeen kohdistuu, ei normaaliaikoja. Ei logiikkaa siinä, että rajat kiinni ja suljetaan Suomi kaikelta ulkomaalaiselta toiminnalta. Päinvastoin luomme lainsäädäntöä, jolla pystymme poikkeusaikoihin vastaamaan, ja vastaamaan niin, että sillä on myös ennalta ehkäisevä vaikutus, ettei hädänalaisia ihmisiä käytetä hyökkäyksessä ihmis-
kilpinä toisen valtion suvereniteettia vaarantamaan.

Näin ollen erityisesti tässä valmiuslaissa ja toivottavasti myös rajavartiolaissa lainsäädännön perusrakenne tämän eduskunnan yhteisellä päätöksellä lähtee siitä, että me käytämme näitä toimivaltuuksia skaalautuvasti. Ensiksi sektorilainsäädännön puolella, normaalilainsäädännön puolella sellaiset toimivaltuudet, että viranomaisella on toimintaedellytykset, ja mikäli niitä vaarannetaan laajamittaisella operaatiolla, niin valmiuslain käyttöönnotosta löytyy lisää työkaluja. Tämä logiikka tulee olla eduskunnan yhteinen tahto. Ja toivon, että valmiuslain vieminen näillä valtiopäivillä olisi mahdollista ja tämä viiden kuudesosan enemmistö löytyisi.

Sitten menen vähän muisteluissa taaksepäin vuoteen 2018, jolloin tässä salissa päätettiin tiedustelulait. Silloin itse edustin oppositiopuolue SDP:tä, ja yhteistyössä hallituksen kanssa pystyimme rakentamaan sellaisen lainsäädännön ja sellaiset yhteiset muutostarpeet lainsäädäntöön, jolloin voimme ja saatoimme varmistaa sen, että tiedustelulait tulivat tähän tasavaltaan 2019 kesäkuussa voimaan. Toivon tässä kansallisessa tilanteessa, jossa tänä päivänä elämme niin Suomessa, Euroopassa kuin laajemmin maailmalla muuallakin, samanlaista isänmaanrakkautta myös oppositiolta olla tukemassa tätä hallituksen tavoitetta, yhteistä tavoitettamme rajaturvallisuuden varmistamiseksi.

Puheet pihtiputaanmummoista ovat poliittista retoriikkaa. En halua uskoa, että edes perussuomalaisissa ajatellaan niin, että viranomaisilla ei tulisi olla työkaluja vastata rajaturvallisuuteen normaalilainsäädännön puitteissa tai kansallisen turvallisuuden vaarantavissa tilanteissa. Kun lakiesitystä lukee, siellä mainitaan poikkeusolot ajoneuvojen haltuunotoista tai sosiaaliturvasta tai kiinteistöistä. Ne eivät ole mitään kevyitä ensisijaisia toimia, kun täällä annetaan ymmärtää, että tässä vaarannettaisiin kansalaisten perusturvaa. Ne ovat työkaluja siinä tilanteessa, että 1 240 kilometrin matkalla eri kohdista maahan ohjattaisiin välineellistetyllä maahantulolla ihmisiä. Ja ne ovat niitä toimenpiteitä, jotka meidän lainsäädännössä pitää olla etukäteen joustavasti määritelty skaalautuvasti, ettemme joutuisi sellaisten lakien käyttöönottoon ja jotta toimija, joka tällaista toimintaa Suomea kohtaa suunnittelee, etukäteen ymmärtäisi, että Suomella on riittävän joustava, toimintakykyinen ja tehokas lainsäädäntö torjua tämän tyyppistä toimintaa. Kyse ei ole siis pihtiputaanmumon kamppamisesta vaan hänen suojelemisestaan.

Ehkä tässä on hyvä sanoa myös näin vähän historian pöytäkirjaankin se, että on hienoa, että oppositio ja hallitus yhdessä voivat tarkentaa lainsäädäntöä, tehdä jopa laajamittaista yhteistyötä isoissa kansallisissa kysymyksissä, ja silloin tässä salissa onkin hyvä tuoda aina

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

esiin se, että meillä kaikilla olisi ollut toki mahdollisuus jo vaikkapa viime kaudella tuoda näitä rajalakeja eduskuntaan, koska meillä vuodesta 2014 alkaen on ollut tiedossa Venäjän operaatiot Krimillä ja Itä-Ukrainassa, nyt käytännössä täydellinen sotatila raakalaismaisen Venäjän hyökkäyksen jälkeen, 24. päivän helmikuuta jälkeen, mutta jo vuonna 18, jo vuonna 16, niin kuin entinen sisäministeri, puolueen puheenjohtaja Petteri Orpo tuossa totesi, jo vuodesta 16 Salla, Raja-Jooseppi. Täällä on monia historiallisia merkkipaaluja, jolloin tämän eduskunnan ja kulloisenkin hallituksen olisi tullut herätä siihen tilanteeseen, että ihmisiä käytetään erilaisen hybridi-vaikuttamisen työkaluina.

Joten, hyvät kollegat, nyt on korkea aika viedä läpi kansallisen turvallisuuden kannalta keskeiset lainsäädäntöuudistukset niin valmiuslain kuin rajavartiolaitoslain osalta. Uskon ja toivon ja luotan siihen, että tästä eduskunnasta löytyy tahtoa näiden asioiden viemiseksi hienolla tavalla maaliin, jotta tämä viisi kuudesosaa enemmistöä myös varmistetaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koskinen.

12.39 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Keskustelussa on esitetty rakentavia puheenvuoroja siitä, miten tämä olemassa oleva tilanne ratkaistaan: toisaalta valmiuslain hyväksyminen ja sitten rajavartiolaitoslain täydentäminen.

Taustalla on tämä valitettava perustuslaillinen konkelo, jossa on oltu nyt 15 vuotta. 2007 valmiuslain uudistaminen asiantuntijakuulemisten jälkeen katsottiin niin vaativaksi, että sitä ei lähdetty sopeuttamaan uuteen perustuslakiin, vaan mentiin sitten vaikeutetun säätämisyjärjestyksen kautta yli vaalien ja hyväksyttiin ikään kuin perustuslain säätämisyjärjestyksessä poikkeuksena. Nyt kun sitten tehdään tähän turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen välttämättömiä muutoksia valmiuslakiin, niin perustuslakivaliokunta on katsonut ikään kuin rimakauhun vallassa tilanteen sellaiseksi, että nämä muutoksetkin pitää tehdä tässä vaikeutetussa säätämisyjärjestyksessä.

Tämähän ei ole mitenkään onnellinen tilanne oikeusvaltiossa eikä valtiosääntöpoliittisessa kehityksessä. Henkilökohtaisesti olisin kyllä ehkä nähnyt mahdolliseksi kehittää tätä nyt käsiteltävää ehdotusta sellaiseksi, että se ei olisi vaatinut tätä vaikeutettua säätämisyjärjestystä, mutta tähän urakkaan perustuslakivaliokunta ei näemmä ryhtynyt.

Toinen kysymys on sitten se, mihinkä ehkä edustaja Zyskowicz on toisissa yhteyksissä kiinnittänyt huomiota, että onko nämä rimat asetettu oikealle korkeudelle, miten kasuistista ja yksityiskohtaista sääntelyä valmiuslain tyypisissä normeissa edellytetään, kun tiedetään, että nämä poikkeukselliset olot, joissa sitä tarvitaan, voivat luonteeltaan poiketa eikä pystytä säätämään kaikkia tilanteita varten hyvin tarkkoja säännöksiä.

Tässä nyt käynnistyvässä valmiuslain kokonaisuudistuksessa täytyy hyvinkin tarkkaan pohtia tämä linjaus, mihinkä tilanteisiin valmiuslakia tarvitaan ja mikä on silloin se yksityiskohtaisuuden aste, että ikään kuin välttämättömiä toimia ei rajata liiallisella käräjäjuridiikalla. [Mika Kari: Juuri näin!]

Tähän liittyen on sinänsä ihan oikeansuuntaisia huomioita täällä puolustusvaliokunnan mietinnössä. Siellä valiokunta painottaa, että olennaista on varmistaa normaaliolojen lainsäädännön ajantasaisuus, sillä normaaliolojen lainsäädäntöä on viranomaisten käytössä myös poikkeusoloissa. Rajavalvonnan osaltahan tämä tarkoittaa sitä, että siinä olisi saumatonta aluevalvontalaki ikään kuin vakavampien loukkausten varalta, jolloin Puolustusvoimat astuu vahvasti Rajavartiolaitoksen rinnalle torjumaan rajaloukkauksia, ja sitten raja-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

vartiolailla on riittävä aukoton toimivalta vähemmän vakavissa tilanteissa. [Puhemies ko-
puttaa] Näillä nyt käsiteltävillä muutoksilla tähän toivottavasti päästään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Rantanen.

12.43 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä muutamasta asiasta. Ensinnä olen erittäin iloinen siitä, että täällä kokoomuksen edustaja Vestman ilmaisi tukensa tälle perussuomalaisten vastalauseelle ja tuli perussuomalaisten linjalle tässä, että ehkä on kuitenkin niin, että on syytä sitoa yhteen rajavartiolaitain mahdolliset muutokset sekä tämä valmiuslaki ja katsoa sitten, onko tämä mahdollisuuksien rajoissa hyväksyttävissä ensi viikolla. Ei liene kenenkään etu se, että ei olisi hyväksyttävissä, mutta kysymys on kuitenkin siitä ongelmasta, jonka äsken edellisessä puheenvuorossani kuvasin, että nämä valmiuslain rajaturvallisuutta koskettavat pykälät käytännössä mahdollistavat vain sujuvan vastaanottamisen ja liittyvät vastaanottamiseen, eivät suinkaan siihen, että pystyisimme tällaisen hybridiuhan torjumaan, mistä kaikeksi tässä pitäisi olla koko ajan kysymys. Ja se on saatava sinne rajavartiolaitain, jolloin näitä pykälä, jotka siis poikkeusoloissa otetaan käyttöön, aivan kuten edustaja Kari tässä äskettäin kertoi — toki me perussuomalaisissa ymmärrämme, että valmiuslaki on poikkeusolojen laki — ei käytännössä katsoen edes tarvita.

Sitten puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Orpo puolusti kylläkin näitä samoja rajapykäläillä sillä, että sattuu käymään niin, että maastorajalta sitten kuitenkin tulee isoja joukkioita yli. Mutta itse kyllä toivoisin, että siinä kohtaa katsottaisiin meidän normaalilainsäädännössämme olevia pykälä muun muassa virka-apusta, jolloin Rajavartiolaitos voisi saada helpommin virka-apua muilta viranomaisilta ja jopa Puolustusvoimilta. Että toivotaan, että tähän vastaanottoasiaan ei sitten siinäkin vaiheessa mentäisi, vaan nyt nimenomaan keskitytään siihen, että tämäntyyppiset operaatiot Suomesta torjutaan ja estetään erittäin määrätietoisesti ja sieltä ei yli tulla omien halujen mukaan.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, haluan tässä yhteydessä nyt nostaa esiin vielä kertaalleen tämän asian, joka on keskusteluttanut ja jonka on itse asiassa presidentti Niinistö nostanut useampaan kertaan jo omissa puheenvuoroissansa, viimeksi valtiopäivien avajaisissa helmikuussa tässä salissa, kun hän halusi punnita sitä, että kun tämä turvallisuusympäristö on muuttunut, niin hänen nähdäkseen ihmisoikeuksien puolustaminen on joskus sitä omien puolustamista ja nimenomaan sitä punnintaa perusoikeuksista ja punnintaa siitä, mikä oikeushyvä on kulloinkin se, mitä pitäisi painottaa. Ja niin kuin hallintovaliokunta on asiantuntijalausuntojen perusteella jo useampaan kertaan kirjannut omiin lausuntoihinsa ja mietintöihinsä, joissain tilanteissa Suomen lainkäyttöpiiriin kuuluvien ihmisten kollektiivisten oikeuksien tulee ylittää ulkomaalaisten yksilölliset oikeudet, ja tällöin suojataan suomalaisia, heidän perustuslain 22 §:n suojaamia perusoikeuksiaan. Ehkä tässä kohtaa tätä keskustelua olisi hyvä laajemminkin herättää. Tämän on nostanut myös muun muassa tiedusteluvalvontavaltuutettu omassa toimintakertomuksessaan esiin ja haluaa tällaista punnintaa käytävän. Ja nyt me ollaan nimenomaan siinä tilanteessa, että kun me arvioimme sitä, onko tärkeämpi arvo se, että me saamme puolustettua ja pidettyä kiinni Suomen suvereniteetista ja juuri siitä asiasta, joka valtion olemassaololle on tärkeää, vai pidämmekö me tiukasti kiinni kansainvälisistä sopimuksista, niin me tullaan näissä tilanteissa juuri siihen punnintaan, otammeko me vastaan kansainvälisen suojelun hakemuksen — ja hakemuksia, jopa tuhansittain — siinäkin tilanteessa, että se mahdollisesti vaarantaisi Suomen suvereniteetin. Siitähän tässä on nyt kysymys, [Hussein al-Tae: Ei se vaaranna Suomen

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

suvereniteettia!] mistä me keskustelemme. Ja tätä punnintaa on syytä kyllä tässä talossa käydä nimenomaan silloin, kun me teemme ratkaisuja siitä, onko meillä sellaiset pykälät, joilla esimerkiksi koko raja suljetaan, niin että sieltä ei tule silloin yksikään läpi, jos Suomen oman turvallisuutensa vuoksi tällaisen päätöksen tarvitsee. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen, kiitos.

12.48 Jari Kinnunen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on nyt keskusteltu ikään kuin muna—kana-asetelmasta, ja itse yksinkertaistaisin tämän niin, että meillä on nyt ne kolme lakia, jotka edustaja Kopra hyvin tuossa toi esille: valmiuslaki, rajalaki ja ulkomaalaislaki. Ne kaikki pitää kytkeä toisiinsa joko viittaussäännöksellä tai muuten niin, että ne ovat yksi paketti. Silloin me vältytään tältä, kumpi pitää säätää ensin.

On muistettava, että ennalta estäminen on edullisinta ja vuonna 2015 Ruotsi teki Suomelle källin, kun se toimitti tänne kymmeniätuhansia ihmisiä julkisilla kulkuvälineillä, tuonne Ruotsiin, ja sitten tuo itäinen naapuri päätti heittää koepallon muutamalla tuhannella, noin kahdella ja puolella tuhannella, tuolta idästä. Tilannehan on aivan toisenlainen tällä kertaa, mutta kannattaa seurata tätä tilannetta. Koepallohan on Venäjältä jo heitetty. Se tuli muutaman ihmisen muodossa, mutta kun ne muutama ihminen pääsivät läpi, niin kuinka monta sieltä rupeaa kohta tulemaan. Nimittäin Venäjän raja-alueelle ei pääse ilman viranomaisten myötävaikutusta, se pitää pitää mielessä.

Toinen asia tässä, kun asiaa sitten hallintovaliokunnassa käsitellään ja tuodaan tänne etiäpäin, on se, että olisi hyvä määritellä riittävän tarkasti se, mitä me pidämme tämmöisenä välineellisenä maahanmuuttona, ettei meidän tarvitse täällä sitten ruveta vatuloimaan siitä enää, että onko tämä nyt sitä vai eikö tämä ole sitä. Nämä olisi hyvä ottaa hyvin tarkasti huomioon, mutta itse minä näen tämän, ettei tässä nyt suurta ongelmaa pitäisi olla. Jos nämä kaikki kolme eri lakia hyvin koplataan toisiinsa ja ne tukevat toisiaan, niin me saataisiin tämä kyllä nopeastikin sitten etenemään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Ronkainen.

12.50 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Lainsäädäntötyön tahtotila ei voi olla se, että yritetään vain hallita asioita eikä edes yritetäkään ennaltaehkäistä. Hybridiasena ihmismassoja käyttävä vihamielinen valtio on käytännössä jo voittanut, jos meidän lainsäädäntömme ei mahdollista rajan sulkemista ja turvapaikkahakemusten vastaanottamisen keskeyttämistä. Näin se vain on.

Näen, että näiden pykälien tulee löytyä kyllä jo normaaliajan lainsäädännöstä. Vaikka me oltaisiin tilanteessa, että joudutaan toteamaan poikkeusolot ja ottamaan valmiuslaki käyttöön, myös meidän normaaliajan lainsäädäntömmehan on edelleen käytössä. Tästäkin syystä on äärimmäisen hyvä, että rajavartiolaki ja valmiuslaki on täällä kytketty yhteen. Valmiuslain käyttöönottokynnys on luonnollisesti sitä korkeammalla, mitä parempi meidän normaaliajan lainsäädäntömme on esimerkiksi rajavalvontalain osalta.

Kuten tuossa jo aiemmin edustaja Rantanen puheessaan kertoi, perussuomalaiset eivät vastusta koko valmiuslain uudistusta. Uudistuksessa ehdotetaan kuitenkin 51 muutosta ja kuusi uutta pykälää. Perussuomalaiset on jättänyt vastalauseen vain kolmen pykälän osalta: 122 a, b ja c on esitetty poistettaviksi. Nämä koskevat nimenomaan rakennusten haltuottoja ja kuljetusyrittäjien velvoittamista kuljetustehtäviin laajamittaisessa maahan-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

muuttotilanteessa. Muutosta me ollaan haluttu 56 ja 57 §:iin, jotka koskevat mahdollisuutta leikata suomalaisten sosiaalietuuksia, eläkkeitä, lapsilisiä ja niin edelleen. Tämä ei kyllä käy meille. Itse asiassa näitä ei edes tarvita, jos rajavaltio toimii niin kuin sen pitää toimia, ja lain pitää antaa sille edellytykset.

Eduskunnan tärkein tehtävä on taata suomalaisten turvallisuus kaikissa olosuhteissa eikä kurjistaa heidän elämismahdollisuuksiaan esimerkiksi etuuksiin koskemalla. Toivon todella, että rajavartiolaitos saadaan hallintovaliokunnassa siihen muotoon, että ensi viikolla saadaan niin tämä valmiuslaki kuin rajavartiolaitos maaliin. Silloin me ollaan paremmin vaurauduttu mahdollisiin tuleviin koitoksiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Zyskowiec.

12.53 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoiset Suomen kansan edustajat! Suomella on naapurimaanaan Venäjä, jonka fasisin nykyjohton häikäilemättömyyttä kenenkään ei tarvitse epäillä. Venäjän nykyjohto on osoittanut täydellisen häikäilemättömyytensä ja täydellisen piittaamattomuutensa esimerkiksi Venäjää sitovista kansainvälisistä sopimuksista hyökkäämällä rikollisesti ja raakalaismaisesti Ukrainaa ja rauhaa vastaan ja syyllistymällä käytännössä päivittäin kauhistuttaviin sotarikoksiin Ukrainassa. Sen lisäksi Venäjä valehtelee omalle kansalleen ja koko maailmalle siitä, mitä se on tekemässä ja mitä se muka ei ole tekemässä.

On aivan selvää, että tässä eduskunnassa ja hyvin pitkälle koko Suomessa on yksimielisyys siitä, että me haluamme antaa etukäteen Venäjälle signaalin ihmisaseen Suomea vastaan käyttämisestä, tuhansien niin sanottujen turvapaikanhakijoiden tuomisesta Suomen vastaiselle rajalle tarkoituksella painostaa Suomea, tarkoituksella heikentää Suomen sisäistä turvallisuutta, tarkoituksella aiheuttaa Suomessa sisäistä epäjärjestystä. Me haluamme siis antaa etukäteen signaalin, että tällainen toiminta ei onnistu. Me haluamme antaa signaalin, että tällaisessa tilanteessa emme olisi kädettömiä Suomessa, emme joutuisi menemään polvillemme.

Mitä tämä vaatii? No, se vaatii sitä, että meillä on lainsäädäntö ajan tasalla, ja se vaatii sitä, että meillä on myös muu valmius ajan tasalla, esimerkiksi rajaturvallisuuteen liittyvä valmius. Me emme tietystikään pysty, vaikka tällaisen signaalin haluamme antaa, sataprosenttisesti varmistamaan, että kaikissa mahdollisissa hybridi-vaikuttamisen tilanteissa, jotka Venäjällä johdossa tulevat mieleen, pystyisimme tehokkaasti toimimaan näitä vaikutuspyrkimyksiä vastaan. Mutta meidän on tehtävä voitavamme ja parhaamme, jotta meidän lainsäädäntömme on ajan tasalla ja jotta suomalaisen yhteiskunnan muu valmius on riittävällä tasolla, mahdollisimman hyvällä tasolla.

Tarkoitus on siis ensisijaisesti nytkin puheena olevalla lainsäädännöllä mielestäni antaa signaali siitä, että tällaisiin pyrkimyksiin Suomea kohtaan ei kannata ryhtyä.

Näin ollen on mielestäni ihan selvää, että nyt puheena olevan lainsäädännön — puhumme valmiuslaista, puhumme rajavartiolaista, puhumme myös ulkomaalaislain muuttamisesta niin sanotun rajamenettelyn osalta — tämän kokonaisuuden ensisijainen pyrkimys Suomen kannalta on pyrkiä estämään Suomeen saapuminen tällaisessa edellä kuvaamassani Venäjän hybridi-vaikuttamisen tilanteessa. Ja se on tehtävä selväksi. Se on tehtävä selväksi hallintovaliokunnassa, se on tehtävä selväksi eduskunnassa, se on tehtävä julkisessa keskustelussa selväksi. Siis ensisijainen pyrkimys tällaisessa edellä kuvatussa tilanteessa on pyrkiä estämään näiden aseena Suomea vastaan käytettävien ihmisten, tuhansien ihmis-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

ten, saapuminen Suomeen, saapuminen siinä tarkoituksessa, mikä on sen Venäjän manöverin takana, eli Suomen horjuttaminen ja Suomen sisäisen turvallisuuden heikentäminen. Tämä on siis ensisijainen tavoite ja pyrkimys.

Eri asia on se, että kaikessa emme välttämättä onnistu ja tarvitsemme myös säädöksiä siitä, miten tällainen tilanne voidaan mahdollisimman hyvin Suomen rajojen sisällä hallita, mikäli tässä estämisessä emme kuitenkaan ole onnistuneet. Esimerkiksi rajavartioiden voimavarat, siis puhun ihan rajavartioiden määrästä, ovat rajallisia, kuten kaikki tiedämme, kun taas Venäjällä tällaisia ihmisiä, joita voidaan käyttää turvapaikanhakijoina, on käytännössä meidän näkökulmastamme aivan rajaton määrä, esimerkiksi kaukasialaisia vierastyöläisiä maassa.

Herra puhemies! Sanon lopuksi, että kun olen usein moittinut perustuslakivaliokunnan tulkintoja ja olen edelleen sitä mieltä, että Suomen perustuslain tulkintakäytäntö on liian kireätä ja poikkeaa oikeuskulttuuriltaan Suomeen rinnastettavista muista Euroopan maista, haluan tässä yhteydessä kiittää perustuslakivaliokuntaa sen lausunnosta, joka liittyy hallituksen esitykseen rajavartiolaan muuttamisesta. Tämä perustuslakivaliokunnan lausunto antaa mahdollisuuden säätää hallintovaliokunnassa ja sitten koko eduskunnassa sellaisen lain, jolla voimme tällaisessa hybridivaikuttamisen tilanteessa, tilanteen niin vaatiessa poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti sulkea koko itärajan. Tämän viestin antaminen tästä talosta ulospäin on hyvin tärkeätä. Tämä perustuslakivaliokunnan lausunto on hyvä, siitä valiokuntaa kiitän, ja se on tärkeä.

Ehkä ihan lopuksi, herra puhemies, siitä, onko se politiikkaa, onko se juridiikkaa, tämä lausunto ja lukemattomat muut perustuslakivaliokunnan lausunnot. Poliitiikan ja juridiikan välinen raja tässä suhteessa on kuin veteen piirretty viiva. Totta kai yhteiskunnalliset arvostukset, lähtökohdat, arvomaailmat vaikuttavat juridiikan tulkintaan, varsinkin valtiosääntöjuridiikan tulkintaan, joka valtiosääntöoikeus on usein hyvin yleisluontoista verrattuna vaikkapa rikoslakiin. Mutta se, että yhteiskunnalliset arvostukset ja arvomaailmat vaikuttavat valiokunnan jäsenten näkemyksiin ja tulkintoihin, on luonnollista, ja aivan yhtä luonnollista on — ja tätä ei ymmärretä julkisessa keskustelussa — että myös perustuslakivaliokunnan käyttämien asiantuntijoiden arvomaailmat [Puhemies koputtaa] ja maailmankatsomukset vaikuttavat heidän tulkintoihinsa Suomen perustuslaista. [Mari Rantanen: Näin on!] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Talvitie.

13.01 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tässä valmiuslain päivittämisessä on tosiaan kyse siitä, että valmiuslaissa otettaisiin nykyistä kattavammin huomioon erilaiset hybridiuhat, ja tässä asiassa olemme selkeästi uuden edessä. Ne asiat, mitkä ovat olleet meidän lainsäädännössä, ne asiat, mitkä on käyty kansainvälisissä sopimuksissa ja muissa viimeisten vuosikymmenten aikana, eivät ole tässä tilanteessa sovellettavissa suoraan. Hybridivaikuttamisessa kyse on nykyaikaisesta vihamielisen valtiollisen vaikuttamisen muodosta, joka voi toteutua osin muutoin laillisia keinoja käyttäen, ja sen takia näen todella tärkeäksi, että me pystymme sekä tällä valmiuslain päivityksellä että myös rajavartiolaan päivityksellä, joka on meillä parhaillaan hallintovaliokunnassa, antamaan sen selkeän viestin, että me ennalta estämme vieraiden valtioiden tällaisia mahdollisia hybridivaikuttamisen tilanteita Suomea kohtaan.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Näen, että pienen maan voima mitataan isojen asioiden yhtenäisyydessä. Aivan samalla tavalla kuin tämän kevään aikana me olemme pystyneet tekemään Nato-jäsenyydestä päätöksen — ja toivotaan, että se prosessi etenee tämän viikon aikana myötätuulessa — ihan samalla tavalla meidän on tärkeää saada tämä valmiuslain päivitys ja rajavartiolaitokseen selkaiset pykälät, jotka antavat meidän rajapuolelle riittävät voimankäyttövaltuudet ja joilla turvapaikanhaku pystytään myöskin keskittämään yhteen rajanylityspaikkaan, ja sitä kautta pystymme myöskin sitten toisaalta estämään tilanteita, ja jos joitain tilanteita tulee, niin parhaiten sitten myöskin niihin vastaamaan.

Toivotaan ja toivon henkilökohtaisesti, että kun käsittelemme nyt vielä tämän viikon ajan rajavartiolaitosta hallintovaliokunnassa peilaten tähän valmiuslakiinkin, se yhteinen tahotila löytyy tästä salista puolueesta riippumatta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

13.04 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan välttämätöntä, että Suomen voimassa oleva lainsäädäntö koskien rajojemme valvontaa saatetaan ajan tasalle. Viime aikojen tapahtumat ovat osoittaneet sen, että maailma ei ole mikään hyvä paikka, vaan todella ikäviä yllätyksiä voi sattua nopeasti ja niihin on reagoitava heti. Ja kaikkien kansanedustajien on hyvä muistaa se, että Suomen viranomaiset tekevät omaa työtään varmasti parhaan taitonsa ja osaamisensa mukaan ja kaikilla voimilla ja kaikella sillä tuella, minkä eduskunnastakin saavat. Mutta se tärkein tuki, mikä meidän pitää heille antaa, on voimassa oleva lainsäädäntö, joka antaa heille mahdollisuuden toimia niin kuin virkamies toimii, lakeja noudattaen — se on se työkalu, minkä he tarvitsevat. Viranomainen ei voi itse säveltää mitään, vaan kun hän toimii siinä tilanteessa esimerkiksi kansainvälistä rajanylityspaikkaa vartioidessaan ja siellä virkatehtäviä hoitaessaan, niin lain pitää olla sellainen, että heillä on työkalu panna raja-asema kiinni, jos tilanne sitä vaatii.

Sama koskee tietysti valmiuslakia. Sen pitää olla myös ajan tasalla. Tämä nykyajan uusi sodankäyntimuoto, hybridihaikuttaminen, on saanut hyvin, hyvin iljettäviä muotoja, ja näimme Puolan ja Liettuan rajalla, mitä siellä ihmisille tehtiin. Heitä välineellistettiin, tuotiin rajalle ja yritettiin näin ollen järkyttää sen kohdemaan suvereniteettia ja saattaa se maa sellaiseen sekaannustilaan, että se olisi ehkä sitten muillekin operaatioille entistä alttiimpi.

Suomen puolustusjärjestelmä perustuu kai hyvin pitkälti vahvaan koulutettuun reserviin, ja varusmieslain muuttaminen tähtää juuri siihen, että tämä reservi on käytettävissä, jos sellaiseen tilanteeseen ajaudumme. Emme sitä tietenkään koskaan toivo, mutta meillä pitää olla valmius siihen, että jos jotain ikävää rajoillamme tapahtuu, niin meillä on lainsäädäntö kunnossa, viranomaiset voivat toimia. Ja kuten edustaja Zyskowiec omassa puheenvuorossaan hyvin mainitsi, se, kun saatamme nämä äsken mainitut lait ajan tasalle, on myös tästä talosta viesti ulospäin, että meillä ovat asiat kunnossa. Se on itsessään tilannetta rauhoittava tieto niille valtioille tai niille toimijoille, jotka suunnittelevat Suomea kohtaan joitakin ilkeitä asioita. Tämän takia lainsäädäntö pitää saattaa kuntoon mahdollisimman nopeasti ja ennen kaikkea pitää huoli siitä, että Suomi säilyttää toimintakykynsä kaikissa olosuhteissa. Se on suvereenin valtion oikeus, josta ei pidä ikinä luopua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

13.06 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Eikö lainsäädännön tulisi mahdollistaa tiukkuus, jota me tarpeen vaatiessa voidaan toteuttaa sitten lievemmin? Eihän meidän ole pakko olla niin jyrkkiä, vaikka laki sen mahdollistaisi. Mutta jos ei laki mahdollista edes sitä, niin silloin me ei voida olla tiukkoja missään tilanteessa. Joka tapauksessa tärkein asiahan on kuitenkin viestittää — vaikka tässä tapauksessa Venäjälle — että me emme ole valmiita meidän hybrdivaikuttamiseen ja me halutaan estää se mahdollisimman hyvin ja tiukasti, koska silloin todennäköisesti tätä välinettä ei tulisi niin helposti edes käyttämään eikä kokeilemaan. En tiedä, minkä takia tarvitsee tehdä lepsu lainsäädäntö, koska ei se vaa-di muuta kuin sen, että meillä on mahdollisuus olla tiukka, jos tarve näin vaatii. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Niemi.

13.07 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! On käyty hyvää keskustelua valmiuslais-ta, rajavartiolaista, ja olemme siitä käyneet lukuisia keskusteluja myös puolustusvaliokun-nassa. On todella hyvä, jos me nyt saamme nämä lait siihen malliin ja siihen muotoon, että niillä täysin pystytään kiistatta kertomaan se, että tarvittaessa voimme sulkea rajamme, jos alkaa tällainen tuhansien ja tuhansien ihmisten hybrdivaikuttaminen.

Mutta haluan myös muistuttaa siitä, että vaikka meillä kuinka hyvin jossakin laissa lu-kisi, että nyt ei tänne saa tulla, on myös muistettava se seikka, että ne, jotka tänne ovat mahdollisesti tulossa, eivät ehkä noudata tätä lakia. Onko meillä riittävät vahvuudet raja-vartioissa, poliisissa ynnä muissa henkilöissä tarvittaessa olla hyvin tiukkana siellä rajalla ja pystyä sulkemaan se raja? Siihen ei pelkkä laki välttämättä riitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Purra.

13.08 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Kun puhutaan hybridiuhista ja monenlaisista nykyajan uusista turvallisuusongelmista, niin lainsäädännön tehtävä on paitsi suojata mei-tä myös lähettää signaali vaikutuksia, ja tässäkin valmiuslaissa ja puheessa olevassa raja-vartiolaissa tämä on hyvin oleellista. Tiedämme, että se meidän itäpuolella sijaitseva valtio tuntee meidän lainsäädäntöämme, se tuntee sen mahdolliset aukkokohdat, toisesta päästä katsoen porsaanreiät. Se tietää myös tämän esityksen, rajavartiolakiesityksen, ja se tietää, mitkä asiat täällä meitä keskusteluttavat ja minkälaisia mahdollisia aukkoja voidaan löy-tää. Sen takia se signaali vaikutus, mitä Suomi viestii ulos, mitä hallitus viestii ulos, mitä koko eduskunta viestii ulos, on erittäin oleellista.

Samaan aikaan kun esimerkiksi Viro, meidän lähinaapurimme, viestii ulospäin merkit-tävistä lainsäädännöllisistä toimista, merkittävistä tavoitteista, joilla valtio kykenee suojaa-maan itseään, niin Suomen valtio, hallitus, tekee toisenlaisia päätöksiä. Toukokuun 12. päivä juuri, kun Suomi oli ikään kuin astunut harmaalle alueelle, eli kun olemme tehneet Nato-päätöksen, niin sisäministeriö tviittasi, että nyt on Euroopan unionin kanssa, komis-sion kanssa keskusteltu ja missään oloissa meidän koko rajaa ei voida sulkea. Tämä oli kä-sittämätön tviitti, siitä silloin paljon puhuttiin. Mutta tämä on juuri oleellinen esimerkki sellaisesta viestinnästä, mitä ei missään nimessä saisi tehdä.

Nyt kun kuuntelee tätä keskustelua täällä salissa, kun lähes kaikki ovat samaa mieltä sii-tä, että raja tulee tehokkaasti kyetä sulkemaan kokonaan, niin haluan kuitenkin muistuttaa, että vain puolitoista kuukautta sitten keskustelu oli vielä hallituksen suunnalta hyvin eri-laista.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Kari.

13.10 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Jos joku yksittäinen tviitti on vaikkapa ministeriöstä [Riikka Purra: Sisäministeriöstä!] — vaikkapa sisäministeriöstä — tulkinut asiaa yhdellä tavalla, niin viime kädessä eduskunta säätää lait, ja valiokuntatyössä tarkennetaan myös lainsäädäntöä siltä osiltaan, kuin nyt vaikkapa kohta jatkuvassa hallintovaliokunnan kokouksessa tulemme tekemään, yhdessä. Mielikuvan antaminen siitä, että hallituspuolueet tai hallitus olisi ollut lähtemässä rakentamaan sellaista lainsäädäntöä, joka jättää porsaanreiät, on luonteeltaan poliittista. Hallituksen omissa esityksissä niin valmiuslain kuin rajavartiolain osalta, niin kuin omassa puheenvuorossani aikaisemmin totesin, on rakennettu koko ajan lainsäädäntöä, niin että kansallinen päätösvalta rajaturvallisuudesta kuuluu omalle maalle, sen parlamentille, sen lakeja toimeenpanevalle hallitukselle ja sen alaisille ministeriöille. Tästä ei ollut kysymys. Minä ymmärrän hyvin, että perussuomalaisilla on hurja hinku päästä näyttämään ikään kuin, että kaikki parannukset tulevat teidän kynästä. Kuitenkin, kun katsoo valiokuntatyötä — vaikkapa arvostamani puolustusvaliokunnan varapuheenjohtaja Jari Ronkaisen tai valiokuntaveljien ja -sisarien työtä — niin me teemme niitä lakeja yhdessä. Meillä kaikilla on yhteinen tavoite varmistaa rajaturvallisuus, kansallinen turvallisuus, viranomaisten toimintakyky ja niin edelleen. Kyse ei ole siitä, josta, edustaja Purra, haluatte ehkä antaa tarkoituksella kuvaa, että jossain Virossa tehdään asioita paremmin. Kyllä on äärimmäisen tärkeää, että tässä parlamentissa meillä on yhteinen tahto hoitaa kansallisen turvallisuuden kannalta keskeiset asiat yhdessä, eikä myöskään antaa sitä kautta myös näitä istuntoja seuraaville toimijoille kuvaa eduskunnasta, joka olisi näissä asioissa jotenkin kovin kaukana toisistaan, koska tosiasiaa, arvoisat kollegat, me olemme näissä asioissa hyvinkin lähellä toisiamme, kun puhutaan kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisistä kysymyksistä. [Sheikki Laakso: PuVissakin oli eriäviä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Purra.

13.13 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Karilla on hyvin usein tapana tehdä tulkintoja siitä, mitä me sanomme, oli kyse sitten perussuomalaisten kannoista tai jostakin muusta. [Mika Kari: Kuuntelen!] Minä puhuin juuri siitä, miten tärkeää on myös signaloida ulospäin sitä, että olemme yhtenäisiä ja pystymme suojaamaan rajojamme. Se, että te olette hallituksessa muun muassa vihreiden kanssa, jotka ovat koko ajan varsin johdonmukaisesti vastustaneet tehokasta lainsäädäntöä, ei kyllä ole perussuomalaisten eikä muunkaan opposition ongelma. Valtioneuvostosta on tehty päätös siitä, että tätä asiaa kysytään Euroopan komissiolta. Sieltä kysyttiin, saako Suomi sulkea koko itärajan. Vastaus oli ”ei missään nimessä”, kun taas oikeasti, kuten edustaja Kari hyvin tietää, komission toimivaltaan eivät lainkaan kuulu tällaiset asiat silloin, kun kyse on Suomen kansallisesta turvallisuudesta [Mika Kari: Näin on!] ja sen suojaamisesta.

Olen tänään jo aiemminkin puheenvuorossani täällä kertonut, että se hallituksen esitys, joka tällä hetkellä on käsittelyssä — rajavartiolain esitys, jossa on selvä ristiriita esimerkiksi pykälien ja perustelujen välillä — ei perussuomalaisille sellaisenaan käy ja sitä on syytä hallintovaliokunnassa muuttaa. Meidän linjamme on ollut koko ajan tismalleen sama. Se ei ole muuttunut. Me emme kerää mitään irtopisteitä vaan pyrimme tekemään kansallista turvallisuutta suojaavaa lainsäädäntöä. Yleisesti ottaen minusta tuntuu, että edusta-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

ja Karin puolueen kanssa se on varsin hyvin onnistunutkin. [Mika Kari: Kädenojennus, kädenojennus!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

13.14 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tuossa kuuntelin edustaja Karin puheenvuoroa, ja on ihan totta, että me olemme siellä puolustusvaliokunnassa tehneet tosi paljon hyvää yhteistyötä ja meillä kaikilla on samanlainen näkemys ja tavoitetilä tästä. Ja tämä on oikeastansa aika poikkeuksellista, että me ollaan siellä jätetty eriävä, mutta se johtuu vain ja ainoastaan siitä, että me haluamme rajalain ja valmiuslain riittävän vahvoiksi, että me pystymme turvaamaan maamme suvereniteetin ja meidän oman yhteiskuntarauhamme.

Minä en tiedä... Vähän tuli semmoinen omituinen tunne, kun sanoitte tuossa, että meidän kaikkien yhteinen tahtotila on sama. Jos meidän kaikkien yhteinen tahtotila on sama ja visio on sama, niin te voitte tulla meidän linjallemme ja hyväksyä nämä meidän vaatimuksemme. Sillä tämä asia on kuitattu, tämä on aivan helppo asia. Tiedän, että te henkilökohdaisestikin varmasti haluatte asian niin, että me voimme sulkea tarvittaessa tuon pitkän yhteisen rajan — sanoo siihen EU, mitä haluaa. Älkää menkö vihreiden ja vasemmiston taakse tässä linjassa. Tiedän, että te itse haluatte toimia juuri samalla tavalla kuin mitä me nyt olemme vaatimassa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kari.

13.16 Mika Kari sd: Arvoisa puheenjohtaja! En halua mennä hallintovaliokunnan asiaa tässä salissa vielä läpikäymään, koska se asia rajavartiolain osalta käsitellään vielä valiokunnan huoneessa tänään ja tulevina päivinä, mutta sanoisin, että keskeinen asia tässä teidän vastalauseessanne minun mielestäni valitettavasti liittyy siihen, että ihan näkemyksemme eivät kohtaa siinä, millä tavalla meidän pitäisi varmistaa meidän viranomaisten toimintaedellytykset laajamittaisen välineellistetyin maahantulon tilanteessa. Meidän viranomaisilla tulee olla riittävät työkalut. En jaksa uskoa, että tämä hallituksen esitys olisi tullut jonkun poliittisen puolueen pöydältä, vaan uskon, että erityisesti valmiuslaissa — erityisesti — meidän turvallisuusviranomaiset ovat käyneet läpi niitä tarpeita, joita valmiuslain käyttöönoton yhteydessä viranomaiset tarvitsevat, ja niihin liittyy tällaiset hyvin poikkeukselliset viranomaisten toimivaltuudet, ja ne siellä lakipohjassa ovat.

Tavoitteesta me olemme varmasti samaa mieltä, ja sitä tavoitetta kohti täytyy tänään pyrkiä kulkemaan myös tuolla hallintovaliokunnan kerroksessa. Kun tiedän näitten muutamien vuosien ajalta, jotka eduskunnassa olen saanut olla, että tästä salista on löytynyt aina yksimielisyyttä vaikeiden aikojen kohdatessa Suomea, ja historiaa harrastavina ihmisinä tiedämme, että sitä on löytynyt vuosikymmeniä ennen meitäkin, niin toivottavasti myös tänä päivänä pystymme yhdessä rakentamaan sellaista lainsäädäntöä, joka ennaltaehkäisee tällaisten toimenpiteiden kohdistumista Suomeen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä edustaja Rantanen.

13.17 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Puolustan kyllä perussuomalaisten vastalauseen esityksiä ihan sillä, että kun edustaja Kari tässä toteaa, että viranomaisilla pitää olla mahdollisuus toimia tällaisen välineellistetyin tilanteen edessä, niin jos ne viranomaisen

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

mahdollisuudet toimia ovat siis se, että he ottavat suomalaisten omistusoikeuteen kuuluvaa omaisuutta ja kuljetuspalveluita käyttöön ja sen lisäksi tehdään liikkumisrajoituksia, joiden tarkoituksena asiantuntijoidenkin lausuntojen mukaan oli se, että pidetään suomalaiset sieltä raja-alueelta pois, niin kyllä veikkaisin, että jollakin toisella hallituspohjalla olisi saattanut olla erilaiset lähestymistavat tähän, koska en tohtisi nähdä sitä tilannetta, että meille tulee niitä välineellistettyjä ihmisiä niin paljon, että meillä ei riitä vastaanottokustusten kapasiteetti, eivät vapaat asunnot kunnissa vaan täytyy mennä sinne yksityisoikeuden puolelle. Me puhutaan silloin aika isoista määristä, ja ei voi olla niin, että me emme lähde siitä, että tämä toiminta estetään. Siellä on, niin kuin äsken kuvasin, muitakin vaihtoehtoja. Rajavartijat eivät varmasti laajamittaiseen tilanteeseen riitä, mutta silloin minun ymmärtääkseni meillä on esimerkiksi virka-apulainsäädäntö juuri päivitetty tämäntyypisiä tilanteita varten.

Ja se on kyllä sanottava, että kyllä sen lähtökohdan tässä täytyy olla aivan ilman muuta se, että tämä toiminta estetään eikä koskaan jouduta sellaiseen tilanteeseen, että me olemme välineellistettyjen tulijoiden määrässä käytännössä katsoen poikkeusoloissa, ennen kuin tämä laki tulisi voimaan, ja tältä osin meillä on erimielisyyttä.

Sitten siitä olen kyllä täysin samaa mieltä, että vaikeissa tilanteissa ja silloin, kun on kysymys Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta, mahdollisimman yhtenäinen linja ja konsensus tästä lienevät löydettävissä, mutta silloin sen tahtotilan täytyy olla sama, ja sen tahtotilan täytyy olla se, että me pidämme huolta turvallisuudesta ja me estämme tämäntyypiset tilanteet kuin mitä tässä nyt on välineellistämisestä sanottu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kari.

13.20 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! Nämä, joita, edustaja Rantanen, luettelitte viranomaisten toimivaltuuksien osalta, ovat viimesijaisia toimivaltuuksia, jotta viranomaiset, joita on rajallinen joukko pitkällä, pitkällä maarajalla, vaikkapa itärajalla tai koko valtakunnan rajalla, pystyisivät vaativissa, poikkeuksellisissa tilanteissa toimimaan. Ne käyttötönotot on valmiuslailla säädelty hyvin korkean käyttökynnyksen taakse tilanteessa, jossa viranomaisten toimintakyky vaarantuu ja jossa viranomaiset tarvitsevat koko kansalaisyhteiskunnan tuen hoitaakseen tällaisia tilanteita ja tällaisia tehtäviä.

Vastaavanlainen tilanne nähtiin silloin maahanmuuttokriisin aikana 2015—2016, jolloin käytännössä viranomaisten toimintakyky tuli rajalle — eikä pelkästään maarajalle, vaan resurssien rajoille — ja jolloin ainakin hallintovaliokunnalle kerrotun mukaan esimerkiksi ilman Suomen Punaista Ristiä tai kansalaisjärjestöjä viranomaisten kyky ottaa vastaan lyhyellä aikaa niin paljon tulijoita olisi käytännössä romahtanut. Ja siinä yhteydessä myös kansalaisjärjestöt ja meidän kansalaisyhteiskuntamme tulivat viranomaisten avuksi.

Valmiuslaista tai puolustustilalaista löytyy monia muitakin käyttöönottomahdollisuuksia, joissa viranomaiset voivat lailla säädetysti ottaa käyttöön yksityistä omaisuutta turvatakseen kansallista turvallisuutta ja niin edelleen. Tästä kokonaisuudesta on kyse — ei siitä, että viranomaiset tulisivat viemään pihtiputaanmummolta mökin tai auton tai majoittamaan johonkin yrityksen halliin ihmisiä kovinkaan kevyin perustein.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

13.22 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti totean tähän, että nythän me tulemme säättämään sellaisen lain, että missään olosuhteissa ei pitäisi olla tilannetta, jossa viranomaisten mahdollisuus toimia loppuisi, [Mika Kari: Ei pitäisi!] varsinkaan niin, että he ryhtyisivät sitten suomalaisen perusoikeuksia rikkomalla hoitamaan välineellistetyin maahantulon tilannetta. Nähdäkseni tällaisen tilanteen ei pitäisi jatkossa olla missään oloissa mahdollinen, kun tämä rajavartiolaitos saadaan eteenpäin.

Sitten on tietysti toinen kysymys se, olisivatko kaikki hallitukset esittäneet valmiuslain uutta rajapöytäkirjaluokkaa tällaisenaan vai olisivatko jotkut kenties jättäneet tällaiset vastaanottopöytäkirjat sieltä pois ja esittäneet vaikkapa turvapaikkahakemusten kokonaista keskeyttämistä siinä kohtaa, mikä sitten tietysti liittyy voimankäyttöön ja toimivaltuuksiin niin rajavartioiden kuin muilla viranomaisilla. Että kyllä tässä tietysti mahdollisuuksia on monia, ja tämä on ehkä sellainen, mitä ovat saattaneet myös kansalaiset tänne valmiuslain puolelle odottaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

13.23 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa vähän aikaa sitten edustaja Orpo kertoi vuoden 2015 ongelmista siinä tilanteessa, kun Tornioon tuli turvapaikanhakijoita yhä kasvavassa määrin. Nyt kun me vihdoinkin olemme saaneet tämän tänne käsittelyyn tilanteen korjaamiseksi, niin nyt rajavartiolaitos ja valmiuslaki pitää säätää niin vahvoiksi, että me pystymme toimimaan, meidän Rajavartiolaitos pystyy toimimaan Suomen suvereniteettin ja yhteiskuntarauhan turvaamiseksi.

Tilanne on nyt sillä lailla, että perustuslain mukaista viiden kuudesosan vipuvartta me käytämme kansan meille antamalla mandaatilla, siis sillä tavalla, että teidän on nyt vakavasti otettava tämä asia ja tehtävä lainsäädännöstä niin tiukka, että pystytään estämään tällainen välineellistetty maahantulo. Tämä vain on niin ja itse näkisin näin, että teidän omakin etunne on se, että te otatte vakavasti nämä meidän vaatimuksemme ja kirjoitatte ne lakiin ja tulette perussuomalaiselle linjalle tässä asiassa. [Mika Kari: Meillä ei ole oma etu vaan kansallinen etu!]

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 68/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 15/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 15/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Ja valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Keskustelu

13.26 Riikka Purra ps (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Esittelen valiokunnan mietinnön. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialueiden perustamiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvää rahoituslainsäädäntöä. Esitystä valmisteltaessa on jouduttu odottamaan laskelmissa tarvittavien tilasto- ja tutkimustietojen valmistumista. Esitysluonnoksen lausuntokierrokselle varattu aika oli kohutuuttoman lyhyt. Lisäksi osa esitykseen vaikuttaneista ja siinä viitatuista tutkimusaineistoista on julkaistu vasta lausuntoaajan päättymisen jälkeen. Kuntasektorin ja jatkossa myös hyvinvointialueiden lausunnoille on kuitenkin perusteltua varata vähintään kuuden viikon lausuntoaika, jotta myös luottamustoimielimillä on mahdollisuus esittää näkemyksensä. Myös esityksen eduskuntakäsittelylle varattu aika on ollut hyvin lyhyt.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoitusmallin tarkoituksena on turvata riittävä rahoitus palvelujen toteuttamiseksi mutta kannustaa alueita samalla tehostamaan toimintaansa. Nyt ehdotetaan päivitettäväksi hyvinvointialueiden palvelutarvekertoimia määrittäviä tarvetekijöitä ja niiden painokertoimia. Tarvetekijöiden määrää ehdotetaan huomattavasti laajennettavaksi niin terveydenhuollon, vanhustenhuollon kuin sosiaalihuollonkin osalta. Esityksessä ehdotetut muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen osuuksiin, painoihin ja tarvetekijöihin vaikuttavat osaltaan hyvinvointialuekohtaisen rahoituksen jakautumiseen. Esitys ei sisällä kuitenkaan ehdotuksia rahoituksen uusiksi määräytymistekijöiksi. Hallintovaliokunta pitää sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan tavoin tärkeänä, että rahoitusmalliin tehtävät muutokset ovat hyvinvointialueiden tiedossa hyvissä ajoin etukäteen ja että mahdolliset muutokset tehdään harkitusti ja huolellisten vaikutusarvioiden perusteella.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi, kuinka hyvinvointialueindeksi vastaa kustannustason muutokseen. Rahoituslain valmisteluvaiheessa on hyvinvointialueindeksin osuvuus suhteessa toteutuneisiin sote-kustannuksiin arvioitu hyväksi. Yliopistollisia sairaaloita ylläpitävien hyvinvointialueiden rahoitus tulisi toteuttaa siten, ettei se vaaranna palvelujen riittävää rahoitusta muilla hyvinvointialueilla. Yliopistosairaalalisän valmistelua jatketaan, ja tarkoituksena on antaa sitä koskeva esitys eduskunnalle syysistuntokaudella 22, jolloin uusi rahoituksen määräytymistekijä voitaisiin ottaa huomioon aikaisintaan vuodesta 24 alkaen. Hallintovaliokunta kiirehtii esityksen valmistelua.

Arvoisa puhemies! Pelastustoimen rahoitus on yleisellä tasolla riittämätön. Rahoituslaki ei huomioi muuttuneen turvallisuustilanteen vuoksi kriisivalmiuden nostamisesta aiheutuvia kustannuksia. Ict-järjestelmähankkeita joudutaan lisäksi rahoittamaan palvelutuotannon rahoituksesta. Pelastustoimen nykyisessä kunnallisessa järjestelmässä on tunnistettu olevan rahoitusvajetta. Tämä tulee ottaa huomioon yhteensovittaessa hyvinvointialueuudistuksen tavoitteita, talousarviota ja investointeja.

Pelastustoimen rahoituskriteereihin liittyy paljon kysymysmerkkejä. Riskiluokkatarkastelun sekä riskien määrittelyn perusteisiin tarvitaan päivittämistä ja jatkokehitystä. Rahoitusmekanismin ei esimerkiksi katsota huomioivan riittävällä tavalla ydinvoimalaitoksen ja öljynjalostamon kaltaisten valtakunnallisesti tärkeiden kohteiden muodostamaa merkittävää varautumis- ja resursointitarvetta hyvinvointialueelle. Hallituksen on ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin merellisen öljyntorjunnan rahoituksen turvaamiseksi — tästä löytyy mietinnöstä lausuma. Määräytymistekijöiden ja niiden painokertoimien tulee ottaa eri

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

alueiden erityispiirteet huomioon, jotta hyvinvointialueen pelastustoimen kustannukset kyetään mahdollisimman luotettavasti määrittelemään. Selvitystyö tulee käynnistää viipymättä.

Arvoisa puhemies! Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on jatkossa sekä kuntien että hyvinvointialueiden lakisääteinen tehtävä. Erilliskyselyn avulla hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannukset pystytään huomioimaan siirtolaskelmassa niin, että kunnilta ei siirry hyvinvointialueille liikaa kustannuksia ja tuloja. Tärkeää on, että kuntiin jäävä rahoitus tähän tärkeään tehtävään turvataan myös lopullista laskentaa tehtäessä. Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota takautuvan palkkaharmonisoinnin ja alijäämien kattamisen vaikutuksiin. Takautuvan palkkaharmonisoinnin vaikutukset voivat selvityksen mukaan olla aluekohtaisesti suuruusluokaltaan jopa useita kymmeniä miljoonia euroja. Palkkaharmonisaation perusteella eri alueiden kunnat ovat eri asemassa riippuen siitä, onko palkkaratkaisu tehty vai tehdäänkö ne vasta sote-uudistuksen voimaantulon jälkeen. Täysin kattavia euromääräisiä tietoja palkkaharmonisaation kustannusvaikutuksista ei ole. On välttämätöntä, että tilanteeseen löydetään asianmukaiset ratkaisukeinot.

Mietintöön sisältyy myös toinen lausuma, jonka mukaan hallituksen on huolehdittava siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen tavoitteiden toteuttamista seurataan pitkäjänteisesti ja havainnoista raportoidaan säännöllisesti.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin muutamin huomautuksin ja teknisluonteisin tarkistuksin. Mietintöön on jätetty kaksi vastalauseetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia esittelystä. — Ja edustaja Harkimo.

13.31 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies! Puhumme 20 miljardin uudistuksesta ja tuomme hallintovaliokunnan mietinnön torstaina klo 18, päivää ennen juhannusaattoja.

Tässä uudistuksessa ei pystytä takaamaan hoitoa eikä palvelua. Molemmat valiokunnat, sosiaali- ja terveysvaliokunta ja hallintovaliokunta, kiinnittävät huomiota siihen, että palkkaharmonisaation, palkankorotusten ja iet-kustannusten rahoitusta ei ole huomioitu mitenkään. Tälläkin hetkellä on yhdeksän aluetta, joissa on tehty palkkaharmonisaatio. Nämä alueet eivät ole saaneet minkäänlaisia kompensatiota, joten he joutuvat karsimaan ope- tus- ja muusta toiminnasta kunnissaan. On vielä mahdollista, että on alueita, joissa on tehty investointeja: on esimerkiksi yksi alue, jossa on tehty 8 miljoonan euron investointi, mutta tämä rahoituslaki ei anna minkäänlaisia rahoja heille ja kieltää velkojen ottamisen sillä alueella. Tämä rahoituslaki ei myöskään anna vastausta sille, että 7 500 hoitajaa tarvitaan lisää, mutta rahoitusta heille ei löydy.

Koko mietintö on jotenkin torso, ja tämä laki ei tule vastaamaan siihen, mitä nämä alueet tulevat tulevaisuudessa tarvitsemaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Rantanen.

13.33 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä edellä edustaja Harkimo totesi, että mietintö on torso. En sanoisi, että mietintö on torso, mutta koko sote-uudistus ja tämä rahoituslaki ovat kyllä torsoja.

Tässä oikeastaan näkyy se ongelma, mikä tässä koko uudistuksessa on ja joka nähtiin jo silloin, kun koko lakipaketti oli täällä eduskunnassa. Nämä ongelmat, jotka nyt tässä näh-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

dään tämän rahoituslain osalta, kuvattiin jo silloin. Asiantuntijat totesivat, että rahat eivät tule riittämään, ja nyt se tulee toteen, ja tämä esitys valitettavasti ei tätä kyllä korjaa, vaan tosiasiasa nämä alueet joutuvat aloittamaan toimintansa vajaarahoitteisina ja siten, että siellä ei ole otettu huomioon, kuten tässä nyt todettiin, palkkaharmonisaatiota eikä palkan-korotuksia ja tietojärjestelmät, hoitotakuut ja niin edelleen ovat puutteellisia.

Ja, se, mikä tässä on kuvaavaa, on se, että jo nyt hyvinvointialueet esittävät, että heiltä puuttuu 5,4 miljoonaa — näiltä alueilta, jotka ovat näitä arvioineet. Tuonne 85 miljoonaan euroon asti on rahoituspuutetta, ja kuitenkin tähän toimintaan käytetään 1,1 miljardia enemmän kuin tänä vuonna, että siinä mielessä olemme melkoisessa suossa tässä.

Perussuomalaiset jätti tähän mietintöön vastalauseen, koska me näemme ongelmaksi sen, että jos tätä rahoitusvajetta lähdetään korjaamaan vasta siinä vaiheessa, kun nämä alueet ovat jo aloittaneet, niin siellä on täysin mahdoton sitä työtä tehdä. Näimme tämän ongelman niin pelastustoimen mutta myös tämän sote-puolen osalta, ja nimenomaan niin, että näissä laskelmissa ei oteta huomioon näitä edellä mainittuja kustannuksia.

Me jätimme tähän vastalauseeseen myös kaksi lausumaehdotusta, joista ensimmäinen kuuluu: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin hyvinvointialueiden kroonisen rahoitusvajeen korjaamiseksi ennen hyvinvointialueiden varsinaisen toiminnan aloitusta.”

Ja toinen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että hyvinvointialueen rahoitusmallissa ilmenevät puutteet korjataan pikimmiten.”

Vain näillä päästäisiin järkevämpään lopputulemaan sen sijaan, että tämä uudistus itse asiassa syöksee sote- ja pelastuspuolen kaaokseen ja asiakkaat jäävät ilman omia, meidän heille lupaamiamme palveluja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

13.36 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä hallintovaliokunnan mietintö on sinälleen ihan perusteellinen, mutta se lakiesitys, mikä tällä taustalla on, on riittämätön. Ja tietenkin koko sote-uudistus on jo tähän mennessä, kun tuolla hyvinvointialueilla sen käyntiin lähtemistä on lähdetty valmistelevaan, osoittanut sen, miten paljon tästä puitelainsäädännöstä puuttuu, ja ehkä kaikkein suurin ja vakavin puute on nimenomaisesti tämä rahoituksen puute. Tietysti tässä hallituksen esityksessä näitä tarvetekijöitä on lisätty, mikä itsessään on kyllä hyvä asia, mutta sitten se kokonaisuus, eli se riittämätön rahoitus tämän sote-uudistuksen toimeenpanemiseksi, on se kaikkein suurin puute.

Tietysti näitten kertomienkin kohdalla, esimerkiksi tämän väestökertoimen, iso painoarvo on nostettava esille. Esimerkiksi viime kaudella Sipilän hallituksen esityksessäkin, joka sitten kaatui ennen valmistumistaan, tuo väestökerroin oli pienempi. Tämä väestökerroinhan rankaisee erityisesti sellaisia alueita, joilla väestö vähenee. Jos ajatellaan vaikkapa Itä-Suomea, jossa on muuta maata korkeampi sairastavuus ja toisaalta ikääntyminen ja siten vielä tämä väestökertoimen painoarvo, niin se aiheuttaa sen, että tietyt alueet lähtevät rahoituksellisesti erittäin pitkältä takamatkalta.

Tähän mennessä ei ole tullut hallitukselta esitystä myöskään siitä, että kun tulevaisuuden investoinnit ja se, minkä verran esimerkiksi hyvinvointialueella on mahdollisuus ottaa velkaa näitten investointien hoitamiseen, suuressa määrin riippuvat siitä laskennallisesta tuloksesta, minkä tuo hyvinvointialue tekee. Esimerkiksi Pohjois-Savossa on tilanne, jossa sairaanhoitopiiriltä siirtyvät mittavat investoinnit ja myös mittavat velat tuolle hyvin-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

vointialueelle, niin se tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueen on ensitöikseen lähdeittävä tekemään valtavaa karsintaa menoista, jotta voidaan näistä tulevasta investoinneista, jotka tulevat, siis ikään kuin lankeavat, sinne hyvinvointialueelle, edes selvitä. Tämä asettaa nämä monet hyvinvointialueet hyvin eriarvoiseen asemaan keskenään, ja tätäkään asiaa ei tässä hallituksen sote-esityksessä millään tavalla huomioitu, kun lähdettiin miettimään sitten sitä rahoituksen tulevaisuutta.

Vielä nostaisin esille täällä nämä palkkaharmonisaatiokustannukset ja ict-kustannukset ja sitten myöskin tämän yliopistosairaaloitten kohdalla olevan rahoitusvajeen. Hallitushan tässä keväällä yritti saada tämän yliopistokertoimen tämmöisenä nollasummapelinä hoidettua, elikkä niin, että muut alueet olisivat sitten näille yliopistoalueille antaneet osan rahoituksesta. No, sehän ei tietenkään ole järkevää, vaan kun yliopistoalueella koulutetaan lääkäreitä koko maan tarpeeseen, niin on aivan selvää, että silloin on myöskin saatava rahoitus, joka on erillinen ja tästä riippumaton. Tietysti on hyvä, [Puhemies koputtaa] jos tätä vielä ensi syksyille ollaan valmistelema.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vestman poissa. — Edustaja Huttunen.

13.39 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Ymmärrän täysin kritiikin, mikä on tähän sote-uudistukseen täällä salissa liittynyt. Fakta on kuitenkin se, että tämä sote-uudistus oli tehtävä. Sitähän on tehty täällä eduskunnassa niin kauan kuin itse muistan, ja nyt se vihdoin on saatu maaliin. Myös se on tunnustettava ja sanottava ääneen, että uudistus ei varmasti ole heti valmis eikä uudistus varmasti ole heti hyvä, ja omalta osaltaan myös tämä lakiesitys ja tämä mietintökin on osa tätä korjaussarjaa, eli sitten kun huomataan, että siellä on korjattavaa ja kaikki ei vielä heti ole kunnossa, niin sitten lakiesityksillä ja asetuksilla tullaan muutoksia sinne tekemään.

Itse kiinnitän huomiota tässä ihan oikeastaan muutama asiaan, ja toinen on tämä suurin asia elikkä hyvinvointialueitten rahoitus, mistä myös täällä salissa on puhuttu. Hallintovaliokuntakin pyysi lausuntoja täältä hyvinvointialueilta, ja niissä lausunnoissa — oikeastaan lähes kaikissa — nousi esille tämä huoli rahoituksen riittävydestä siellä hyvinvointialueella, ja siellä esille nousivat alueen kannalta myös tämä palkkaharmonisointi ja ne kustannukset, mitä se tuo tullessaan alueelle.

Itse nostan esille kuntien rahoituksen. Tulen Pohjois-Karjalasta Siun soten alueelta, missä me lähdettiin tekemään etupainotteisesti tätä sote-uudistusta, ja kyllähän tämä palkkaharmonisointi ja se, miten näytti, että se kohtelee tulevaisuudessa kuntia, oli meille aivan jäätävä suihku niskaan. Tämähän tarkoitti käytännössä sitä, että silloin kun me lähdettiin todellakin etupainotteisesti tekemään uudistusta ja kuntayhtymäpohjalta sitä asiaa on siellä hoidettu, niin kun me ensin oletimme, että ne palkat täytyy harmonisoida siihen mediaaniin eli keskipalkkaan, ja nyt kun näyttää siltä, että ne pitääkin harmonisoida sinne maksimiin elikkä suurimpaan palkkaan, niin tämä erotushan on jäämässä sitten alueen kuntien maksettavaksi. Ja olemme sanoneetkin siellä, että me vielä jotakuinkin ymmärrämme, että jos tämä näin menisi, mutta se, että siitä rangaistaisiin kuntia tulevaisuudessa sitten valtionosuusmenetyksinä maailman tappiin asti, niin se on se epäoikeudenmukaisuus tässä. Myös hallintovaliokunta kiinnitti todella hyvin tähän omassa mietinnössään huomiota ja totesi sen, että tämä on epäkohta, ja meidän saimmekin sitten selvityksen, ja tämän selvityksen mukaan valtiovarainministeriö selvittää nyt asiaa yhdessä Kuntaliiton kanssa ja tähän asiaan olisi tulossa korjausta. Tämä korjauksen tarve on kyllä todella suuri, ja alueilla

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

on tästä suuri huoli, ja luotan siihen, että asia ratkeaa nyt oikeudenmukaisesti alueita ja alueitten kuntia kohtaan. Olemme katsoneet Pohjois-Karjalassa esimerkiksi, että jos tämä asia ei ratkeaisi, niin siellä olisi kolmen kunnan osalta tulevaisuus erittäin synkkä tämän leikkauksen myötä, ja näin emme todellakaan tahdo käyvän.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Purra.

13.42 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilla on krooninen rahoitusvaje. Se on korjattava ennen kuin hyvinvointialueet varsinaisesti aloittavat toimintansa. Sote-uudistusta koskeva lainsäädäntö kiirehdittiin läpi eduskunnassa, ja se on edelleen keskeisiltä osin puutteellinen. Erityisesti rahoituksen osalta puutteet ovat vakavia, ja tämä valittu rahoitusmalli heikentää vakavasti järjestämisvastuussa olevien tahojen kykyä tehdä tarpeellisia tai edes välttämättömiä investointeja sekä ylläpitää edes nykyisen kaltaista sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluverkkoa.

Edelleen ongelmana ovat myös alueiden erityispiirteet, niitä kun ei ole huomioitu riittävästi tarvetekijöissä eivätkä ne kuvaa alueellisesti tilannetta oikein. Esityksen mukainen rahoitus vahvistaa entisestään mallissa jo nyt olevia rakenteellisia ongelmia. Eniten kärsivät alueet, joilla on valmiiksi merkittäviä ongelmia vastata asukkaiden ja asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluihin.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on erikseen kysynyt kaikilta hyvinvointialueilta arviota alueen rahoitusvajeesta vuonna 23. Luen niitä nyt tässä: Päijät-Häme reilut 50 miljoonaa, Pohjois-Savo 70 miljoonaa euroa, Pohjois-Karjala 35 miljoonaa, Lappi ainakin 11 miljoonaa, Pohjois-Pohjanmaan talouden sopeutustarve jopa 85 miljoonaa, Etelä-Karjalan vaje vähintään 16 miljoonaa, Keski-Uusimaa noin 8 miljoonaa, Keski-Pohjanmaa noin 20 miljoonaa, Etelä-Savo noin 26 miljoonaa, Keski-Suomi noin 76 miljoonaa — karmeita lukuja, joita valitettavasti hallintovaliokunta ei mietintöön yksimielisesti saanut.

Hallituksen esitys perustuu aivan liian optimistiseen arvioon paitsi talouden kehityksestä ja kuntien verotulojen kasvusta myös kaikesta muusta. Ict-vaatimusten tiukentuminen ja siitä aiheutuva kustannustason kasvu, hoitajamitoitus, vuokrankorotukset, kustannusnousu palvelu-, aine- ja tarvikeostoissa, henkilökustannusten nousu, palkankorotukset — esimerkiksi kaikki nämä — olisi otettava huomioon nykyistä paremmin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ja koko sote-uudistus uhkaavat kriisiyttää suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen. Hallituksen on huolehdittava siitä, että hyvinvointialueen rahoitusmallissa ilmenevät puutteet korjataan välittömästi. Tällä hetkellä kaikki mittarit huutavat punaisella. Muuten tämä koko uudistus on pelkkää lainsäädäntöpapereita, tavoitteita ja suurhankkeita ilman rahoitusta, ilman suunnitelmaa. Mietin, onko se sitten seuraava hallitus, joka nämä korjaa, joka jostakin taikoo tälle uudistukselle rahat. Toistaiseksi hyvinvointialueilla on keskitytty lähinnä palkkaamaan kovapalkkaisia johtajia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Laakso.

13.46 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Huttunen kehui tuossa äsken, että sote-uudistus saatiin vihdoinkin maaliin. Totuudessahan se ei ole maalissa, eikä ollut missään tilanteessa eikä ole vielä lähelläkään, koska jo valmistusvaiheessa tiedettiin, että siitä tulee torso. Ja tilanne on se, että jostain syystä — tai kyllähän minä tiedän syynkin, sehän oli vain

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

niin sanotusti vaalipoliittinen homma, että se piti saada maaliin, niin että saadaan olevinaan irtopisteet kerättyä siitä, että saatiin vihdoinkin viimein maaliin se, mitä on tehty vuositolkulla. Mutta tilanne on se, että se on kyllä niin keskeneräiseksi jäänyt alun perinkin, että sillä ei paljon pitäisi päästä kehumaan.

Omalla alueellani, niin kuin puhemies hyvin tietääkin, Kymsotella tehtiin etupeltoon näitä asioita ja oletettiin, että tästä asiasta tullaan saamaan jotain hyötyä. Tilannehan on se, että vielä ei ole päässyt kunnolla alkamaan, kun on sellainen 60 miljoonan euron gäppi, mikä pitäisi jostain löytää, ja palkkaharmonisoinnit ovat tekemättä, mitkä lankeavat sitten meille kuntapäätäjillekin riesaksi asti. Fiilikset ovat ainakin siellä Kymenlaakson suunnalla aivan maassa, koska ei oikein tiedetä, millä tästä koko sotkusta päästään esiin.

On kyllä ikävää kuunnella, että täällä puhutaan sitten, kuinka nämä asiat ovat hyvin ja kaikkea tällaista ja että me ollaan saatu hieno sote-uudistus nyt olevinaan maaliin. Tilanne on se, että meillä tulee olemaan rahoitusvaje ihan hirvittävä tämän koko paketin osalta, ja ei käy kyllä kateeksi seuraavaa hallitusta, minkä pitää ruveta etsimään näitä rahoja jostain. Tämän hallituksen olisi ehdottomasti pitänyt kantaa kortensa kekoon ja kaivaa sitä rahaa vähän reilumminkin etupeltoon näihin ongelmiin. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Essayah.

13.48 Sari Essayah kd: Kiitoksia, puhemies! Otin vielä tämän toisen puheenvuoron, koska tuossa edustaja Huttunen minusta kyllä hyvin kuvasi tätä tiettyjen hyvinvointialueitten hankalaa tilannetta eli näitten, jotka ovat lähteneet sairaanhoitopiiripohjaisesti liikkeelle aikaisemmin — kuten on tehty esimerkiksi Pohjois-Karjalan Siun sotessa — kun nyt sitten rahoitus palkkaharmonisaation osalta on lankeamassa alueen kuntien maksettavaksi. On hyvä, jos valtiovarainministeriössä mietitään nyt sitten jotakin ratkaisua, koska tuntuu siinä ajassa aika epäselvältä, että näitä alueita, jotka lähtivät etunenässä liikkeelle — heitä siihen kovasti kannustettiin — nyt sitten rangaistaan rahoituksellisesti, koska he joutuvat maksamaan kuntina omasta pussistansa nämä palkkaharmonisaatiokulut, kun taas sitten muitten kohdalla jäädään odottelemaan, mikä on sitten tuleva valtiovallan ratkaisu palkkaharmonisaation suhteen. Ja jos ajatellaan tätä, mikä päälakina täällä talossa hyväksyttiin, niin siellä kuitenkin lähtökohtaisesti todettiin, että mikään kunta ei saa joutua kriisimenettelyyn sen tähden, mitä tämä sote-uudistus tuo tullessansa. Tietysti ainakin siinä mielessä voisin ajatella, että tämä lainkohta jo tietyllä tavalla velvoittaa tämän hallituksen, joka on tällaisen lain tehnyt, myöskin etsimään sitten ratkaisuja näitten kuntien tilanteeseen.

Toinen kohta, mikä on jäänyt myöskin tässä lakien hyväksymisessä hyvin vähäiselle ja joka myöskin aiheuttaa tällä hetkellä sinne kuntien puolelle aikamoista rahoituksellista painetta, liittyy näihin soten tukitoimintoihin, joita nyt sitten kiireen vilkkaa on tuolla alueilla erilaisilla ratkaisuilla viety eteenpäin, ja monissa kohtaa sitten julkisomisteiset in-house-yhtiöt ovat olleet niitä, jotka ovat tämän tukitoiminnon ottaneet haltuunsa. Tämä on herättänyt keskustelua erityisesti ruokahuollon kohdalla, koska pienet kunnat, joilla on ollut esimerkiksi yksi valmistuskeittiö, ovat tulleet siihen tilanteeseen, että heidän on ollut mahdotonta jakaa tätä keittiötä kahden toimijan kesken, ja on voinut olla myöskin se tilanne, että esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen asiakasmäärät ovat yksistään olleet liian pienet, jotta sitten sen oman valmistuskeittiön ylläpitäminen olisi ollut enää taloudellisesti järkevää. Siellä on kuntia, jotka ovat isoja keittiöinvestointeja tehneet aikaisemmin ja jotka joutuvat toteamaan, että ne ovat nyt tässä tilanteessa turhia — in-house-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

yhtiöt ottavat koko ruokahuollon haltuunsa ja eivät välttämättä jätä enää kuin jakelukeittiöitä tai jakelupisteitä tuolle alueelle. Samoin on kuntia, joissa oman alueen elintarviketuotannon käyttäminen julkisissa hankinnoissa on ollut hyvin suurta. Esimerkiksi Kiuruvesi on sellainen kunta, joka on ollut esimerkkinä monelle suomalaiselle kunnalle hankinnoissa. Nyt pelätään, että näitten in-house-hankintojen myötä sitten sen oman lähiruoan käyttö vähenee huomattavasti. Samoin sitten myöskin vanhusten ruokahuolto, se, kuinka monena päivänä [Puhemies koputtaa] saa lämmintä ruokaa, myöskin tämä asia, on näissä hankinnoissa jäänyt syrjään.

Eli paljon on valitettavasti korjattavaa tässä sotessa vielä eteenkinpäin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Elo.

13.51 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoituksen kohdentaminen alueiden todellisten tarpeiden mukaan on äärimmäisen tärkeää uudistuksen onnistumisen kannalta. Kuten hallintovaliokuntakin korostaa, rahoitusmallin kehittäminen ja taustalla oleva tarvemalli edellyttävät jatkuvaa kehitystyötä.

Sote-uudistuksen myötä kasvukaupunkien investointi- ja rahoitusasema heikkenee. Onkin tärkeätä, että vero- ja valtionosuusjärjestelmä huomioi jatkossa aiempaa paremmin kasvavien kaupunkien erityispiirteet, kuten alueelliset kustannuserot, kaupungistumiseen liittyvät tekijät, muun muassa vieraskielisten osuuden ja segregaaation, ja asunnottomuuden. On siis tärkeää, että kuntien rahoitusasemaa tarkastellaan ja korjataan tarvittavalla tavalla. Tästä kuntien rahoitusjärjestelmästä onkin tehty kokonaistarkastelu, ja järjestelmää on tarkoitus kehittää siten, että edistetään kuntatalouden kestävyyttä ja vakautta ja turvataan muun muassa juuri kasvavien kuntien ja kaupunkien investointikykyä. Valtionosuus-uudistuksen pohjaksi on tärkeää kerätä tietoa ja kokemusta kuntien taloudesta ja rahoitusjärjestelmän toimivuudesta sote-uudistuksen jälkeen.

Me kaikki kuntapäätäjät tiedämme, että kunnat toimivat taloutensa sopeuttamiseksi ja uudistamiseksi parasta aikaa, mutta myös valtion tulee jatkaa toimia työllisyyden parantamiseksi ja kuntien tulopohjan vahvistamiseksi. Myös nämä näkökulmat ovat mukana hallintovaliokunnan mietinnössä, ja halusin ne myös tähän keskusteluun nostaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Talvitie.

13.53 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme tosiaan sote-rahoituksen muutosta, jossa siis hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia, muun muassa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia, muutetaan paremmin vastaamaan niihin hyvinvointialueen tehtäviin, vastuisiin ja tarpeisiin, mitkä niillä on.

Mutta harmittavaa on se, että vaikka tätä rahoituslakia ja kertoimia nyt muokataan, niin se iso asia eli se, että hyvinvointialueille valtio tulisi myös osoittamaan sen rahoituksen, jonka hyvinvointialueet tulevat tarvitsemaan, ei toteudu. Ja kokoomuksen valiokuntaryhmä hallintovaliokunnassa totesi, että on välttämätöntä tähän vastalause jättää. Olemme toki jo tuoneet näitä rahoitukseen liittyviä huolia jo silloin, kun lainsäädäntöä säädimme puolitoista, kaksi vuotta sitten, mutta yksi keskeinen huoli oli jo silloin se, että rahoitusmallista puuttuu kokonaan ohjausvaikutus terveyden parantamiseksi. Mallissa ei ole mitään kannustimia saada aikaan sellaisia muutoksia, että ihmiset alueilla voisivat ajatella ja hyvinvointialueet voisivat tehdä tekoja siihen, että ihmiset tulevaisuudessa saisivat oikea-aikais-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

ta ja hyvää hoitoa ja näin ollen myöskin olisivat terveempiä. Niin sanotun HYTE-kertoi-men eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella jaetaan vain yksi prosentti hyvinvointialueiden rahoituksesta.

Myös mahdollisiin 2030-luvulla tuleviin kustannussäästöihin liittyy paljon epävarmuutta. Muutuskustannukset lisäävät sote-palveluiden menoja pitkään. Keskeiset muutuskustannukset ovat muun muassa ict-menot, työntekijöiden siirtyminen uuden työnantajan palvelukseen sekä palkkojen harmonisointi — monet asiat, mitkä ovat tulleet täällä salissa jo kahden vuoden aikana keskeisesti nostetuksi, mutta näihin ei kuitenkaan sitten tätä rahoitusta eikä myöskään ratkaisuja osoiteta. Ict-investoinneissa tulee todennäköisesti käymään niin, että meillä tulee olemaan parikymmentä erilaista järjestelmää, emmekä pysty erikois-sairaanhoidon järjestelmiä ja sitä kautta mahdollista integraatiota toteuttamaan, mikä oli kuitenkin ja on ollut 15 vuotta sote-uudistuksen tavoite.

Hyvinvointialueiden rahoituksessa ei ole huomioitu myöskään alueiden erilaisuutta ja sitä lähtötilannetta, ja alueet ovat muutoksessa hyvin erilaisessa tilanteessa riippuen siitä, onko muutoksen pohjalla esimerkiksi sairaanhoitopiiriä tai kuntayhtymää vai lähdetäänkö muutokseen aivan uudelta pohjalta. Kokoomus näkee, että rahoituksen tarvekertoimien ajantasaistaminen muun muassa sosiaalisten tarpeiden ja vieraskielisyyden osalta olisi jatkossa perusteltua.

Valiokunta pyysi hyvinvointialueilta lausunnot ensi vuoden rahoitusvajeesta. Kysyimme, mikä on hyvinvointialueenne rahoitusvaje vuonna 2023 tämänhetkisten arvioiden mukaan. Toki arviot vaihtelivat, eivätkä ne ole näin ollen yhteismitallisia, mutta yhteen laskettuna niistä lausunnoista, jotka saimme, rahoitusvaje on noin 400 miljoonaa euroa. Ja kun noin puolet hyvinvointialueista ei vastannut nopeutetussa aikaikkunassa, niin yhteensä rahoitusvaje on varmaan noin vajaan miljardin luokkaa. Kyseessä on siis valtava hyvinvointialueiden odotusten ja rahoituksen välinen epäsuhta, ja kokoomuksen mielestä hallituksen on tämä viipymättä korjattava.

Luen täältä muutamista lausunnoista, jotka siis ovat mietinnön myötä myöskin julkisia: Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle talouden sopeutustarve ensi vuodelle on vähintään 50—55 miljoonaa, joka vastaa arvioidusta nettobudjetista noin 3,3:a prosenttia, mutta korkomarkkinoiden muutos ja hoitajaliittojen palkkaratkaisun taso huomioiden lisäsopeutumistarve ensi vuodelle mainitun lisäksi voi olla jopa 20—30 miljoonaa euroa. Ja Keski-Uudenmaan hyvinvointialue toteaa, että talousarvio on alustavasti muodostumassa alijäämäiseksi 13 ja puoli miljoonaa euroa. Mikäli talouden ja toiminnan kehittämisen ohjelman tavoitetta ei saavuteta ja vuoden 22 tilinpäätös on ennakoitua huonompi, voi rahoitusvaje ensi vuonna nousta yli 30 miljoonaan euroon. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen vuoden 23 rahoitusvajeesta uupuu noin 20 miljoonaa euroa. Satakunnan hyvinvointialueen osalta rahoitusvajetta ei pystytä vielä kertomaan, koska talousarvion teko alkaa vasta syyskuussa, mutta tämän hetken tiedon mukaan ict-rahoituksessa pelkästään on jo vajetta kymmenen miljoonaa euroa. Etelä-Savon hyvinvointialueen rahoitusvaje on 26 miljoonaa euroa. Keski-Suomen hyvinvointialueella on sellainen tilanne, että ensi vuoden lainanottovaltuus on valtioneuvoston 16.6.22 tekemän päätöksen mukaan nolla euroa. Keski-Suomen hyvinvointialueelle siis myös investoinnit tulee pystyä rahoittamaan vuosikatteella tai kassavaroilla. Tämä lisää todellakin epävarmuutta rahoituksen riittävydestä. Talousarvion kehystarpeita on Keski-Suomen hyvinvointialue arvioinut, ja valmisteluorganisaation esittämät tarpeet ovat tällä hetkellä suuruusluokaltaan noin 76 miljoonaa euroa. Päijät-Hä-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

meessä ollaan 12 miljoonaa euroa alijäämäisiä, ja jos tietyt asiat ja riskit toteutuvat, niin jopa 50 miljoonaa euroa, ja Pohjois-Savossa 70 miljoonaa euroa.

Voi äkkiseltään kuulostaa, hyvät kollegat, aika pieneltäkin luetella kymmeniä miljoonia euroja, mutta kun ne summaa yhteen, niin jos puhutaan miljardiluokan rahoitusvajeesta ensi vuodelle, niin tiedämme, että ei ole kyse ihan pienestä asiasta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

14.00 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Talvitie esitteli äsken hallintovaliokunnan kokoomusryhmän vastalauseen. Tähän rahoitusmalliin ja rahoituslakiin liittyy todella merkittäviä ongelmia, mitä tulee rahoituksen riittävyyteen — puhutaan miljardiluokan vajeesta hyvinvointialueiden arvioiden perusteella.

Nostan tässä omassa puheenvuorossani esille pelastustoimen rahoitusvajeen.

Hallintovaliokuntahan on sote-uudistuksesta antamassaan lausunnossa jo kiinnittänyt huomiota pelastustoimen rahoitusvajeeseen ja pitänyt silloin välttämättömänä sitä, että uudistuksessa huolehditaan pelastustoimen riittävästä rahoituksesta. No, kevään 22 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä asiaan liittyen ei ole tehty mitään päätöksiä, ja tämän rahoituslakiesityksen liitteenä olevan taulukon perusteella huomataan, että yleisesti pelastustoimen rahoitus on riittämätön. Joillakin hyvinvointialueilla puhutaan todella mittavasta rahoitusvajeesta pelastustoimen osalta. Otan esimerkiksi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen, jossa pelastustoimen rahoitusvaje on 30 prosenttia, siis 30 prosenttia tulisi kuluja leikata, jotta päästäisiin tämän rahoitusmallin mukaiseen rahoitustasoon. Jokainen ymmärtää, että tällainen 30 prosentin leikkaus pelastustoimen kuluista tarkoittaa merkittävää heikennystä turvallisuuteen ja varautumiseen. Tämä rahoituslaki ei myöskään huomioi muutuneen turvallisuustilanteen vuoksi kriisivalmiuden nostamisesta aiheutuvia kustannuksia, kuten hallintovaliokunta on omassa mietinnössään todennut.

No, erityinen ongelma, mitä tulee pelastustoimen rahoitukseen, liittyy pelastustoimen rahoituskriteereihin. Niitähän on tässä rahoituslaissa kolme. Isoin osa laskennallisesta rahoituksesta määräytyy asukasmäärän perusteella, se on 65 prosentin osuus. Sitten riskiteknijät-kriteerillä määräytyy 30 prosentin osuus rahoituksesta ja sitten loput 5 prosenttia asukastiheyden mukaan. Iso ongelma on siinä, että tässä riskiluokkatarkastelussa ja riskien määrittelyssä ei oteta riittävästi huomioon tällaisia kansallisesti merkittäviä riskikohteita. Esimerkkinä Helsingissä, jossa sijaitsee yli viidesosa kaikista Suomen riskiluokaltaan korkeamman riskin alueista, tämä pelastustoimen rahoitusta määrittävä riskikerroin on arvoltaan Suomen pienin. Tämähän on ihan absurdi lähtökohta rahoituksen määräytymiselle.

Toinen esimerkki on öljyntorjunnasta johtuvat kulut. Öljysuojarahasto ollaan ajamassa alas, ja sieltä ei jatkossa enää avustuksia pelastustoimelle tule öljyntorjunnan järjestämiseksi, ja nämä puutteet rahoituksessa tulisi myöskin korjata. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos on omassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että tämä on todellinen riski, mitä tulee kansalliseen öljyntorjuntaan, että tämä rahoitusmekanismi ei tätä öljysuojarahaston alasajoa riittävästi tai itse asiassa lainkaan huomioi. Tältä osin hallintovaliokunnallahan on yksimielinen lausumaehdotus siitä, että öljyntorjunnan rahoitus turvataan ja hallitus ryhtyy tältä osin toimenpiteisiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Marttinen.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

14.04 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on pidetty erinomaisia puheenvuoroja edellä, enkä kaikkia niitä huomioita halua toistaa, mutta muutama kommentti tähän kokonaisuuteen.

Ensinnäkin täällä edustaja Talvitie toi hyvin esille sen, miten vakavista ja isoista asioista tämän sote-uudistuksen yhteydessä me tällä hetkellä puhumme. Siis jos puhutaan siitä, että jo lähtökohtaisesti hyvinvointialueet tulevat tarvitsemaan merkittävää lisärahoitusta toiminnan käynnistämistä varten, niin onhan tässä muutoksessa varsin isoja ongelmia. Samaa aikaan, niin kuin on tuotu esille, siis pelkästään palkkaharmonisatiossa kyse on erittäin mittavan kokoluokan summista, samoin ict-kuluissa ja muissa muutostalustuksissa. On varmasti niin, että hallituksen täytyy nyt arvioida tätä tilannetta vielä tämän jälkeen uudelleen. Pidän varsin ongelmallisena myös sitä, että tämä muutos tulee nostamaan kuitenkin julkisia kustannuksia kumulatiivisesti pitkälle 2030-luvulle, ennen kuin suunta tulee sitten siltä osin muuttumaan.

Mutta, herra puhemies, haluan myös tarttua tähän pelastustoimen tilanteeseen, josta olemme keskustelleet paljon myös aikaisemmin tässä salissa ja valtiovarainvaliokunnassa, missä istun. Kun siellä kävimme läpi tätä hallituksen sote-esitystä viime keväänä, niin kiinnitimme paljon huomiota myös tähän kokonaisuuteen. Silloin asiantuntija-arvioiden mukaan puhuttiin siitä, että pelastustoimen rakenteellinen rahoitusvaje on noin 80 miljoonaa euroa Suomen tasolla. Jo silloin eduskuntakäsittelyn yhteydessä oli mielestäni hyvin laaja yhteisymmärrys eduskunnassa siitä, että kun kuitenkin pelastustoimi on ikään kuin rahoitukseltaan hyvin pienikin osa tätä kokonaisuutta — mutta sitäkin tärkeämpi — ja kun keran rahoitus on yleiskatteellista eikä sitä voida myöskään korvamerkitä ikään kuin erikseen pelastustoimelle, niin on äärettömän tärkeää, että hallitus korjaa esitystä niin, että pelastustoimen rahoitus ja sitä kautta myös tämä toiminta voidaan turvata kaikkialla Suomessa, kaikissa maakunnissa. Nyt me näemme sen, että näin ei tosissaan ole siis toimittu. Tämä on minusta hienoa, että hallintovaliokunta on tähän asiaan kiinnittänyt huomiota. Ja pidän sitä kyllä varsin kummallisena, että näin perustavanlaatuisesta suomalaisten turvallisuuden liittyvästä kysymyksestä hallitus ei ole ottanut koppia ja tehnyt niitä tarvittavia muutoksia, joita kuitenkin eduskuntakäsittelyssä vuosi sitten on erittäin keskeisesti nostettu esille, niitä ongelmia, mitä tähän asiaan on liittynyt. Mielestäni on täysin välttämätöntä, että pelastustoimen osalta tehdään tarvittavat korjaukset, jotta tosissaan, kuten sanoin, kaikkialla Suomessa toiminnot pystytään turvaamaan myös ensi vuonna, kun hyvinvointialueiden toiminta sitten alkaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Semi.

14.07 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Tämä sote-uudistus on, voidaan sanoa, monien vuosikymmeneen suurin hallinnollinen uudistus, mitä on tehty. Jos mietitään kuntien rahoitusta, niin siitä leikkautuu suuri osa, samoin palveluista siirtyy suuri osa pois kunnilta, ja samalla tavalla ne siirtyvät hyvinvointialueille. Niiden rahoituksen tarvetta koko ajan koetetaan saada kuntoon, mikä se oikea mitoitus on. Ja tämän rahoituksen riittävyyttä tulee seurata koko ajan ja tarvittaessa puuttua siihen, miten se oikea jako on tehty ja millä tavalla se toimii suhteessa palveluihin.

Asia, mikä itseäni on jäänyt paljon mietityttämään, on tämä pelastustoimen tulevaisuus. Siihen pitää todella kiinnittää paljon huomiota, koska kysymyksessä on tilanne, että sieltä poistuu vuoteen 2030 mennessä erittäin suuri määrä pelastajia, eläköityy omasta tehtäväs-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

tään. Ja samassa suhteessa sitten se, kun tuli tämä korkeimman hallinto-oikeuden päätös, missä todettiin, että varallaolojärjestelmä ei täyttänyt varallaolojärjestelmän oikeutta, vaan ne muutettiin ylityöksi, aiheutti sen, että siellä on lisäksi vielä 1 500 pelastajan tarve. Tämä aiheuttaa itselleni sellaista mielikuvaa ja mietityttää, kuinka me saadaan hoidettua tämä asia kuntoon, jotta pelastajia riittää maakunnissa eri puolilla riittävästi. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 68/2022 vp sisältyvien 1.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain sekä ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2022 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 3/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 3/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Ronkainen.

Keskustelu

14.09 Jari Ronkainen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva muutos vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annettuun lakiin ja ampuma-aselakiin on äärimmäisen tärkeä. Sillä mahdollistetaan Puolustusvoimien aseiden ja patruunoiden käyttö vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa. Venäjän hyökättyä Ukrainaan on vapaaehtoisen maanpuolustuksen kysyntä kasvanut valtavasti. Erityisesti tässä tilanteessa on pystyttävä varmistamaan, että kaikille halukkaille löytyy mielekästä tekemistä vapaaehtoisen maanpuolustuksen parissa. Kasvanut kysyntä kertoo vahvasta maanpuolustustahdosta, ja tuota tahtoa meidän tulee vaalia. Oma historiamme ja Ukrainan näyttämä esimerkki osoittavat, että väkevällä maanpuolustustahdolla on mahdollista vastustaa jopa määrällisesti ja materiaalisesti ylivoimaista vihollista.

Valiokunta toteaa, että ampumataito on keskeinen sotilaan taito. Lisäksi on perusteltua, että vapaaehtoisen maanpuolustuksen käyttöön saadaan ne ampumavälineet, joita reserviläiset tulisivat käyttämään myös tosipaikan tullen.

Arvoisa puhemies! Lyijy on ympäristölle haitallinen raskasmetalli, ja ympäristönsuojelu on otettava vakavasti. Suomi on jo edelläkävijä niin ympäristötietoudessa kuin vastuullisessa ampumaharrastamisessakin. Valiokunta ottaa mietinnössään kuitenkin tiukan kannan EU:n kaavailemaan lyijykiellon laajentamiseen. Jo aiemmin valiokunnan muodostama kanta on ollut, ettei lyijykielto saa vaarantaa maanpuolustuskykyä tai harjoittelua. Selvityksien mukaan lyijylle korvaavia vaihtoehtoja ampumaurheilussa tai reserviläistoiminnassa ei ole. Valiokunta päätyykin esittämään, että komissioon vaikutetaan suoraan mahdollisimman korkealla poliittisella tasolla, aivan puolustusministeritasolla asti. Lyijyn kieltäminen siinä laajuudessa kuin komissio kaavailee tarkoittaisi patruunoiden valmista-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

misen vähenemistä Suomessa, mikä vaikuttaisi välittömästi maanpuolustusvalmiuteen ja harrastusmahdollisuuksiin. Se merkitsee myös useiden ampumaratojen sulkemista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rahoitusvaikeuksien kanssa painivalle poliisille muodostuisi kymmenien miljoonien eurojen lisäkustannukset muun muassa suojavarusteiden ja ampumaratojen uudistamisesta. Kun järki ja maakohtainen yksilöllinen harkinta puuttuvat, niin me perussuomalaiset emme voi lyijykieltoa kannattaa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta ottaa kantaa myös ampumaratojen tilanteeseen Suomessa. Saamamme selvityksen mukaan siviiliampumaradat ovat vähentyneet Suomessa viimeisen 30 vuoden aikana yli 2 000:sta enää reiluun 600:aan. Eri viranomaisten, vapaaehtoisen maanpuolustuksen sekä harrastajien ampumatoimintaa voidaan ylläpitää ainoastaan kattavalla ampumaratojen verkostolla. Suomessa ampumaratojen luvat ovat tiukassa ympäristönsuojelua ja meluhaittoja koskevien näkökantojen vuoksi. Ampumarat on suljettu muun muassa lähelle tapahtuneen asuntorakentamisen vuoksi, jolloin ampumaradalle ei ole enää osoitettu uutta aluetta tai ampumarata ei ole täyttänyt uudistuneita vaatimuksia. Ampumaratoihin liittyvää byrokratiaa tulisi keventää, mutta niiden ylläpitoon ja rakentamiseen tulisi myös myöntää riittävä rahoitus.

Käsittelyssä oleva hallituksen esitys palvelee kokonaisuudessaan Suomen maanpuolustuksen lähtökohtia. Suomen puolustuksen selkäranka on sen koulutetussa reservissä ja kansan maanpuolustustahdossa. Vapaaehtoista maanpuolustusta tukemalla ja MPK:n toimintaa tehostamalla vastataan vapaaehtoisten kasvavaan koulutuskysyntään sekä tuetaan Puolustusvoimien tarvetta kouluttaa reserviläisiä myös kertausharjoitusten ulkopuolella.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalli, poissa. — Edustaja Essayah.

14.14 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on sinällään erittäin kannatettava, ja valiokunnan mietinnössä on kyllä nostettu esille myöskin kohtia, joita haluan kommentoida.

Todellakin vapaaehtoisen maanpuolustuksen puolelta on tullut viestejä, että tällä hetkellä henkilöt hakeutuvat hyvin runsain määrin toimintaan mukaan ja esimerkiksi ampumaradoille, erilaisiin ammunnan alkeiskursseihin ja muihin vastaaviin on oikeasti jonoa. Ja siinä mielessä on todella tärkeää, että erilaisin tavoin pystyisimme varmistamaan sen, että meille maanpuolustuksellisesti tärkeä ampumarajoittelu muun muassa reservin osalta plus myöskin tässä mietinnössä mainittu poliisien ampumataitojen ylläpitäminen pystytään myöskin tulevaisuudessa varmistamaan. Ja tässähän haasteena on sitten nimenomaisesti EU:n lyijyä sisältävien patruunoitten käyttökielto ja ne rajoitukset tietyiltä osin.

Tässähän kansallisesti pyrittiin hakemaan suurta konsensusta ja varmistamaan tämä maanpuolustuksellinen käyttötarve, mikä Suomella olisi poikkeuksena, mutta tässä ei täysimääräisesti onnistuttu, koska tämä meni lyijyasetus kakkosen sisälle. Siinä mielessä on ymmärrettävää, että pelkästään se, että on mahdollisuus käyttää lyijypatruunoita, ei vielä riitä, koska ampumaratojen erilaiset ympäristölupiin liittyvät rajoitukset rajoittavat niitten ampumaratojen käyttömahdollisuuksia, joissa nämä ympäristönormit ovat vielä entistäkin tiukemmat. Ja siinä mielessä täytyy sanoa, että valiokunnassa on tehty hyvää työtä, kun tänne on saatu lausuman muotoon myöskin se asia, että valtioneuvoston on annettava selvitys Suomen ampumaratojen kokonaistilanteesta ja tässä selvityksessä tulee sitten tarkastella myöskin sitä, miten ampumaratojen määrää saataisiin Suomessa lisättyä nykytasosta ympäristönäkökulmat asianmukaisesti huomioiden.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Tuolla on esimerkiksi monien pienien ampumaratojen kohdalla, kun niitten taustayhteisönä toimivat erilaiset ampumaseurat, metsästysseurat tai reserviläiset, että hallinnollinen taakka ja niiden selvitysten määrä, mitä esimerkiksi ympäristölupien kohdalla pitää tehdä, ovat valtavia. Ja meillä on suuri joukko tällaisia ampumaroja, joissa sitten on uhkana se, että niitten käyttölupia ei uusita, koska näitä selvityksiä ei saada tehtyä. Siinä mielessä toivoisin, että tässä esimerkiksi voitaisiin ympäristöministeriön osalta auttaa näitä erilaisia kansalaisjärjestöjä tässä toiminnassa, niin että tehtäisiin selkeät ohjeet siitä, minkälaisia erilaisia lupiin liittyviä selvityksiä tulee kullekin ampumaratatyypille olla valmiina esitettynä, jolloinka tämä aika ei sitten menisi näissä kansalaisjärjestöissä näitten lupaprosessien eteenpäin viemiseen.

Kaiken kaikkiaan siis tämä hallituksen esitys on sinällään kannatettava, eteenpäin vietävä, mutta tässä on näitä asioita, jotka on tuotu valiokunnan mietinnössä hyvin esille ja jotka ovat äärimmäisen tärkeitä, jotta meillä voidaan varmistaa ampumaratojen käyttö myös tulevaisuudessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

14.18 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Elikkä meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain sekä ampumasetuslain 17 §:n muuttamisesta. Tällä nyt oikeastansa mahdollistetaan ja turvataan MPK:n koulutus Puolustusvoimien aseilla. Tässä on laajemminkin käsitelty useita asioita, joista itse haluan nostaa esiin sen huolen, mikä on ollut ja mikä myöskin oikeastansa koko tätä salia on kantanut, eli yhteisen huolen ampumaratojen määrästä, ja sellainen, mikä henkilökohtaisesti on itselle erittäin tärkeä, on tämä Euroopan unionin REACH-asetus tai lyijydirektiivi, jolla tahdottaisiin kieltää lyijyluotien käyttö kosteikkoalueilla.

Olen tähän asiaan perehtynyt aika hyvin. Jo noin kaksi vuotta sitten sain uuden kappaleen puolustusvaliokunnan lausuntoon hallituksen vuosikertomuksesta 2019. Tästä kiitos näin heille, jotka tätä asiaa kannattivat ja tukivat. Nyt se on oikeastansa ollut useamman kerran valiokunnassa esillä eri asiakirjoissa. Se on ollut muun muassa puolustuselonteos- ja jopa Nato-lausunnossa, ja viimeksi se oli julkisen talouden suunnitelmassa. Itse olen sen pyrkinyt näihin aina jumppaamaan. Toki, kun muodostimme valiokunnassa yhteisen kannan silloin ensimmäisestä esityksestä, se on noussut hyvin esiin.

Tuossa edustaja Ronkainen äsken sanoi, että perussuomalaiset eivät kannata tätä lyijyasetusta, eikä sitä oikeastansa varmaan täällä salissa tässä tilanteessa mikään muukaan puolue kannata, mutta itse haluaisin lisätä sen, että me suorastaan vaadimme, että se kumotaan kokonaan. Nyt julkisen talouden suunnitelmaan löytyi mielestäni hyvät eväätkin tämän asian kaatamiseksi, koska niin kuin edustaja Ronkainen tuossa edellisessä puheenvuorossa kertoi, on arvioitu poliisihallinnon taholta, että Suomessa syntyisi useiden kymmenien miljoonien kulut tästä, jos tämä lyijyasetus astuu voimaan. Elikkä se käytännössä tarkoittaa sitä, että luodit jouduttaisiin korvaamaan jollakin muulla materiaalilla, ja nämä muut materiaalit ovat läpäisevämpiä kuin lyijyammukset, ja sitä myöten poliisin turvavälineet, kypärät, liivit, luotisuojat, kilvet tai muut, menisivät uusiksi. Jos tämä Suomessa maksaa kymmeniä miljoonia, niin te voitte kuvitella, mitä se maksaa koko Euroopan tasolla.

Elikkä nyt näkisin näin, ja se on tänne valiokunnan mietintöön kirjoitettukin kappaleeseen 28: ”Valiokunta kannustaa reserviläisjärjestöjä ottamaan luonnokseen aktiivisesti

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

kantaa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että komissioon vaikutetaan myös suoraan mahdollisimman korkealla poliittisella tasolla, esimerkiksi puolustusministerin toimesta. Valiokunta huomauttaa, että komissio on velvollinen ottamaan huomioon myös sellaisen olennaisen informaation, joka ei ole ollut kemikaaliviraston tieteellisten komiteoiden käsitteilyssä mukana.” Elikkä tämä on minun mielestäni niin väkevä juttu, että tällä on mahdollista saada kaadettua, jos muut maat käyttävät järkeään, tämä koko lyijyasetus.

Tämä on sellainen asia, mikä vaikuttaa meidän julkiseen talouteen. Poliisi nyt jo tällä hetkellä kärsii rahan puutteesta ja on joutunut joiltakin osin supistamaan toimintojaan, ja tämä aiheuttaisi valtavan katastrofin, ja se lisäisi meidän maamme kuluja. Eli jossain vaiheessa tulee varmaan tärkeäksi asiaksi miettiä se, mitä me saavutetaan. Onko lyijy siellä penkassa todellakin niin vaarallista, että se aiheuttaisi tällaisen lyijykiellon koko Eurooppaan? Meillä Suomessa on paljon kosteikkoja, ja tämä koskee meidän maata ihan eri tavalla kuin muita maita.

Toinen asia tosiaan, mikä nousikin jo esiin: ampumaratoja meidän pitää saada lisättyä. Siihen on otettu myös kantaa tässä puolustusvaliokunnan mietinnössä. Näen tärkeänä, että suomalaisten tällä hetkellä korkea maanpuolustustahto pysyy yllä lisäämällä ampumaratoja, pysymällä tässä lyijyssä. Se, että reserviläisten ampumaharrastus muuttuisi äärettömän kalliiksi — kuten korvaavat patruunat nostaisivat hinnan moninkertaiseksi, ja he nyt jo ajavat pitkät matkat itsenäiseen ampumarjoitteluun — on tärkeä asia, ja nämä on hyvin huomioitu tässä hallituksen esityksessä ja puolustusvaliokunnan lausunnossa. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Tae poissa. — Edustaja Marttinen.

14.25 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan nyt ensinnäkin kiittää puolustusministeriä, maan hallitusta siitä, että tämä hallituksen esitys on tuotu eduskuntaan, ja totta kai puolustusvaliokuntaa siitä, että asiaa varsin pikaisella ja nopealla aikataululla on pystytty käsittelemään.

Vierailimme maaliskuussa puolustusministeriön alaisen vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan kanssa Säkylässä MPK:n järjestämässä harjoituksessa, ja oli hienoa nähdä se, miten laajasti tämä muuttunut tilanne on kannustanut myös uusia henkilöitä haakeutumaan harjoitustoimintaan, ja kyllä se viesti oli, että harjoitukset ovat hyvin täynnä. Muistan, että silloin kävimme myös laajat keskustelut MPK:n edustajan kanssa siitä, miten nykyinen lainsäädäntö asettaa hyvinkin tiukat rajoitukset ja reunaehdot sille, miten esimerkiksi Puolustusvoimien aseita voidaan käyttää harjoitustoiminnassa. Omaan korvaani se kuulosti varsin erikoiselta, ja nyt tietysti varsinkin tässä muuttuneessa tilanteessa on täysin perusteltua, että lakia muutetaan niin, että tosiasiaa myös MPK:n harjoitustoiminnassa voidaan näitä aseita käyttää. Se tukee koko tätä meidän vapaaehtoista maanpuolustustoimintaa ja harjoitustoimintaa, ja tämä on minusta ehkä kaikkein tärkein asia tämän hallituksen esityksen kautta nyt mietinnössä, mikä tässä laitetaan kuntoon, ja annan sille kyllä täyden tukeni kaikinensa.

Mutta, herra puhemies, sitten lyhyesti vielä toisesta asiasta, joka tässä tulikin jo hyvin esille edustaja Mäenpään ja edustaja Ronkaisenkin puheenvuoroissa ja joka liittyy tähän lyijydirektiiviin ja ampumaratojen tilanteeseen. Tulen itse Satakunnan vaalipiiristä, ja niin kuin tiedätte, maakunta on hyvin vahvasti maanpuolustusmaakunta jo pelkästään meidän Porin prikaatimme toiminnan osalta, mutta myös laajemmin vapaaehtoisen maanpuolustuksen toiminnan osalta. Ja kyllä se viesti, mitä itselleni on tullut jo vuosien ajan liittyen tä-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

hän ympäristösääntelyyn, koskien ampumaratoja ja koskien sitä, miten näitä ratoja voidaan ylläpitää, on ollut hyvinkin huolestunut ja negatiivista tämän kiristyvän sääntelyn ympärillä, ja kyllä kaikinensa, vaikka totta kai ajattelen niin, että meidän täytyy tehdä päätöksiä sillä tapaa, että ympäristönäkökulmat otetaan aina huomioon, niin kyllähän tämä lyijydirektiivi on kaikinensa kyllä hyvin järjetön, eikä kyllä lainkaan istu siihen tämän hetken pirtaan, minkäkaltaisessa maailmanpoliittisessa tilanteessa me olemme, ja siksi on tärkeää, että nyt myös valiokunta on mietinnössään nostanut tämän ampumaratojen tilanteen esille vahvasti, ja toivon todella, että tähän lyijydirektiiviasiaan löytyy järkevä, säälinen ratkaisu, jotta tämä toiminta voi jatkua ja jotta toivottavasti myös pystymme avaamaan uusia ratoja sitten tämän toiminnan tueksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

14.28 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Olemme tilanteessa, minkä tavallaan on aiheuttanut Venäjä hyökätessään Ukraina. Samalla kun tämä tilanne alkoi helmikuussa, alkoi myöskin reserviläistoiminnassa ja myöskin MPK-toiminnassa valtava ryntäys suomalaisilla, niin miehillä kuin naisilla, ja halu päästä harjoittelemaan ampumista. Nyt olemme loistavassa tilanteessa siinä mielessä, että olemme saamassa lakiin muutoksen, jolloin MPK voi käyttää myöskin armeijan aseita näissä harjoitteluissa. Heillä on tällä hetkellä ollut iso ongelma se, että nämä MPK:n niin sanotut omat aseet ovat käyttökiellossa niiden epävarmuuden vuoksi. Ja kun tässä tilanteessa saamme sitten ottaa näitä armeijan aseita, toki armeijan valvonnassa, myöskin MPK:n harjoituksiin käyttöön, niin tämä on erittäin hyvä asia.

Mutta sitten tämä ampumaratojen tilanne Suomessa. Ampumaradallahan tarkoitetaan sillä olevaa tilaa tai ulkona olevaa aluetta, joka on ampuma-aseella maaliin ampumista varten. Meillä on näitä Puolustusvoimien ratoja Suomessa 40 kappaletta, eivätkä ne sijoitu maantieteellisesti tasaisesti koko valtakunnan alueelle. Puolustusvoimien oman toiminnan tehostuessa ja MPK:n saadessa Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen aseita koulutuskäyttöönä reserviläisyhdistysten mahdollisuudet käyttää Puolustusvoimien ratoja edelleen pienenevät. Edellä mainittuja siviiliampumaratoja käyttävät myös monet viranomaiset, ennen kaikkea poliisi ja Rajavartiolaitos, omaan harjoittelutoimintaansa, koska läheskään koko valtakunnan alueella ei ole todellakaan riittävästi näitä armeijan ratoja, millä voitaisiin sitten tehdä tätä harjoittelua. Näitä siviiliratoja on käytössä noin 670 kappaletta eri puolilla Suomea, ja jos verrataan vaikka Ruotsiin, siellä on noin 3 000. Ja valtavasti on Suomessa 20—30 vuoden aikana vähentynyt tämä ratojen määrä: aikaisemmin Suomessa oli jopa noin 2 000—2 500 ampumarataa. Toisaalta valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan Suomessa tulisi tavoitella ainakin noin 1 000 ampumaradan kokonaismäärää, jotta eri viranomaisten, vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja eri harrastajaryhmien toiminta voidaan turvata kestäväällä tavalla. Toivon tähän järkeä. Osaltaan siihen tietysti vaikuttaa tämä edustaja Mäenpään mainitsema lyijykieltoasia. Toivon, että näitä ratoja saadaan sillä tavalla järkevästi rakennettua, että niissä on sitten turvallisuutta huomioitu, huomioitu tätä lyijyn saantia luonnosta pois ynnä muuta, kaikkia tekoja. Mutta jos näitä ratoja ei ole, niin meillä ei myöskään ole mahdollisuutta harjoitella sitten tätä ampumataitoa, mikä nyt on tällä hetkellä entisestään korostunut tässä Venäjän ja Ukrainan tilanteessa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.32 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Niemi aloitti puheenvuoronsa sillä, että tämä Ukrainan sotatilanne on omalla tavallaan korostanut myöskin Suomessa maanpuolustuksen merkitystä, mukaan lukien vapaaehtoinen maanpuolustustyö, ja ilman muuta on itsestään selvää, että juuri näin on. Myöskin asevarainen maanpuolustustyö on tarpeellista, ja tässä suhteessa sen merkitys korostuu, siitä huolimatta että, arvoisa puhemies, me hyvin tiedämme, että laaja turvallisuus kuitenkin sisältää paljon muitakin elementtejä kuin asevaraisen turvallisuustyön.

Tässä puolustusvaliokunnan mietinnössä nyt on keskitytty erityisesti vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön ja sen edellytysten kohentamiseen ja parantamiseen, ja tämä mietintö on yksimielinen.

Arvoisa puhemies! Meillä on käyty perusteellinen keskustelu puolustusvaliokunnassa erityisesti tästä Euroopan unionin niin sanotusta lyijydirektiivistä. Eli lyijy patruunoiden käyttöä on haluttu rajoittaa, tietäen erinomaisen hyvin, että lyijy on poikkeuksellisen myrkyllinen raskasmetalli, tietäen myöskin hyvin sen, että lyijyssä ei ole mitään niin sanottua alarajaa, jonka puitteissa se olisi turvallinen metalli, vaan se on todellakin yksi vaarallisimpia myrkkijä, ja tietäen myöskin sen, että jo vuodesta 96 meillä on ollut käytössä muun muassa direktiivi, joka säätelee linnustusta lyijy patruunoilla ja lyijyhauleilla, eli se on kielletty. Nyt unioni on halunnut mennä tässä asiassa pidemmälle, ja olemme käyneet hyvin perusteellista keskustelua, jossa erityisesti edustaja Mäenpää ja myöskin edustaja Niemi ja eräät muut puolustusvaliokunnan jäsenet ovat painavasti tuoneet esille tämän lyijykiellon negatiiviset vaikutukset.

Arvoisa puhemies! Haluaisin korostaa, että tässä suhteessa me kyllä kävimme valiokunnassa pitkää, perusteellista keskustelua, ja meitä oli monia, en ainoastaan minä, jotka myöskin korostivat näitä ympäristöllisiä tekijöitä. Nythän me puhumme turvallisuudesta, ihmisten turvallisuudesta. Lyijy raskasmetallina luonnossa, kun se menee myöskin linnuston kautta kiertoonsa eteenpäin, on meille kaikille myöskin turvallisuuskysymys, eli ympäristö tässä suhteessa on myöskin turvallisuuskysymys, mukaan lukien maanpuolustustyö, jota tehdään. Eli me joudumme kyllä nyt mittaamaan tässä, mikä on järkevää.

Kun täällä edustaja Marttinen taisi sanoa, että lyijydirektiivi on järjetön, niin, arvoisa puhemies, minä haluan kyllä alleviivata, että lyijydirektiivi on mitä järkevin. Se on järkevää ottaa käyttöön laajamittaisesti. Kaikkialla Euroopan unionissa on tunnustettu sen merkittävyys. Muuallakin on ampumaratoja, muuallakin on sekä urheiluammuntaa että vapaaehtoista maanpuolustustyötä. Muuallakin harjoitellaan, ei vain Suomessa, ja ampumaratoja on suhteessa jopa enemmän Keski-Euroopassa kuin Suomessa. Eli tämä on yhteinen ilmiö, ja tässä halutaan nyt selkeästi päästä säätelemään tätä lyijyn käyttöä.

Kannattaa muistaa, että viranomaiskäytössä se on sallittua, eli sotilastoiminnassa se on sallittua, ja sitten tulee kysymys siitä, missä määrin urheiluammunnassa radoilla sitä voitaisiin sallia ja missä määrin vapaaehtoisessa maanpuolustustyössä, joka tapahtuisi rajoitetuissa puitteissa ja valvotuissa puitteissa ampumaradoilla, sitä voitaisiin sallia. Kyllä, tässä suhteessa me voimme tätä asiaa pohtia, mutta kategorinen suhtautuminen tähän lyijykieltoon ei ole järkevä, vaan se on meille turvallisuuskysymys myöskin, että meillä pyritään säätelemään lyijyhaulien käyttöä. Siinä suhteessa kun käydään keskustelua unionin kanssa, tämä kannattaa pitää mielessä, että meilläkin on valmiutta tunnustaa lyijyn myrkyllinen

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

ominaisuus, ja meidän mieluummin sitten täytyy vähän maksaa vaihtoehtoisista ammunta-muodoista, jos se sikseen tulee.

Tämmöinen asteittainen siirtyminenhän tässä on mitä järkevintä, niin että me emme nyt kertaheitolla muuta tätä koko järjestelmää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

14.36 Jari Kinnunen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Suomi on siinä onnellisessa asemassa, että meillä on tämä maanpuolustustahto ehkä maailman korkeimmalla tasolla tälläkin hetkellä, vaikka elämme tätä epävarmaa aikaa — ja ehkä se epävarmuus on vielä lisännytkin sitä, toki toiseenkin suuntaan on ollut liikennettä.

Ollaan puhuttu nyt tästä lyijyasiasta paljon tämän hallituksen esityksen yhteydessä. Toki se tähän liittyy, mutta se on vähän semmoinen juttu, että tämä lyijyasetus on yhtä järkevä kuin aikanaan oli tämä jalkaväkimiinoista luopuminen, koska se voidaan myöskin tehdä niin, että ampumaradat yksinkertaisesti rakennetaan siten, että ne keräävät noin 90 prosenttia niistä lyijyluodeista talteen, jotta ne eivät päädy sinne luontoon. Kaikki on mahdollista teknisesti kyllä järjestää, jos niin halutaan. En siis halua siitä sen enempää mainita.

Itse olen ollut todistamassa näitten ampumaratojen alasajoa, kun olen ollut ympäristöri-kosten tutkinnanjohtajana, ja niitä valituksia ja rikosilmoituksia on tehty muun muassa Pirkanmaalla. Kyllä se reserviläisten ampumaharrastus aika vaikeata on ollut, ja se on tehty nimenomaan vaikeaksi näillä ympäristönsuojelumääräyksillä, jotka sinänsä kyllä tietysti pyrkivät hyvään, kuten tässä äsken edustaja Kiljunenkin totesi, kun se lyijy sinänsähän on vaarallinen, ei kukaan sitä kiistä.

Mitä sitten tulee tähän itse lakiin, niin tuntuu hieman oudolta, että siellä 20 a §:ssä mainitaan, että harjoittelua sarjatulella ei saa antaa. Mitenkähän se asia noin niin kuin kaiken kaikkiaan käytännössä sitten menisi, että jos semmoinen konflikti sattuisi tulemaan, niin huutavatko pojat siellä sarjaa vai ammutaanko niin kuin ennen vanhaan pystykorvalla yksittäisiä laukauksia? Tässä on niin kuin mennyt pikkaisen yli taas tämä säätely meillä, että se ei kovin järkevältä tunnu minun mielestäni. Sen lisäksi olisi erittäin tärkeää, että nyt kun Maanpuolustuskoulutusyhdistys on ilmoittanut, että he pystyvät tuplaamaan tämän heidän koulutuskapasiteettinsa jo tänä vuonna, niin nyt sitten hallitus myöskin varaisi varoja siihen, että oikeasti tätä koulutusta pystytään kaikille halukkaille antamaan.

Ja sitten huomautan, että olen kantanut asetta useita kymmeniä vuosia. Minulla ei ole yhtään asetta, elikkä en ole asehullu.

Tämä on vähän niin kuin tragikoominen tilanne, että me ollaan tavallaan onnellisia, että me lisätään koulutusta, mutta tähän on vain välttämättömyys. Tämä meidän on pakko hyväksyä tässä tilanteessa, koska meillä sattuu nyt olemaan tuommoinen naapuri kuin on, ei me tälle muutakaan voida. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.39 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kinnunen tässä nosti esille myöskin tämän jalkaväkimiinakiellon ja rinnasti tämän lyijydirektiivin, tavallaan, järjettömyyden tai järjellisyys tällaiseen jalkaväkimiinoista luopumiseen. Meillä on tehty tässä hiljattain lakialoite koskien tätä teemaa, ja puolustusministeriön edustajat ja Puolustusvoimien edustajat selkeästi puolustusvaliokunnassa kertoivat, kun meillä oli lakialoite siitä,

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

että palautettaisiin jalkaväkimiinat, että siihen ei ole tarvetta — siihen ei ole puolustuksellista tarvetta, siihen ei ole myöskään suorituskykytarvetta, vaan ne korvaavat järjestelyt, jotka on aikaansaatu sen jälkeen, kun tähän jalkaväkimiinakieltoon mentiin mukaan, kompensoivat täysin sen tarpeen, mikä jalkaväkimiinoilla on ollut Suomessa. Siihen ei ole tarvetta, ja siinä samaan aikaan on todettu se, että sillä jalkaväkimiinojen kiellolla on kuitenkin kansainvälinen merkitys, koska siviiliuhrit ovat se pääsääntöinen uhrijoukko.

Arvoisa puhemies! Sama koskee nyt tätä lyijykieltoa. Tässäkin asiassa on ihan sama juttu, että kun täällä puhutaan nallituotannon käynnistämisestä Suomessa ja tässä on yksimielinen kanta meillä valiokunnassa, että sitä voitaisiin viedä eteenpäin, niin miksi siinä ei ole samanlaista ajatustapaa, että me haemme sieltä korvaavia tuotantotyyppisiä patruunoissa, että me voisimme väistää tämän lyijyn käytön näissä patruunoissa. Kalliimpi, kyllä, maksaa enemmän, kyllä, mutta tuotekehittelyllä, jossa olemme aktiivisia, me voimme siinä saada jopa kilpailuedun kansainvälisestäikin, koska, arvoisa puhemies, tämä lyijykielto tulee olemaan koko Euroopan laajuinen.

Puhemies Matti Vanhanen: Muistutan, että keskustelua käydään ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta. — Edustaja Hoskonen.

14.41 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä vapaaehtoisien maanpuolustuksen edistäminen on tässä tilanteessa äärimmäisen tärkeä asia, koska jos rajoillamme alkaisi jotain ikävää tapahtua, niin pitää muistaa, että ne maakuntajoukot ovat siellä ikään kuin eivät valmiustilassa mutta koulutettu ja sitä varten tehtävään valmiina, jos tilanne niin vaatii. Ja tässä tapauksessa se nopea toiminta on äärimmäisen tärkeää, ja siihen liittyvä ennakkoiva harjoittelu on tietysti on aivan yhtä tärkeää.

Nämä samaiset miehet ja naiset, jotka ovat näissä maakuntajoukoissa mukana, totta kai käyvät normaalit kertausharjoitukset, joissa käytetään Puolustusvoimille kuuluvaa normaalia kalustoa ja sitten esimerkiksi siihen liittyvää viranomaistehtäviin kuuluvia lain sallimia kaikkia harjoitustapoja, olkoot ne sitten ryhmän toimintaa, joukkueen toimintaa tai peräti komppanian toimintaa, ammutaan kaikilla tarvittavilla aseilla, mitä siihen aselajiin kuuluu, aivan normaalia toimintaa. Tässä tietysti, kun on se lakisidonnaisuus, että viranomaisella pitää olla aina laki taustalla, kun jotain tehdään, on vain vedetty se raja siihen, että tuossa se kulkee. Ja toisaalta sitten kaikkia tehtäviä ei ole voitu antaa sinne maakuntajoukoille, mutta tärkeää siinä on, että se toimintavalmius säilyy, materiaalia saa harjoitukseen ja harjoituksia pidetään. Se on äärimmäisen tärkeää tässä maailmantilanteessa, missä nyt olemme. Eihän tätä kukaan varmaan kaksi vuotta, vuosi sitten tiennytäkään, että tällainen olisi tulossa.

Mutta tärkeää on, että laitamme nämä systeemit kuntoon ja lainsäädännön kuntoon, ja pidämme siitä maanpuolustustahdosta ja -valmiudesta koko ajan hyvää huolta. Sillä me pärjäämme. Ja ennen kaikkea se maanpuolustustahto tässä kaikkein tärkein on, että ihmiset haluavat tätä isänmaata puolustaa kaikissa tilanteissa. Se on samalla myös viesti ulospäin, että tämä kansakunta on asiassa yhtenäinen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

14.42 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen käytti hyvän puheenvuoron ja edelleen nosti maanpuolustustahdon esiin. Suomessa maanpuolustustahto on hy-

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

vä, ja uskon, että suuri osa sitä maanpuolustustahdon korkeana pysymistä on se, että reserviläiset käyvät harjoittelemassa. Heillä on tällä hetkellä aika edullinen ampumatarvike siihen, elikkä lyijyluodit, ja meidän pitää nyt saada se turvattua. Me emme saa missään vaiheessa tulla hyväksymään sitä Euroopan unionin lyijyasetusta, koska se on niin tärkeää meidän oman maanpuolustustahdon kannalta. Siellä yksittäiset ihmiset kulkevat pitkiä matkoja ampumaradalle harjoittelemaan, viikoittain, viikosta toiseen, talvella ja kesällä.

Sivuan nyt hiukan, kun edustaja Kiljunenkin sivusi tässä, tätä lyijyluotien vertaamista jalkaväkimiinoihin: On totta, että niissä on yhteisiä piirteitä. Edustaja Kiljunen sanoi, että niille on löytynyt korvaava tuote, mutta mitä se on maksanut? Se on maksanut äärettömän paljon. Niitä ei täydellisesti voi korvata millään, koska jalkaväkimiinan pelotevaikutusta ei voi korvata millään. Tästä pelotevaikutuksesta tuli mieleen, että kyllä on aikamoinen pelotevaikutus jo se, kun naapurissakin on tiedossa, kuinka paljon Suomessa on reserviläisiä, kuinka paljon täällä on reserviläisillä harjoitustoimintaa ja kuinka aktiivisesti he käyvät ampumassa. Nämä ovat semmoisia asioita, että näistä vain meidän pitää pitää hyvä huoli ja taata, että tämä toiminta pystyy jatkumaan.

Edelleen tuohon lyijyyn viitaten: Lyijyluotien korvaaminen aiheuttaa ongelmia meidän omalle maanpuolustusteollisuudelle ja ampumatarviketuotannolle. Se nostaa poliisin kuluja äärettömän paljon. Jossakin on se raja. Kyllä ymmärrän, ja edustaja Kiljunenkin tietää sen, että se on haitallinen, mutta meidän pitää hyväksyä jotakin. Jos se olisi teidän mielestänne kohtuutonta, että lyijy on vaarallinen, niin totta kai te tekisitte esityksen, että Suomessa ei saa enää käyttää autojakaan, koska niistäkin tulee vaarallista ainetta pakoputkesta. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.45 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Jottei tule väärää käsitystä siitä, mikä on se valiokunnan konsensus, joka tässä takana on, koskien tätä lyijykieltoa: Kyllä, me vetoamme puolustusministeriä myöten, että he kävisivät neuvotteluja unionin taholla tästä direktiivistä, mutta ajatuksena ei ole ainakaan meillä, jotka ovat tähän toisesta kulmasta katsoneet kuin edustaja Mäenpää, että lyijydirektiivi kumottaisiin kokonaan. Se ei ole se ajatus, vaan niin, että sitä täydennettäisiin sellaisilla osioilla, jotka mahdollistaisivat vapaaehtoisen maanpuolustustyön harjoittelun rajoitetuissa puitteissa ampumaradoilla, samoin kuin urheiluammunnan myöskin säädellysti ja rajoitetuissa puitteissa, vielä lyijypatruunoillakin. Mutta pidemmässä juoksussa pyrkimys on se, että me pyrimme korvaaviin järjestelmiin.

Tämän täytyy olla se lähtökohta, arvoisa puhemies. Kaikki Green Dealissa olevat ympäristönsuojelulliset elementit, mitä tässä yhteiskunnassa tehdään, alkaen kasvihuoneilmiöstä, kaikkihan ne edellyttävät kustannuksia siirtymävaiheissa. Tehdään monenlaisia ratkaisuja, jotka maksavat, vain sen vuoksi, että meillä olisi turvallinen ympäristö. Tässä meillä on poikkeuksellisen vaativa ja vaarallinen alkuaine, lyijy, joka on raskasmetalli, joka on todella tuhoisa monessa mielessä, ja meidän täytyy asteittain rakentaa yhteiskuntamme niin, että me saamme sen lyijyvapaaksi.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 81/2022 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 80/2022 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on maanantaina 4.7.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 14.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola